

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

JOVITA MANČIENĖ

Edukologijos (specializacija – švietimo vadyba) magistrantūros studentė

**NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO PROBLEMOS
IR TOBULINIMO GALIMYBĖS**

Magistro darbas

Darbo vadovė
Doc. dr. R. Bakutytė

Darbas yra originalus .....Jovita Mančienė

Parašas

Šiauliai, 2015

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. NEFORMALIOJO ŠVIETIMO SAMPRATA.....	10
1.1. Neformaliojo vaikų švietimo samprata.....	11
1.2. Neformalusis vaikų švietimas: bruožai, tikslai, uždaviniai, principai.....	12
1.3. Neformaliojo vaikų švietimo reikšmė.....	15
1.4. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo kriterijai, principai.....	19
1.5. Neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo spektras: prieinamumas, pasirinkimo įvairovė, sričių įvairovė.....	20
1.6. Sudarymas galimybę pasirinkti neformalųjį vaikų švietimą pagal poreikį.....	24
1.7. Neformaliojo vaikų švietimo finansavimas.....	25
1.8. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo tobulinimas.....	26
1.9. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektai.....	28
2. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO STAMBAUS LYGINAMOJO TYRIMO METODIKOS IR IMTIES CHARAKTERISTIKA.....	31
2.1. Tyrimo konstravimo logika.....	31
2.1.1. Kokybinio tyrimo metodika ir organizavimas.....	32
2.1.2. Kiekybinio tyrimo (anketinės apklausos) metodika ir organizavimas.....	32
2.2. Tyrimo imties charakteristika.....	33
3. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO LYGINAMOJO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS.....	36
3.1. Bendri duomenys, apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo galimybes.....	36
3.1.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo galimybes.....	37
3.1.2. Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo galimybes.....	38
3.2. Bendri mokinių atsakymų duomenys, apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų prieinamumą.....	39
3.2.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą.....	41
3.2.2. Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą.....	42
3.3. Bendri duomenys, apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų reikšmę vaikui.....	43
3.3.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui.....	44

3.3.2. Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui.....	45
3.4. Bendri tirtų mokinių duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų aplinką..	46
3.5. Bendri duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją.....	48
3.5.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją.....	49
3.5.2. Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją.....	50
3.6 Neformaliojo vaikų švietimo vadovų nuomonė apie veiklų pasirinkimo galimybes.....	50
3.6.1. Vadovų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą.....	51
3.6.2. Neformaliojo vaikų švietimo vadovų nuomonė apie būrelių reikšmę vaikui.....	52
3.6.3. Vadovų požiūris į neformaliojo vaikų švietimo aplinką.....	53
3.6.4. Būrelių vadovų nuomonė apie vadovo kompetenciją.....	54
4. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO TOBULINIMO GALIMYBĖS.....	55
IŠVADOS.....	61
Rekomendacijos.....	63
LITERATŪRA.....	64
PRIEDAI.....	71

SANTRAUKA

NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO PROBLEMOS IR TOBULINIMO GALIMYBĖS

Jovita Mančienė
Magistro darbas

Neformalusis švietimas yra labai svarbus šiandieninėje švietimo sistemoje, tačiau įvairūs autoriai teigia, kad šis reiškinys susiduria su įvairiomis organizavimo problemomis. Iš to kyla tyrimo problema, kad tiriant neformaliojo vaikų švietimo organizavimą, svarbu įvertinti pagrindinius šio reiškinio organizavimo aspektus, jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių, bei vadovų požiūrį į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo situaciją bei tobulinimo galimybes.

Tyrimo objektas – neformaliojo vaikų švietimo organizavimas. Tikslas – nustatyti neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir tobulinimo galimybes. Tyrimo metu kelta hipotezė, kad neformaliojo vaikų švietimo organizavime kyla daug problemų prieinamumo, pasirinkimo ir finansavimo srityse, nes skiriasi mokinių ir vadovų požiūriai į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir tobulinimo galimybes.

Atliekant tyrimą buvo naudojami tokie metodai: mokslinės literatūros ir Lietuvos švietimo dokumentų analizė; anketinė mokinių apklausa; interviu su neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovais; matematiniais statistikos metodais atlikta sisteminė tyrimo duomenų analizė. Duomenims apdoroti taikyta kompiuterinė programa SPSS 19.0. Tyrime dalyvavo 5 neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovai ir 204 dviejų X Šiaulių mokyklų mokiniai. 5 – 6 klasių mokiniai (n = 108) ir 9 – 10 klasių mokiniai (n = 96).

Teorinė analizė rodo, kad būrelių pasirinkimas yra nepakankamas, ne visi vaikai gali dalyvauti neformaliajame švietime dėl mokamų būrelių, prasto susisiekimo ar nepatogaus užsiėmimo laiko. Neformaliojo vaikų švietimo aplinka dažnai yra nepritaikyta veikloms, joje trūksta įvairaus inventoriaus ar priemonių, o vadovams trūksta lėšų profesiniam tobulėjimui.

Tyrimo metu gauti duomenys leidžia teigti, kad kelta hipotezė pasitvirtino iš dalies. Mokinių ir vadovų požiūris į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas yra panašus, tačiau vaikai siūlo tobulinti santykius ir bendravimą su vadovu, o vadovams svarbiau jų darbo sąlygos ir materialiniai dalykai.

Kiekybiniu tyrimu nustatyta, kad būrelių pasirinkimas yra gana didelis, užsiėmimai yra prieinami, tačiau vaikams pritrūksta laiko pamokų ruošai. Taip pat būreliuose trūksta praktinės veiklos, užsiėmimai dažnai nepadedą gilinti mokykloje įgytų žinių, o inventorių mokiniams tenka įsigyti patiems. Vaikų požiūris į būrelio vadovą yra teigiamas, tačiau vadovai retai atsižvelgia į ugdytinių nuomonę.

Kokybiniu tyrimu atskleista, kad neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovai pabrėžia nepakankamą šios srities finansavimą, menką būrelių pasirinkimą rajonuose, prieinamumo ribotumą laiko ir vietos atžvilgiu, bei aplinkos trūkumus.

SUMMARY

NON-FORMAL CHILDREN'S EDUCATION PROBLEMS AND OPPORTUNITIES FOR IMPROVEMENT

Jovita Mančienė

Master's thesis

Non-formal children's education is very important, but various authors says that this phenomena have organization problems. Research problem is that it is important to assess the main non – formal children's education organization aspects, younger and older class students and teachers opinion about non-formal education organization situation and opportunities for improvement.

The object of the research-non-formal children's education organization. The aim of the research – to assess non-formal children's education organization problems and opportunities for improvement. Research hypothesis is that non-formal children's education organization have a lot of problems in accessibility, option and finance ranges because students and teachers have different opinion about non-formal children's education organization problems and opportunities for improvement.

The research methods: research literature and Lithuanian education document analysis; questionnaire poll of students, interview with non-formal children's education teachers; data arrange with mathematical statistical program – SPSS 19.00. Research members: 5 non-formal children's education teachers and 204 students from two X Šiauliai city schools.

Theoretical analysis shows that there are not enough non-formal children's education activities and not all children can participate there. Activities are also sometimes difficult to reach and the time of it is inconvenient. The environment is often unfitted, there is not enough inventor, teachers cannot afford to improve their skills.

The results of the survey partially prove the hypothesis. Student's and teacher's opinions about non – formal children's education organization problems are similar, but students suggest improving communication with teacher, whereas teachers want their work environment improved and better financial conditions.

Quantitative analysis shows that there are enough non-formal children's education activities and they are available. Students in activities express themselves, find new friends. Whereas environment in activities is ambience, warm and tidy. Students have a good opinion about their teachers. Teachers are creative, have a lot of ideas.

Qualitative research shows that non-formal children's education teachers direct these problems: too little activities in districts, not good reachability by time and area and environmental problems.

IVADAS

Temos aktualumas

Švietimas yra bene svarbiausia žmogaus gyvenimo dalis. V. Targamadžė (2009) pastebi, kad švietimas yra toks įprastas reiškinys mūsų visų gyvenime, kad dažnai net nesusimąstome apie jo vyksmą ir pasekmes. Vis dėlto, R. Želvys (2009) ir R. Ališauskas (2010) pabrėžia, kad švietimui turime skirti didelį dėmesį, nes tai yra jautri socialinio gyvenimo sritis, kuri gali keisti visuomenę bei formuoti nuostatą, kad mokytis reikia visą gyvenimą. Viena iš švietimo formų, suteikiančių žmogui galimybę mokytis visą gyvenimą yra neformalusis švietimas.

Neformalusis švietimas – tai švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2013). Švietimo raidos Lietuvoje išvalgose (2013) teigiama, kad neformalusis vaikų švietimas papildo formalųjį, suteikia daugiau galimybių individualiems gebėjimams ugdyti, saviraiškos poreikiams tenkinti. Ši švietimo forma yra ypač aktuali socialinės atskirties rizikos grupėms, nes padeda jiems socializuotis ir įsitraukti į visuomeninius procesus, sprendžia vaikų užimtumo problemas. Neformalusis vaikų švietimas taip pat suteikia alternatyvas itin gabiems vaikams, kurie linkę plėtoti savo gebėjimus ir ieško priimtinos mokymosi formos.

Neformalusis vaikų švietimas Lietuvoje tyrinėjamas kaip aktuali problema įvairiais aspektais. Šios švietimo formos reikšmę asmenybės socializacijai nagrinėjo J. Vaitkevičius (1995), J. Ruškus ir kt., (2009), D. Žvirdauskas (2010). Apie neformaliojo švietimo turinį ir formas kalbėjo S. Dapkienė (2002), o I. Ramanekienė (2002) nagrinėjo papildomojo ugdymo funkcijas ir nurodė su tuo susijusias problemas. Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudas ir prieinamumą, bei mokinių ir mokytojų nuomonę apie popamokinės veiklos veiksmingumą tyrė G. Kvieskienė (2006), O. Petronienė (2007, 2011). Tuo tarpu D. Šukytė (2007) nagrinėjo neformaliojo švietimo sistemą ir jos modelį. Šiais ir kitokiais aspektais neformalusis vaikų švietimas tirtas ir vis dar tebetiriamas.

Neformalusis švietimas yra labai svarbus šiandieninėje švietimo sistemoje, todėl būtina sudaryti kuo geresnes sąlygas jam organizuoti. Tačiau tyrinėjat įvairių autorių mokslo darbus ryškėja neformaliojo švietimo problemos, ir nepakankamas jų iširtumas. O. Petronienė ir M. Taljūnaitė (2011) bei A. Rauckienė ir kt. (2005) pažymi, kad neformaliojo švietimo sistema, jos raida ir tendencijos išsamiau pradėtos tyrinėti tik maždaug prieš dešimtmetį. Dėl šios priežasties iki šiol trūksta teorinio, metodologinio ir teisinio neformaliojo vaikų švietimo srities pagrindimo: nepakankamai iširtas ir suderintas šio švietimo institucijų tinklas ir jo funkcionavimo veiksmingumas; nepakankamas veiklos finansavimas, ribota materialinė bazė ir

jos atnaujinimo galimybės; trūksta rekomendacijų rengiamoms programoms, teisės aktų, reglamentuojančių neformaliojo vaikų švietimo įstaigų veiklą. Švietimo raidos Lietuvoje įžvalgose (2013) teigiama, kad institucijoms trūksta noro tarpusavyje derinti savo tikslus, laiką, išteklius, projektus, veiklas. Šios priežastys yra vienos svarbiausių, dėl ko mokiniai iškrenta iš neformaliojo švietimo sistemos.

Mokslinėje literatūroje, švietimo dokumentuose konstatuojama, kad neformaliojo vaikų švietimo organizavime šiandien yra daug problemų. Organizavimą sunkina nepakankama materialinė bazė. Vis dar yra nerenovuotų neformaliojo vaikų švietimo mokyklų pastatų, susidėvėjusi mokymo įranga, trūksta modernių ugdymo priemonių. Taip pat trūksta mokymo, ar kvalifikacijos tobulinimo kursų neformaliojo vaikų švietimo mokytojams, laisvalaikio pedagogams, jaunimo darbuotojams ir kitiems mokytojams, dirbantiems neformaliojo švietimo sektoriuje.

Dėl nepakankamo neformaliojo vaikų švietimo finansavimo, kai kurios, sunkiau gyvenančios šeimos neturi galimybių išleisti vaiką į neformaliojo švietimo užsiėmimą. Taigi, būrelius dažniau lanko vaikai iš pasiturinčių ir vidutinės pajamas gaunančių šeimų (Švietimo būklės tyrimų apžvalga, 2008). Tuo tarpu rajonuose gyvenantiems vaikams gali būti sunku nuvykti į neformaliojo vaikų švietimo įstaigas (Paurienė, 2012; Švietimo būklės tyrimų apžvalga, 2008).

Tyrimais (Šukytė, 2007; Vaitkevičius ir kt., 2008; Skirmantienė, 2014) nustatyta, kad būrelių pasiūla šalyje yra pakankama, tačiau ši pasiūla neatitinka vaikų interesų. Vaikai norėtų daugiau įvairovės, naujumo. Neformalusis vaikų švietimas turėtų būti organizuojamas atsižvelgiant į mokinių poreikius, ieškant naujų veiklos krypčių, įtraukiant kūrybingus būrelių vadovus.

Apibendrinant šių mokslininkų nuomones matome, kad vaikų neformaliojo švietimo sistemą būtina tobulinti, kelti paslaugų kokybę ir prieinamumą. Šių procesų sėkmingam realizavimui svarbi mokinių nuomonė, kuri leistų įvertinti jų poreikius bei neformaliojo vaikų švietimo galimybes, todėl būtina platesnė neformaliojo vaikų švietimo organizavimo sąlygų analizė bei tyrimas.

Tyrimo problema

Tiriant neformaliojo vaikų švietimo organizavimą, svarbu įvertinti pagrindines neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas, kurias atskleidžiant bus bandoma atsakyti į tokius klausimus: *koks yra neformaliojo vaikų švietimo organizavimo modelis? Koks yra jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių požiūris į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas? Kokias neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas išvelgia būrelių vadovai? Kokios yra neformaliojo vaikų švietimo tobulinimo galimybės?*

Tyrimo objektas

Neformaliojo vaikų švietimo organizavimas.

Hipotezė. Tikėtina kad:

- Neformaliojo vaikų švietimo organizavime kyla daug problemų prieinamumo, pasirinkimo ir finansavimo srityse, nes skiriasi mokinių ir vadovų požiūriai į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir tobulinimo galimybes.

Tyrimo tikslas

Nustatyti neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir tobulinimo galimybes.

Tyrimo uždaviniai

1. Analizuojant literatūros šaltinius, išsiaiškinti neformaliojo vaikų švietimo sampratą, pedagoginius ir teisinius šio reiškinio organizavimo aspektus.
2. Parengti neformaliojo vaikų švietimo organizavimo modelį.
3. Remiantis empirinio tyrimo duomenimis, nustatyti jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių problemas į neformaliojo vaikų švietimo organizavimą.
4. Atskleisti neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovų keliamas neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas.
5. Nustatyti jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių bei vadovų požiūrį į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo tobulinimą.

Tyrimo metodai

1. Mokslinės literatūros ir Lietuvos švietimo dokumentų analizė.
2. Anketinė mokinių apklausa.
3. Interviu su neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovais.
4. Matematiniais statistikos metodais atlikta sisteminė tyrimo duomenų analizė.
Duomenims apdoroti taikyta kompiuterinė programa SPSS 19.0.

Metodologija

Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo tyrimo instrumentas remiasi tokiomis teorinėmis nuostatomis:

- Konstruktivizmo idėjomis, kurių esmė yra ta, kad išmokymas priklauso nuo aplinkos, kurioje mokomasi, informacijos pobūdžio ir mokinio ankstesnių žinių.
- Progresyvizmo idėjomis – toks veiklos organizavimas, kad vaikas išmokytų realizuoti save, svarbu mokymasis per patirtį.

- Humanizmo idėjomis – pabrėžiamas nuoširdus bendravimas su ugdytiniu, pagalba jam suvokiant save bei mokantis.
- Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo principais (Kvieskienė, 2006; Ruškus ir kt., 2009; Taljūnaitė, Petronienė, 2011; Pečeliūnas, 2013).

Tyrimo imtis

Kokybiniame tyrime dalyvavo 5 būrelių vadovai: du muzikinės srities atstovai, 2 sporto būrelių vadovai ir 1 dailės būrelio vadovas.

Kiekybiniame tyrime tiriamąją imtį, tiriant dviejų amžiaus grupių mokinius generalinę visumą sudarė 204 mokiniai iš dviejų X Šiaulių mokyklų. 5 – 6 klasių mokiniai (n = 108) ir 9 -10 klasių mokiniai (n = 96). Tiek respondentų pildė demografinį klausimyno bloką. Pagrindinėje tyrimo dalyje dalyvavo tik tie mokiniai, kurie lanko kokį nors neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimą, t.y. 177 mokiniai. 5 – 6 klasių mokiniai (n = 101) ir 9 -10 klasių mokiniai (n = 76).

Tyrimo etapai

I etapas. Mokslinės literatūros analizė (2014 rugsėjo – 2015 vasario mėn.).

II etapas. Empirinis tyrimas (2015 vasario – kovo mėn.). Empiriniam neformaliojo vaikų švietimo organizavimo vertinimo tyrimui buvo pasitelkti kokybiniai (interview su neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovais) ir kiekybiniai metodai (anketinė apklausa).

III etapas. Empirinio tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas (2015 balandžio mėn.)

IV etapas. Išvadų formulavimas, rekomendacijų rengimas (2015 balandžio mėn.)

Darbo reikšmingumas

Analizuojant mokslinę literatūrą, buvo išskirti penki pagrindiniai neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektai: pasirinkimas, prieinamumas, aplinka, reikšmė vaikui, pedagogų kompetencija. Taip pat įvertintas jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių, bei neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovų požiūrių skirtumas į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir tobulinimo galimybes. Šiuo pagrindu formuluotos rekomendacijos, kurias praktiškai įgyvendinus, būtų galima siekti neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektų tobulinimo.

Darbo struktūra

Magistro darbą sudaro įvadas, santrauka, keturi skyriai, išvados ir rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Darbo apimtis 70 puslapių. Darbe pateiktos 29 lentelės, 4 paveikslai. Literatūros sąrašė apie 74 pavadinimai.

1. NEFORMALIOJO ŠVIETIMO SAMPRATA

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2013, 3p.) nurodoma, kad neformalusis švietimas – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas.

S. Romi ir M. Schmida (2009) neformalųjį švietimą visų pirma apibūdina kaip švietimą šeimoje, bei pabrėžia, kad jis turi būti atviras naujovėms. Tuo tarpu A. Gimbuta (2012) neformalųjį švietimą vadina nemokykliniu švietimu. Ji teigia, kad jame vyksta įvairios veiklos ir situacijos, kurios yra apgalvotai koncentruojamos į mokymą, o žmogus savaime nori dalyvauti ir tęsti mokymąsi. Neformalusis švietimas pagal formalaus švietimo programas nevyksta, nėra kontroliuojamas bei valdomas. Šiai nuomonei pritaria ir E. Perulli (2009) bei N. B. Jumani ir kt. (2011), kurie rašo, kad mokymasis vyksta ne tradicinėje formalioje aplinkoje, o struktūriškai apibrėžtos veiklos metu, kuri tiesiogiai nėra susijusi su mokymusi. Europos komisijos komunikate (2001) teigiama, kad šis švietimas yra apibūdinamas kaip mokymasis ne mokymosi institucijose, tačiau yra struktūruotas ir iš anksto apgalvotas.

I. Žemaitaitytė (2007) bei A. Mell ir L. Renault (2014) neformalųjį švietimą apibrėžia kaip bet kokią organizuotą ir nenutrūkstamą švietimo veiklą, mokymąsi per praktiką. Ši veikla gali vykti už švietimo institucijų ribų ir joje gali dalyvauti įvairaus amžiaus žmonės. Panašų apibūdinimą pateikia ir D. Festeu ir B. Humberstone (2006), teigdami, kad neformalusis švietimas yra ugdymo forma, grįsta patyrimu.

V. C. Blandul (2013; 2014) teigia, kad neformalusis švietimas gali būti apibūdinamas kaip švietimo forma, kuri bendradarbiauja su formalioju švietimu ir taip siekia padėti gilinti žinias ir įgūdžius. Besimokantysis turi galimybę teorinius dalykus pagrįsti praktika. M. Radovan (2011) iškelia problemą, kad labai svarbu pagaliau atkreipti dėmesį į neformaliojo švietimo teikiamas galimybes. Anot autoriaus, ši švietimo forma leidžia rinktis įvairius mokymo(si) metodus, įvairias mokymo aplinkas, todėl kai kuriais atvejais formalusis švietimas nusileidžia neformaliajam. Panašią nuomonę išsako ir R. Enach (2010), kuri teigia, kad neformalusis švietimas tarsi pavaduoja formalųjį. Autorė pažymi, kad neformaliojo švietimo paskirtis yra tenkinti žmonių socialinius poreikius ir individualius troškimus, turtinant savo žinias ir įvairiapusiškai leidžiant laisvalaikį. Tačiau, šis švietimas nėra tik laisvalaikio praleidimas. Kaip teigiama R. Clarijs (2008) leidinyje, neformalusis švietimas yra malonus ir įdomus žinių, įgūdžių ir kompetencijų įgijimo būdas. Autorius pabrėžia, kad šis mokymasis nėra pažinimas dėl pažinimo, nes tikroji jo paskirtis – tenkinti poreikius, kurie užtikrina gyvenimo kokybę dabar ir ateityje. L. Paurienė (2012) taip pat pritaria nuomonei, kad neformalusis švietimas nėra tik laisvalaikio praleidimo būdas. Ji teigia, kad šis švietimas yra labai įvairiapusiškas.

Apie neformalaus švietimo įvairiapusiškumą kalbėjo ir kiti autoriai. J. Ruškus ir kt. (2009) rašė, kad ši švietimo forma pasižymi ugdymo metodų ir veiklų įvairove, vis labiau atitinka rinkos poreikius bei mokinio interesus, tampa lankstesne, įgauna vis daugiau globalių pokyčių Lietuvoje ir kitose Europos valstybėse. L. Petrescu ir kt. (2011) teigia, kad neformalusis švietimas yra lankstus bei suteikia daugiau galimybių mokytojui bei mokiniui. Šią nuomonę patvirtina ir J. G. Adewale (2009) bei E. W. Taylor ir M. Caldarelli (2004), kurie kalba apie netradicinius mokymo metodus ir mokymąsi per patirtį neformaliajame švietime.

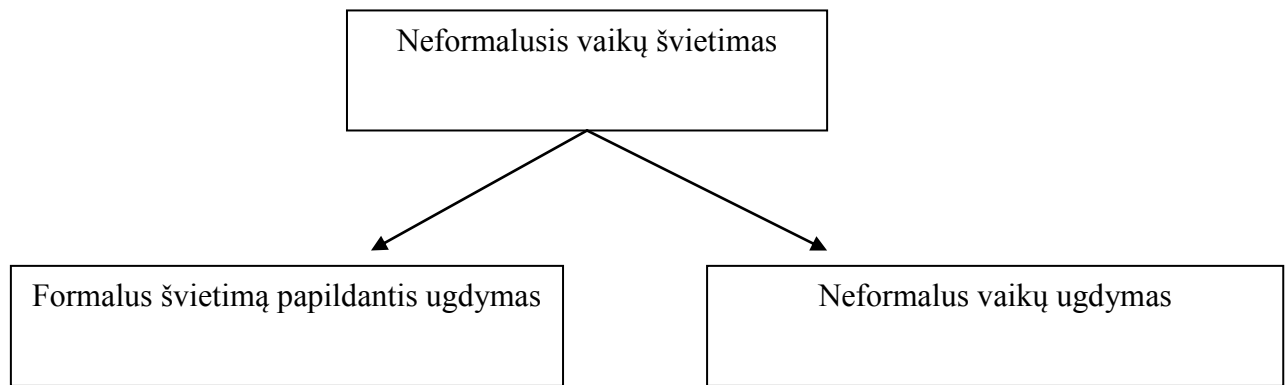
Taigi, neformalusis švietimas yra netradicinė mokymo(si) forma, kuri nėra valdoma ir kontroliuojama oficialių programų, bei vyksta netradicinėje, neoficialioje aplinkoje. Šis švietimas suteikia galimybę tenkinti emocinius, intelektinius vaikų poreikius, mokytis per patirtį bei įgyti naujų žinių. Neformalusis švietimas yra lankstus ir pasižymi naudojamų metodų įvairove.

1.1. Neformaliojo vaikų švietimo samprata

L. Paurienė (2012) teigia, kad skirtingose Europos šalyse tiems patiems neformaliojo ugdymo ar švietimo reiškiniams apibūdinti vartojamos skirtingos sąvokos. Anksčiau Lietuvoje, bei kitose Europos valstybėse, vaikų užimtumas laisvalaikio buvo vadinamas užmokykliniu, užklasiniu, popamokiniu, papildomu ugdymu, užklasiniu ugdymu, mokymu pagal interesus, užklasine neplanine veikla, nemokykline veikla ir pan. Lietuvos Respublikos teisės aktuose, kurie reguliuoja švietimo sritį, taip pat gausu įvairių laisvai pasirenkamos veiklos po pamokų apibūdinimų, tokių kaip: neformalusis vaikų švietimas, neformalus ugdymas, saviraiška, vaikų užimtumas, popamokinė veikla ir kitos (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

L. Paurienės (2012) teigimu, šiuo metu Europos Tarybos ir Europos Sąjungos dokumentuose tikslingai laisvalaikio veiklai apibūdinti vartojama sąvoka „neformalusis ugdymas“ arba, plačiau žvelgiant „neformalusis švietimas“. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme taip pat yra vartojama sąvoka „neformalusis švietimas“. Ji apima ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą bei kitą neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

Nuo 2011 m. liepos 1 d. Lietuvos neformaliojo vaikų švietimo įstatyme įsigaliojo tam tikri pakeitimai. „Neformaliojo vaikų švietimo“ sąvoka pakeista sąvoka „pasirenkamas vaikų ugdymas“. Šio ugdymo paskirtimi laikoma jaunimo iki 19 metų (specialiųjų poreikių – iki 21 metų), kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programas, pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikių tenkinimas ir pagalba jiems tampant aktyviais visuomenės nariais. (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012). (1 paveikslas)

1 pav. Neformaliojo vaikų švietimo skirstinys (Sudaryta autorės, remiantis „Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012“)

Taigi neformalusis švietimas gali būti apibūdinamas įvairiomis sąvokomis, tačiau visos jos reiškia tą patį – tai tikslinga laisvalaikio veikla, kuri apima ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, bei kitą neformalųjį švietimą.

1.2. Neformalusis vaikų švietimas: bruožai, tikslai, uždaviniai, principai.

Neformalusis švietimas skiriasi nuo formaliojo. Pagrindiniai neformaliojo švietimo bruožai yra šie (Socialinė aprėptis, 2003):

- Dialogo principu pagrįsti santykiai tarp mokinių ir jų aplinkos;
- Mokymasis veikiant;
- Suteikiama vadovų pagalba;
- Mokinys pasirenka, ką pageidauja mokytis;
- Konkreti praktiška patirtis;
- Trunka visą gyvenimą;
- Mokytis gali visi, bet kuriuo gyvenimo metu;
- Suteikiama galimybė, mažiau galimybių turinčiam jaunimui.

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2012) aptariama ir kiekvienos neformaliojo vaikų švietimo kategorijos paskirtis. Teigiama, kad formalus švietimą papildančio ugdymo paskirtis – pagal ilgalaikes programas sistemiškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius bei suteikti asmeniui papildomų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų. Formalųjį švietimą papildančio ugdymo programas gali vykdyti muzikos, dailės, menų, sporto ir kitos mokyklos. Tuo tarpu neformaliojo vaikų ugdymo paskirtis yra ugdyti vaiko gyvenimo įgūdžius, asmenines, socialines ir kitas bendrąsias kompetencijas. Neformaliojo vaikų ugdymo programas gali vykdyti neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir kitos švietimo įstaigos, laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai.

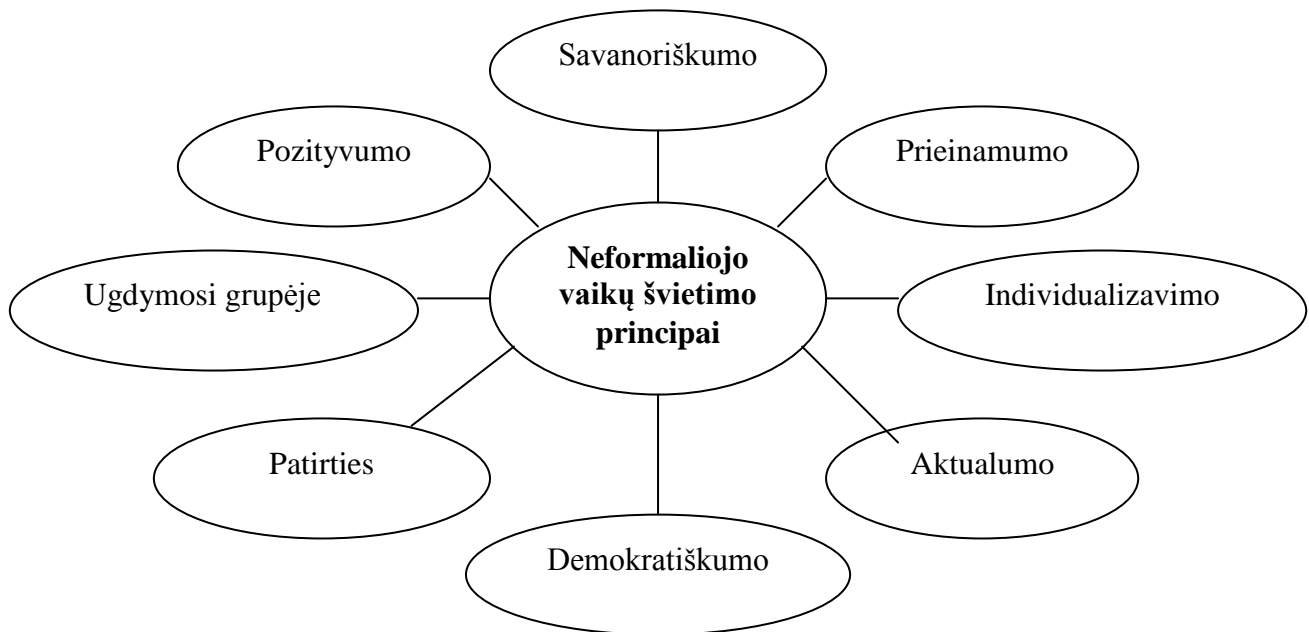
Lietuvos švietimo dokumentuose aptariamas neformaliojo vaikų švietimo tikslas. Svarbiausiu tikslu yra laikomas kompetencijų ugdymas, kurios suteikia galimybes asmeniui tapti aktyviu visuomenės nariu ir sėkmingai veikti visuomenėje bei padėti tenkinti pažinimo ir saviraiškos poreikius (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012). J. Ruškaus ir kt. (2009) atliktas tyrimas apie neformaliojo vaikų švietimo tikslus parodė, kad žmonės, dalyvaujantys švietimo sistemoje, svarbiausiais neformaliojo vaikų švietimo tikslais laiko individuacijos ugdymą plėtojant vaikų gabumus, pasirinkimą pagal interesus, savarankiškumą, didžiavimąsi savo laimėjimais. Neformaliojo švietimo sistemoje geriausiai realizuojami užimtumo ir socializacijos tikslai, kurie traktuotini kaip minimalūs, bet natūralūs.

Taigi neformaliojo švietimo pagrindiniai tikslai yra šie: plėsti žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius, ugdyti kompetencijas ir tenkinti pažinimo bei saviraiškos poreikius.

Tiksliui pasiekti būtini uždaviniai. Išskiriami tokie neformaliojo vaikų švietimo uždaviniai (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012, 3p.):

- ugdyti ir plėtoti vaikų kompetencijas per saviraiškos poreikio tenkinimą;
- ugdyti pagarbą žmogaus teisėms, orumą, pilietiškumą, tautiškumą, demokratišką požiūrį į pasaulėžiūrą, įsitikinimų ir gyvenimo būdų įvairovę;
- ugdyti gebėjimą kritiškai mąstyti, rinktis ir orientuotis dinamiškoje visuomenėje;
- spręsti socialinės integracijos problemas: mažiau galimybių turinčių (esančių iš kultūriškai, geografiškai, socialiai ir ekonomiškai nepalankios aplinkos ar turinčių specialiųjų poreikių), ypatingų poreikių (itin gabių ir talentingų) vaikų, iškritusių iš švietimo sistemos, integravimas į visuomeninį gyvenimą, socialinių problemų sprendimas;
- padėti spręsti integravimosi į darbo rinką problemas;
- tobulinti tam tikros srities žinias, gebėjimus ir įgūdžius, suteikti asmeniui papildomų dalykinių kompetencijų.

Taigi neformaliojo vaikų švietimo uždaviniai numato ugdyti ir plėtoti kompetencijas, puoselėti pagarbą žmogui, spręsti socialinės integracijos problemas bei tobulinti įvairias žinias. (2 paveikslas)

2 pav. Neformaliojo vaikų švietimo principai (Sudaryta autorės, remiantis „Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012“).

Neformalusis vaikų švietimas remiasi šiais principais tam, kad būtų pasiektas tikslas ir įgyvendinti uždaviniai. *Savanoriškumo* principas byloja apie tai, kad vaikai gali laisvai rinktis švietimo teikėją, bei veiklas. *Prieinamumo* principas garantuoja, kad veiklos ir metodai yra prieinami visiems vaikams pagal jų amžių, išsilavinimą ir turimą patirtį nepriklausomai nuo jų socialinės padėties. Vadovaujantis *individualizavimo* principu, įstaigos individualizuoja ugdymą, atsižvelgdami į vaiko asmenybę, galimybes, poreikius ir pasiekimus. *Aktualumo* principas nurodo, kad neformaliojo vaikų švietimo veiklos yra skirtos socialinėms, kultūrinėms, asmeninėms, edukacinėms, profesinėms ir kitoms kompetencijoms ugdyti, kurios yra svarbios pilnaverčiam visuomenės nariui. Remiantis *demokratiškumo* principu – mokytojai, tėvai ir vaikai turi būti aktyvūs ugdymo(si) proceso kūrėjai, kurie kartu nustato ugdymosi poreikius. *Patirties* principas leidžia ugdymą grįsti patyrimu ir jo refleksija, o *ugdymosi grupėje* principas atskleidžia, kad neformaliajame vaikų švietime mokomasi spręsti tarpasmeninius santykius, priimti bendrus sprendimus bei dalytis darbais, atsakomybėmis. Paskutiniu juo įvardintas *pozityvumo* principas nurodo, kad ugdymo procese yra kuriamos teigiamos emocijos, taip pat sudaromos sąlygos gerai vaiko savijautai (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

Apie neformaliojo švietimo principus kalbėjo ir I. Zaleskienė ir kt. (1994), kuri teigė, kad neformaliajame ugdyme veikla yra grindžiama kūrybišku bendradarbiavimu, joje nėra horizontaliųjų ar vertikalinių ryšių, t.y. nebūtina susiskirstyti į grupes pagal amžių, neteikiama reikšmė hierarchinei priklausomybei. L. Paurienė (2012) taip pat pabrėžė neformaliojo švietimo principus ir jų svarbą: ugdymo grupėje, pozityvumo ir patirties, savanoriškumo, prieinamumo,

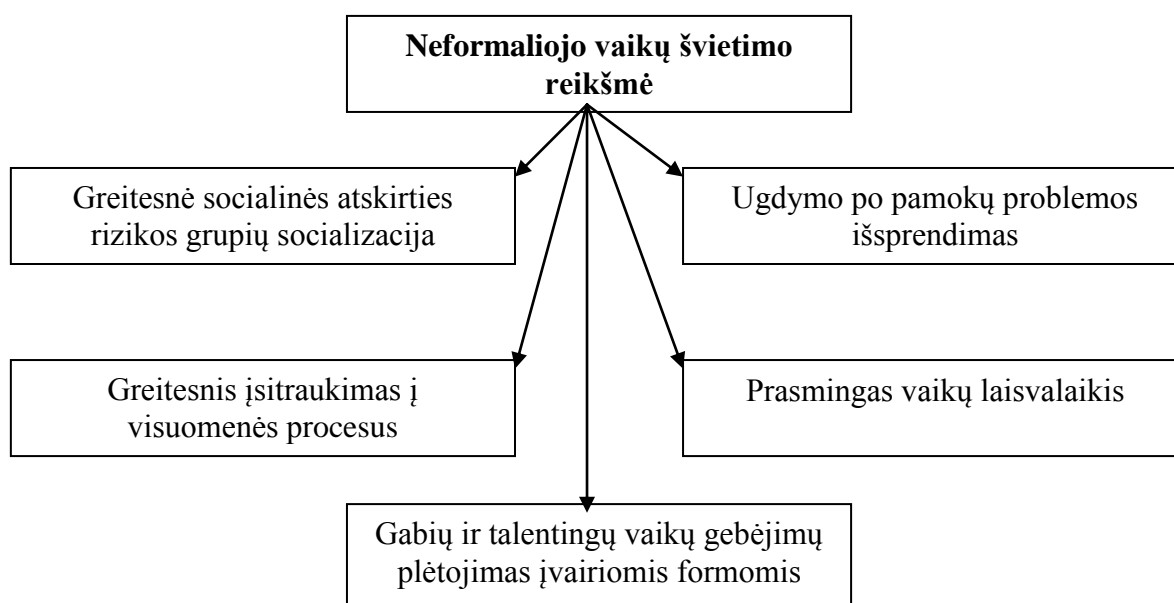
aktualumo ir demokratiškumo. Autorė šiuos principus pavadino specifiniais ir atskleidė, kad jų dėka jaunimui mokymas ir mokymasis tampa patrauklus ir reikšmingas.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindiniai neformalusis švietimas remiasi savanoriškumo, prieinamumo, individualizavimo, aktualumo, demokratiškumo, patirties, ugdymosi grupėje, pozityvumo, bendradarbiavimo ir kūrybiškumo principais.

Taigi, lankydami neformaliojo švietimo užsiėmimus, vaikai gali tikėtis dialogu grįsto bendravimo, kai ne tik mokytojas nurodo ką ir kaip mokytis, bet ir pats mokinys gali išsakyti savo nuomonę. Taip pat vaikams suteikiama galimybė mokytis per patirtį, su mokytojų pagalba. Svarbu tai, kad neformaliajame švietime gali mokytis visi ir bet kuriuo gyvenimo laikotarpiu.

1.3. Neformaliojo vaikų švietimo reikšmė

Neformalųjį vaikų švietimą galima laikyti pagrindine organizuoto laisvalaikio forma, todėl aktualu suprasti jo reikšmę ir kokybiškai bei efektyviai išnaudoti visas teigiamo poveikio galimybes. Rauckienė ir kt. (2005) teigia, kad visuomet buvo akcentuojamas šios veiklos prasmingumas, reikšmė individui. Įvairūs autoriai (J. Ruškus, D. Žvirdauskas, V. Stanišauskienė 2009; Patrescu, 2011; Vaitkevičius, 2008; Paurienė, 2012) išskiria skirtingą neformaliojo švietimo poveikį vaikui, tačiau visus juos vienija mintis – poveikis teigiamas. Taip pat pabrėžiama, kad neformalusis švietimas yra viena iš individo ugdymo(si) formų, kuri yra labai reikšminga asmenybei. (3 paveikslas)

3 pav. Neformaliojo švietimo reikšmė (Sudaryta autorės, remiantis (Paurienė, 2012)).

Kaip matome 3 – iame paveiksle, neformaliojo vaikų švietimo reikšmė yra gana plati. Visų pirma, ši švietimo forma yra ypač aktuali socialinės atskirties rizikos grupėms, imigrantams, specifinių gebėjimų vaikams, nes ji padeda jų socializacijai, įtraukia į visuomenės procesus bei sprendžia vaikų ugdymosi po pamokų problemas. Taip pat neformalusis švietimas sukuria tokias sąlygas, kad vaikai galėtų prasmingai leisti savo laisvalaikį, užsiimti mėgstama veikla, o tuo pačiu ir tobulėti. Gabūs ir talentingi vaikai šiame ugdyme atranda alternatyvų mokymąsi ir plėtoja savo gebėjimus jiems priimtinomis ugdymosi formomis (Paurienė, 2012).

Dalyvavimas neformaliajame vaikų švietime padeda vaikų sėkmingai socializacijai. M. Barkauskaitė (2004), A. Šarkauskienė ir V. Kontautienė (2011), J. Skirmantienė (2014) bei L. Nives ir kt. (2012) pažymi, kad neformalusis švietimas leidžia vaikams ir paaugliams įsitraukti į bendruomenės gyvenimą, pasižymi tikslingu poveikiu mokinių socializacijai. Tuo tarpu J. V. Vaitkevičius ir kt. (2008), J. Ruškus ir kt. (2009) bei D. Šukytė (2007) pastebi, kad dalyvaudami neformaliojo švietimo veiklose, vaikai pradeda labiau pasitikėti savimi, geriau jaustis bendraujant su kitais žmonėmis. Neformaliajame švietime yra svarbi žaisminga, skatinanti tobulėti aplinka. Tuomet vaikai geriau socializuojasi, išmoksta pozityviai bendrauti, išreikšti save (Šukytė, 2007; Švietimo būklės tyrimų apžvalga, 2008).

Mokiniai pastebi, kad neformalusis švietimas padeda jiems tapti savarankiškais. Veiklų pasirinkimo laisvė įpareigoja vaiką pačiam nuspręsti, ko gi jis norėtų, o tai yra pirmasis žingsnis savarankiškumo link. Toliau neformaliojo vaikų švietimo dalyviams reikia išmokyti atsakyti už savo veiksmus, atvykti į užsiėmimų vietą, pačiam daryti įvairius sprendimus (Ruškus ir kt., 2009; Vaitkevičius ir kt., 2008). Šiai nuomonei pritaria ir J. Skirmantienė (2014), kuri teigia, kad dalyvavimas įdomiose veiklose vaikus skatina tapti savarankiškais. Taip pat šis švietimas yra itin tinkamas mažiau galimybių turinčiam jaunimui, nes vaikai mokosi iš konkrečių situacijų, kuriose jie tuo metu būna ir taip tampa savarankiškesniais (Socialinė aprėptis, 2003).

Dar vienas teigiamas neformaliojo vaikų švietimo bruožas – naujų žinių ir įgūdžių įgijimas bei tobulinimas. Švietimo būklės tyrimų apžvalgoje (2008) ir J. V. Vaitkevičiaus ir kt. (2008) tyrime teigiama, kad moksleiviai neformaliojo švietimo veiklą visų pirma sieja su žinių bei įgūdžių įgijimu, todėl pirmenybę teikia dalykiniams būreliams. I. Žemaitaitytė (2007), Rauckienė ir kt. (2005), T. Ionannis ir P. Dimitrio (2014) bei I. Trinkūnienė (2010) pastebi, kad neformalusis švietimas padeda įgyti tų įgūdžių, kurie reikalingi prisitaikant prie įvairių situacijų ir suvokiant gyvenimo įvairovę. Išmokstama naujų dalykų, kurie pačiam žmogui yra įdomūs. Taip pat neformalusis švietimas padeda vaikams lavinti savo talentus bei didžiuotis veikla, kuria jie užsiima (Ruškus ir kt., 2009). Ši švietimo forma suteikia galimybę kiekvienam vaikui pasirinkti sritį, kurioje jis jaučiasi geriausiai ir ten gali plėtoti savo gabumus, talentus bei įgūdžius.

Neformalusis vaikų švietimas suteikia galimybę vaikams geriau pažinti save bei įgyti pasitikėjimo savimi. J. V. Vaitkevičius ir kt. (2008); J. Ruškus ir kt., (2009); D. Šukytė (2007) bei J. Skirmantienė (2014) teigia, kad mokiniai dalyvaudami veiklose geriau supranta, kas iš tiesų jiems patinka, kas svarbu, o kas ne. Savęs pažinimo pasėkoje atsiranda ir didesnis pasitikėjimas savimi. Autoriai pažymi, kad neformalusis švietimas gerina vaiko psichosocialinę būseną, bei skatina teigiamą savęs vertinimą, pasitikėjimą savimi.

Mokslininkai teigia, kad neformalusis švietimas yra palanki terpė plėtoti kompetencijas. Lietuvos neformaliojo švietimo koncepcijoje (2012) rašoma, kad neformaliojo švietimo reikšmė yra ta, kad vaikas įgis kompetencijų, kurios yra būtinos asmeniniam, visuomeniniam ir profesiniam gyvenimui. J. Ruškus ir kt. (2009) išskiria keturias pagrindines kompetencijų sritis (Ruškus ir kt., 2009; 10p.):

- *asmeninės* – savęs pažinimas, savistaba, pasitikėjimas savimi, savęs vertinimas, savianalizė, saviraiška, sveika gyvensena, atsakomybė už savo veiksmus;
- *edukacinės (mokymosi)* – savarankiškas mokymasis bei informacijos valdymas, mokymasis visą gyvenimą, informacijos gavimas, jos analizavimas bei panaudojimas, mąstymo lankstumas (loginis, kritinis probleminis, kūrybinis);
- *socialinės* – bendravimas ir bendradarbiavimas, darbas komandoje, demokratiškos struktūrų ir procedūrų išmanymas, sprendimų priėmimas, konfliktų sprendimas, lygių galimybių įsisąmoninimas, ekologinė savimonė;
- *profesinės* – specifinių sričių žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, supratimas apie šiuolaikinę darbo rinką, požiūris į veiklos kokybę.

Užsiimant mėgstama veikla, plėtojamos socialinės ir bendrosios kompetencijos, asmenybė gali tobulėti, ugdyti gebėjimus, tenkinti saviraiškos poreikius, išmokti kritinio ir problemų sprendimą orientuoto mąstymo (Paurienė, 2012; Šarkauskienė, 2012; Kalvaitis, 2013; Butvilienė, 2013; Rauckienė ir kt., 2005; Indrašienė, Merfeldaitė, 2012; Lazarevičienė, Rašytinienė, 2005).

Neformalusis švietimas vaikų yra mėgstamas ir dėl to, kad tai yra linksmas bei prasmingas laisvalaikio praleidimo būdas. J. Ruškus ir kt. (2009) nustatė, kad dalyvaudami šioje švietimo formoje vaikai mėgaujasi veikla ir jaučia malonumą, kitaip nei formaliajame švietime. Taip yra dėl to, kad neformaliojo švietimo veiklos yra pačių vaikų pasirinktos, jiems įdomios ir tuo metu aktualios. Tuo tarpu vaikų tėvai neformalųjį švietimą įvardija kaip prasmingą vaiko užimtumą. Jie pabrėžia, kad užsiėmimuose leidžiamas laikas padeda tobulėti mėgstamoje veikloje, taip pat tuo metu vaikas nedykinėja, nesėdi ilgai prie televizoriaus ar kompiuterio.

J. Skirmantienė (2014) nurodo, kad dalyvaudami įdomiose veiklose, vaikai gali atskleisti savo talentus, ugdyti socialinius gebėjimus – t.y. vyksta savirealizacija. J. Ruškus ir kt.

(2009), A. M. Sokolowska (2011) bei R. Pečeliūnas (2013) pastebi, kad saviraiška bei savirealizacija padeda emociškai išsiliesti, atsikratyti nereikalingos įtampos, suteikia galimybę būti laisviems, o neformalusis švietimas sudaro tam puikias sąlygas.

J. Ruškus ir kt. (2009) bei J. V. Vaitkevičius ir kt. (2008) nagrinėjo ir tėvų nuomonę apie neformalaus švietimo reikšmę jų vaikams. Tėvai pastebi, kad ši švietimo forma tampa prevencine priemone prieš žalingus įpročius bei padeda apsaugoti vaikus nuo nepageidaujamos įtakos gatvėje.

Taigi, apibendrinus įvairių autorių tyrimų rezultatus, galime teigti, kad neformaliojo vaikų švietimo reikšmė vaikui yra tokia:

- Sėkminga socializacija;
- Savarankiškumas;
- Naujų žinių ir įgūdžių įgijimas;
- Savęs pažinimas;
- Pasitikėjimas savimi;
- Kompetencijų ugdymas;
- Prasmingas laisvalaikis;
- Savirealizacija;
- Naujų savybių ugdymas;
- Prevencija prieš žalingus įpročius.

Neformaliojo ir formaliojo švietimo ribos pastaruoju metu vis mažėja, auga neformaliojo švietimo veiklų ir iniciatyvų skaičius. To pasekoje, jaučiamas ir šios švietimo formos reikšmės didėjimas ne tik individui, tačiau ir valstybei (Paurienė, 2012).

Lietuvos neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2012) teigiama, kad vykdant neformaliojo vaikų švietimo veiklas galima tikėtis, kad ateityje išaugs visuomenės narių pilietiškumas ir tautiškumas, asmenys aktyviau dalyvaus visuomeniniame gyvenime. Taip pat šalyje mažės nedarbas, nes vis daugiau žmonių lengviau prisitaikys darbo rinkoje.

O. E. Lebedeva (2002) pagal (Šukytė, 2007) nustatė, kad neformaliojo švietimo sistema turi išskirtines sąlygas, kurios gali papildyti, praplėsti ir praturtinti formalųjį ugdymą:

- Humanizuoja švietimo sistemą;
- Sudaro galimybę naudotis įvairiais pažinimo būdais;
- Leidžia patikrinti mokykloje įgytas žinias;
- Praplečia kūrybines asmenybės galimybes;
- Neformaliojo švietimo institucijos gali būti ne tik metodiniai, bet ir eksperimentiniai centrai (Šukytė, 2007).

Tuo tarpu Europoje vis daugiau kalbama apie tai, kad neformalųjį vaikų švietimą galima sėkmingai išnaudoti sprendžiant problemas. Įvairios šalys susiduria su jaunimo nesimokymo bei iškritimo iš mokyklinės ugdymo sistemos problemomis. Taip pat kai kuriose mokyklose juntama socialinė atskirtis. Neformalusis vaikų švietimas yra viena iš formų, kuri gali pritraukti vaikus mokytis ir tęsti mokslus, taip pat suteikia galimybę sumažinti socialinę atskirtį tarp mokinių (Paurienė, 2012).

Taigi neformalusis vaikų švietimas turi didelę reikšmę ne tik individui, tačiau ir visai valstybei. Ši švietimo forma padeda ugdyti žmonių pilietiškumą, savarankiškumą bei tautiškumą. Taip pat daugėja asmenų, kurie lengviau prisitaiko darbo rinkoje, o tai padeda mažinti nedarbą šalyje. Apskritai neformalusis švietimas humanizuoja švietimo sistemą.

1.4. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo kriterijai, principai

Individo gyvenimo kokybė ir galimybės dažnai priklauso nuo to, kaip visuomenėje yra organizuotas formalusis ir neformalusis švietimas ir kaip savo funkcijas atlieka švietimo instituto veikėjai (Trakšelys, 2013). Neformaliojo vaikų švietimo sėkmę lemia daugelis dalykų, tačiau bene svarbiausiais yra tinkamas organizavimas. Švietimo institucijų vadovai akcentuoja, kad Lietuvos neformaliojo vaikų švietimo sistema yra svarbi švietimo sistemos grandis, turinti kontekstinį, funkcinį pobūdį, papildanti ir atitinkamai daranti įtaką visuminiam ugdymui (Rauckienė ir kt., 2005). Vis dėlto, švietimo sistemai yra būdinga kaita. R. Želvio (2002) nuomone, ši kaita turi būti organizuojama priimant organizacijos politinius sprendimus ir derinant juos su nacionalinio lygmens sprendimais. Tuo tarpu planuojant institucijos veiklą turi būti atsižvelgiama į vaiko interesus.

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2012) teigiama, kad neformaliojo vaikų švietimo programos rengiamos pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro tvirtinamus bendruosius iš valstybės ir savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijus. Šie kriterijai apibrėžia tai, kad:

- neformaliojo švietimo kokybę valstybė užtikrina iš dalies.
- numatoma vertinti ugdymo programą, mokytojų pasirengimą, ugdymo aplinkos atitiktį sveikos ir saugios aplinkos reikalavimams ir kt.
- teisę įgyvendinti pasirenkamojo vaikų ugdymo programas krepšelio lėšomis turės visi švietimo teikėjai, teisės aktų nustatyta tvarka akreditavę pasirenkamojo vaikų ugdymo programas.

Šiaurės šalyse švietimo, taip pat ir neformaliojo organizavimo srityje pabrėžiama lygybė, paslaugų prieinamumas visiems ir valstybės atsakomybė už teikiamas paslaugas

(Paurienė, 2012). Tuo tarpu Lietuvoje siekiama, kad neformaliojo vaikų švietimo sistema funkcionuotų taip, kad vaikas galėtų:

- gilinti, papildyti žinias, įgytas formaliojo ugdymo metu;
- menine, sportine ar kitokia veikla realizuoti saviraiškos poreikius;
- ugdyti save kaip socialinį subjektą: laisvai, nevaržomai bendrauti su vienmečiais, jaunesniais ar vyresniais už save, įvairių tautybių ir įsitikinimų žmonėmis;
- ugdytis kompetencijas, būtinas aktyviai ekonominei veiklai, profesinei karjerai;
- ugdytis pilietiškumą, tautinę ir kultūrinę savimonę. (G. Kvieskienė, O. Petronienė, 2007).

Neformaliojo švietimo veikla organizuojama pagal bendruosius švietimo sistemos principus. Šiai veiklai keliamas pagrindinis tikslas – sudaryti sąlygas kiekvienam vaikui patenkinti interesus, saviraiškos poreikius, plėtoti savo gabumus (Kvieskienė, 2006). J. V. Vaitkevičius ir kt. (2008) teigia, kad organizuojant neformaliojo vaikų švietimo veiklas svarbu asmeninės vaiko savybės. Reikėtų atsižvelgti į žmogaus gebėjimu, įgūdžius, poreikius, interesus, gabumus. Tokios asmenybės savybės didina neformaliojo švietimo įvairovę. Rauckienė ir kt. (2005) nurodo, kad neformalusis švietimas turi būti organizuojamas taip, kad sudarytų tinkamas sąlygas ne tik individo raiškai, kūrybiškumui ugdyti, laisvalaikio kultūriniais renginiais organizuoti bei tinkamai ugdyti laisvalaikio suvokimą, plėtoti visuomenės kultūrą, bet ir mokytis visą gyvenimą, plėsti kompetencijas. Lietuvos pedagogai pažymi, kad organizuojant neformalųjį vaikų švietimą yra svarbu sudaryti tinkamas sąlygas asmens interesų, saviraiškos, gabumų, gebėjimų, akiračio plėtotei, atsakingo, demokratiško, iniciatyvaus, humanizmo principais ir bendrosiomis vertybėmis besivadovaujančio piliečio ugdymui. R. Pečeliūnas (2013) nurodo, kad organizuojant neformaliojo vaikų švietimo veiklas, svarbiausiu pedagogo uždaviniu tampa padėti vaikui realizuoti savo galimybes. Mokytojai pirmenybę turi teikti vaiko dvasiniam ugdymui ir asmeninės kultūros realizavimui.

Mokslininkų tyrimai rodo, kad didžiąją dalį mokėjimų bei įgūdžių individas įgyja per nestruktūrizuotą aplinką (Rauckienė ir kt., 2005), todėl organizuojant neformalųjį vaikų švietimą reikia atkreipti dėmesį į tai, kur vyks ugdymo procesas. D. Šukytė (2007) teigia, kad aplinka turi būti neprievartinė, skatinanti tobulėti, žaisminga, bei sudaryti galimybes vaikui atsiverti, pozityviai socializuotis.

Apibendrinant galima teigti, kad organizuojant neformalųjį vaikų švietimą svarbu užtikrinti neformaliojo švietimo kokybę. Būtina atsižvelgti į bendruosius neformaliojo švietimo programų kriterijus. Taip pat dėmesys turi būti skiriamas paslaugų lygybei, prieinamumui, bei visapusiškam vaiko ugdymui.

1.5. Neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo spektras: prieinamumas, pasirinkimo įvairovė, sričių įvairovė

Organizuojant neformalųjį vaikų švietimą, būtina atsižvelgti į geografinį prieinamumą. Neformaliojo švietimo geografinis prieinamumas pirmiausia vertinamas mokyklų tinklo aspektu. Daugelis šio švietimo įstaigų yra įsikūrę didesniuose miestuose, ar rajonų centruose, todėl vaikams, kurie gyvena kaime, sunku nuvykti į norimą vietą. Deja, pavėžėjimas į neformaliojo švietimo mokyklas įstatyme nenumatytas, todėl daugiausia priklauso nuo savivaldybės galimybių. Galima teigti, kad vaiko gyvenamoji vieta riboja jo ugdymą. Atvykimo į neformaliojo švietimo įstaigą problema aktualiausia rajono savivaldybės centrų mokyklose, nes jas lanko daug kaimo vietovėje gyvenančių vaikų (Petronienė, Taljūnaitė, 2011). Vaikų neformaliojo švietimo geografinį prieinamumą galėtų pagerinti nevyriausybinių organizacijų veikla. Vaikai čia galėtų rasti neformalią laisvalaikio veiklą, kurios pasigenda mokykloje. Nevyriausybinių organizacijų steigiami vaikų užimtumo ir dienos centrai, ne tik organizuoja neformaliojo švietimo veiklas, tačiau ir vykdo prevencines programas, kovojant su vaikų nusikalstamumu (Petronienė, Taljūnaitė, 2011).

AIKOS duomenimis (2014), neformaliojo vaikų švietimo mokyklos šalyje veikia visose savivaldybėse. Vis dėlto, išnagrinėjus neformaliojo švietimo situaciją Lietuvoje, L. Paurienė (2012) teigia, kad beveik visos mokyklos susitelkusios rajonų centruose arba kituose miestuose. Kaimo vietovėse yra tik 16 šio tipo įstaigų (12-oje savivaldybių). Pastebima, kad vyrauja dideli skirtumai lyginant miesto ir kaimo mokyklų mokinių neformaliojo švietimo mokyklų lankomumą. Plačiausiai išsidėsčiusios meno ar muzikos mokyklos – bent po vieną yra visose savivaldybėse. Sporto mokyklos ir centrai taip pat išsidėstę gana plačiai – bent po vieną jų turi 47 savivaldybės. Dailės mokyklas turi 13 savivaldybių. Daugumoje savivaldybių yra po 2 – 4 neformaliojo vaikų švietimo ar formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklas. Aštuonios savivaldybės turi tik po vieną tokią mokyklą. Autorė svarsto, kad vienos neformaliojo vaikų švietimo mokyklos gali užtekti mažose savivaldybėse (pvz., Birštono, Pagėgių, Kalvarijos, Rietavo), tačiau keista, kai tik po vieną mokyklą veikia tokių rajonų kaip Panevėžio, Jurbarko, Pakruojo ar Skuodo rajonų savivaldybėse.

Neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mūsų šalyje yra nemažai, todėl plati ir jų veiklų įvairovė. Šiuo metu Lietuvoje neformaliojo švietimo sričiai yra priskiriamos įvairios veiklos: vaikų ir jaunimo organizacijų, klubų veikla, laisvalaikio centrų veikla, muzikos, meno, dailės, sporto ir kitų panašių mokyklų veikla. Tačiau šių organizacijų tikslai ir programos gali būti skirtingi. Ilgalaikės, iki 10 metų trunkančios neformaliojo vaikų švietimo mokyklų programos skiriasi nuo tų būrelių, kurie trunka keletą mėnesių. (Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2012).

Neformaliojo vaikų švietimo institucijas Lietuvoje galima suskirstyti į grupes pagal lygmenis (Petronienė, Taljūnaite, 2011): respublikinio pavaldumo, savivaldybėms pavaldžios, bendruomenių ir privačios įstaigos. Lietuvoje yra šešios respublikinio pavaldumo įstaigos: Lietuvos vaikų ir jaunimo centras, Respublikiniai moksleivių techninės kūrybos rūmai, Lietuvos jaunųjų gamtininkų centras, Lietuvos jaunimo turizmo centras, Lietuvos Broniaus Oškinio vaikų aviacijos mokykla, VŠĮ Jaunojo kario mokykla „Lūšiukai“². Šių vaikų švietimo įstaigų paskirtis – koordinuoti neformalųjį ugdymą respublikos mastu. Jų funkcijos:

- koordinuoti šalies regionuose veikiančių panašių institucijų veiklą;
- organizuoti tarptautinius, respublikinius, regioninius konkursus, parodas, šventes, festivalius ir pan.;
- organizuoti neformaliąją vaikų veiklą pačioje institucijoje.

Daugeliu atveju ugdomąsias neformaliojo vaikų švietimo veiklas siūlo tiek nevyriausybinės organizacijos, tiek biudžetinės ar verslo įstaigos. A. Lakštauskas (2011) nurodo tokius neformaliojo vaikų švietimo teikėjus:

- Bendrojo lavinimo mokyklose;
- Neformaliojo švietimo mokyklose (muzikos, sporto, meno, kt.);
- Jaunimo centruose, klubuose, kurių savininkas yra savivaldybė;
- Nevyriausybinėse organizacijose, privačiose įstaigose ir kt.;
- Epizodinė (projektinė ir kt.) veikla;
- Kryptingas vaikų užimtumas ir ugdymas mokinių atostogų metu.

Tuo tarpu A. Birietienė (2014) išskyrė neformaliojo vaikų švietimo teikėjų kategorijas:

- Neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos (muzikos, meno, sporto mokyklos, laisvalaikio centrai, vaikų klubai ir pan.);
- Sporto centrai;
- Kultūros įstaigos;
- Nevyriausybinės organizacijos;
- Kiti fiziniai ir juridiniai asmenys.

A. Morkūnienė (2012) įvardija, kad neformalųjį švietimą gali vykdyti labai įvairios institucijos. Autorė teigia, kad veiklos ir būreliai organizuojami: muzikos mokyklose, dailės mokyklose, sporto mokyklose, kultūros namuose, bendrojo ugdymo mokyklose, muziejuose, universaliuose daugiaviečių centruose, vietos bendruomenėse, nevyriausybinėse organizacijose, bibliotekose, vaikų ir jaunimo centruose, privataus verslo sektoriuje.

Lietuvos švietimo ministras, 2012 metais, įsakymu patvirtino tokias neformaliojo vaikų švietimo kryptis (Įsakymas „Dėl neformaliojo vaikų švietimo krypčių klasifikatoriaus“, 2012):

- Muzika; • Dailė; • Choreografija, šokis; • Teatras, drama; • Sportas; • Techninė kūryba; • Turizmas ir kraštotyra; • Gamta, ekologija; • Saugus eismas; • Informacinės technologijos; • Technologijos; • Medijos; • Etnokultūra; • Kalbos; • Pilietiškumas; • Kitos.

Šiuo metu Lietuvoje iš viso yra 316 neformaliojo vaikų švietimo mokyklų ir formalųjų švietimą papildančio ugdymo mokyklų. Iš šių mokyklų, 238 yra įsteigtos savivaldybių, 77 – nevalstybinės ir tik 1 mokykla valstybinė (AIKOS duomenys, 2014). Išnagrinėjus statistinius duomenis apie neformaliojo vaikų švietimo mokyklas pagal teisinę formą, tipus ir grupes matyti, kad yra 57 neformaliojo švietimo asociacijos, įsteigta 16 uždarytų akcinių bendrovių, 122 viešosios įstaigos ir 262 biudžetinės įstaigos (AIKOS duomenys, 2014). Tuo tarpu 2012m. Lietuvoje buvo įregistruotos 286 neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ir formalųjų švietimą papildančio ugdymo mokyklos, iš jų 49 mokyklos buvo nevalstybinės (Švietimo raidos Lietuvoje įžvalgos, 2013). Taigi, neformaliojo švietimo mokyklų daugėja ir vaikai turi gana didelį neformaliojo švietimo pasirinkimą.

Neformaliajame švietime vaikams yra labai svarbi *pasirinkimo laisvė* (Ruškus ir kt., 2009), todėl vaikų ir jaunimo laisvalaikis Europos šalyse organizuojamas sudarant tam sąlygas. L. Paurienė (2012) nurodo, kad daugelis šalių vykdo specialią politiką, kuri leidžia vaikams ir jaunimui veiksmingai išnaudoti savo laisvalaikį. Laisvą nuo mokyklos laiką jie gali praleisti pasirinktose vietose, poilsiaujant, pramogaujant arba dalyvaujant ugdomosiose veiklose pagal labai įvairias sritis: meno, sporto, pilietinio ugdymo, gamtos ir ekologijos, techninės kūrybos ir kt. Bendrojo lavinimo mokyklose yra taikomas ne tik formalusis, tačiau ir neformalusis švietimas. Dažniausiai vaikams siūlomi būreliai yra šiose srityse: kultūroje, muzikos, sporto, turizmo (Festeu, Humberstone, 2006). Tuo tarpu A. Birietienė (2014) nurodo, kad mokykloje gali būti tokios neformaliojo švietimo veiklos:

- Muzikinis ugdymas (instrumentas); • muzikinis ugdymas (kita muzikos pakraipa);
- muzikinis ugdymas (dainavimas); • šokio ugdymas; • sportinis ugdymas; • turizmas ir kraštotyris ugdymas; • saugus eismas; • taikomojo meno, amatų, dizaino ir kt. technologijų ugdymas; • kalbos; • dailės ugdymas; • teatro, dramos ugdymas; • techninė kūryba; • gamta, ekologija; • informacinės technologijos; • medijos; • pilietiškumas.

Švietimo raidos Lietuvoje įžvalgose (2013) bei Pasirenkamojo vaikų ugdymo prieinamumo tyrime (2013) nurodoma, kad populiariausi neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimai – sportas, muzika, dailė ir šokiai. Intelektu lavinimas, gamtos, tautinės kultūros būreliai, užsienio kalbų mokymasis, informacinės technologijos – tai veiklos, gerokai

populiarumu nusileidžiančios kitoms neformaliojo vaikų švietimo veikloms. Kita vertus, tokių būrelių pasiūla yra gerokai mažesnė. J. Ruškus ir kt. (2009) atlikę tyrimą apie neformaliojo švietimo veiklas ir jas lankančius moksleivius taip pat nustatė, kad 5-11 klasių mokinių tarpe, populiariausi yra sporto ir meniniai būreliai. Lietuvos moksleiviai visų pirma renkasi krepšinį, dailės, šokių, dainavimo būrelius. Toliau pagal populiarumą veiklas galima būtų išdėstyti tokia tvarka: drama/teatras, sportas, muzika, futbolas, lengvoji atletika, mušamieji instrumentai, jaunimo subkultūrų šokiai, jaunimo organizacijos, skautai, plaukimas baseine, technologijos, kvadratas, liaudies šokiai, fortepijonas, gitara, karatė.

Matome, kad neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo spektras yra gan platus. Vaikai gali rinktis būrelius pagal savo norus, įgūdžius, pomėgius. Lietuvoje veikia tiek valstybinės, tiek privačios neformaliojo vaikų švietimo įstaigos, kurios sudaro galimybes vaikams pasirinkti mėgstamą veiklą ir prasmingai leisti laisvalaikį. Vis dėlto, susiduriama su problema, kad, kai kuriose vietovėse, neformaliojo vaikų švietimo paslaugos sunkiai prieinamos geografiškai.

1.6. Sudarymas galimybę pasirinkti neformalųjį vaikų švietimą pagal poreikį

Vaikų neformaliojo švietimo pasirinkimo klausimu domėjosi J. Skirmantienė (2014) kuri tyrė, kas turi įtakos vaikui pasirenkant vienokią ar kitokią neformaliojo švietimo veiklą. Didžioji dalis tirtų vaikų tėvų ir pedagogų teigė, kad vaikai būrelius renkasi atsižvelgdami į mėgstamą veiklą, savo pomėgius bei gabumus. Tačiau realybėje vyrauja ir kita nuomonė. A. Lakštauskas (2011) pasisakė, kad vaikai dažnai veiklas renkasi ne pagal savo individualius interesus, bet dėl kitų, išorinių motyvų. Vaikų interesus gali apriboti tėvų, mokytojų, institucijų interesai ar galimybės. Tačiau svarbu paminėti, kad tik ta veikla, kurią, mokiniai pasirenka sąmoningai, skatina jų motyvaciją (Skirmantienė, 2014).

Nagrinėjant kitų autorių (Vaitkevičius ir kt., 2008; Švietimo tyrimų būklės apžvalga, 2008) atliktus tyrimus apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo motyvus, galima išskirti tokius pagrindinius motyvus:

- Naujų įgūdžių formavimas;
- Žinių tobulinimas;
- Rengimasis būsimai profesijai;
- Siekimas stiprinti sveikatą;
- Gabumų ir interesų realizavimas;
- Saviraiškos galimybės;
- Naujų įspūdžių paieška;

- Domėjimasis aktualia veikla;
- Veikla įdomesnė nei formaliajame ugdyme.

Taigi rinkdamiesi neformaliojo švietimo veiklas, vaikai savo pasirinkimą motyvuoja tuo, kad tai yra jų mėgstama veikla, pomėgis, galimybė patobulinti žinias, formuoti naujus įgūdžius, išreikšti save, ar rengtis būsimai profesijai.

1.7. Neformaliojo vaikų švietimo finansavimas

Neformaliojo švietimo finansavimas yra bene svarbiausia tinkamo organizavimo dalis. Siekiant užtikrinti sklandų neformaliojo švietimo finansavimą, būtina užtikrinti viso viešosios politikos ciklo funkcionavimą. Taip pat finansavimui būtinos institucijos, kurios rengia, derina sprendimus su kitomis suinteresuotomis šalimis, juos priima, vykdo, atlieka stebėseną ir vertinimą (Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra Lietuvoje, 2008).

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2012) teigiama, kad neformalusis vaikų švietimas Lietuvoje finansuojamas atskirų savivaldybių, kadangi jis yra savarankiška savivaldybių funkcija. Atskirose savivaldybėse, neformaliojo vaikų švietimo teikėjų tinklas ir šiai veiklai skiriamas finansavimas yra labai netolygus. To pasekoje, vaikų dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo programose tampa socialiai neteisingu.

L. Paurienė (2012) neformaliojo švietimo finansavimo klausimą įvardija kaip bene didžiausią pastarojo meto aktualiją. Autorė teigia, kad labai svarbu sukurti šios srities finansavimo modelį, kurį vėliau išbandyti bei pritaikyti neformaliajame švietime. Švietimo raidos Lietuvoje įžvalgose (2013) teigiama, kad pastaraisiais metais labai sumažinus skiriamas mokinio krepšelio lėšas – nuo 20 iki 5 Lt mokiniui per mėnesį – sumažėjo neformaliojo švietimo pasiūla ir prieinamumas, o drauge ir vaikų užimtumas po pamokų ir saviraiškos, saviugdų bei socializacijos galimybes. Kadangi Lietuvoje už neformaliojo švietimo finansavimą yra atsakingos atskiros savivaldybės, tai ir finansavimas labai skiriasi, bendrojo ar neformaliojo ugdymo mokyklos mokiniui neformaliajam švietimui tenkančios lėšos svyruoja. Vis dėlto, mokiniai turi galimybę dalyvauti neformaliajame švietime ir nemokėti už paslaugas. Bendrąjį ugdymą teikiančiose mokyklose visiems mokiniams sudarytos galimybės 2 valandas per savaitę dalyvauti neformaliojo ugdymo veiklose, finansuojamose mokinio krepšelio. A. Lakštauskas (2011) teigia, kad krepšelis – tai priemonė, kuri:

- padeda įtraukti į neformalųjį švietimą daugiau vaikų;
- skatina neformaliojo švietimo veiklų įvairovės ir gausos augimą;
- užtikrina kiekvieno vaiko atžvilgiu teisingą finansavimą;
- pritraukia papildomas lėšas.

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2012) įvardijama, kad atskirose savivaldybėse neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ugdytiniui tenka nuo 1 103 Lt iki 4 027 Lt per metus, arba nuo 96 Lt iki 1 698 Lt per metus vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui. Tačiau savivaldybės nesprendžia tinklo plėtros klausimų, naudojant vaikų ir jaunimo organizacijų, privačių neformaliojo švietimo teikėjų teikiamas paslaugas. Šios organizacijos, palyginti su savivaldybių įsteigtomis neformaliojo vaikų švietimo mokyklomis, veikia nelygiomis finansavimo sąlygomis.

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2012) nurodomi tokie punktai, susiję su finansavimu:

- Neformaliojo vaikų švietimo programoms iš dalies finansuoti numatoma taikyti finansavimo modelį, pagrįstą principu „pinigai paskui vaiką“, t. y. formuojamas krepšelis, kurį sudarys teisės aktų nustatyta tvarka apskaičiuota lėšų suma, skirta vaiko ugdymui per nustatytą laikotarpį pagal neformaliojo vaikų švietimo programą.

- Neformalusis vaikų švietimas iš dalies finansuojamas iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir tėvų (ar globėjų) atlyginimo.

- Valstybės biudžeto lėšos neformaliojo vaikų švietimo reikmėms finansuoti skiriamos savivaldybėms iš atitinkamų metų valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą metodiką.

- Savivaldybei skiriama valstybės biudžeto lėšų neformaliajam vaikų švietimui finansuoti suma apskaičiuojama atsižvelgiant į dalyvių skaičių, valstybės biudžeto lėšas ir nustatytą vienam vaikui skiriamo krepšelio dydį.

- Atlyginimo dydį už neformalųjį vaikų švietimą valstybinėje ar savivaldybės mokykloje nustato mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas), o kai paslaugas teikia kitas švietimo teikėjas – švietimo teikėjas (fizinis asmuo) ar mokyklos savininkas (dalyvių susirinkimas).

- Neformaliojo vaikų švietimo lėšas savivaldybės skiria tik tiems teikėjams, kurie teisės aktų nustatyta tvarka yra akreditavę programas ir sudarę vaikų ugdymo sutartis. Lėšos švietimo teikėjui skiriamos atsižvelgiant į ugdomų vaikų skaičių ir akredituotos programos pobūdį, jos įgyvendinimo trukmę.

- Vaikui gali būti skiriama ne daugiau kaip vienas nustatyto dydžio krepšelis neformaliajam vaikų švietimui finansuoti.

Taigi neformalusis vaikų švietimas Lietuvoje yra finansuojamas atskirų savivaldybių, krepšelio lėšomis ir tėvų pinigais. Deja, įvairių autorių tyrimai rodo, kad finansavimas šiai sričiai yra per mažas.

1.8. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo tobulinimas

J. Ruškus ir kt. (2009) pateikia tokias rekomendacijas, kaip organizuoti neformalųjį švietimą, kad būtų pasiekti efektyvesni rezultatai:

- *Suteikti mokiniams daugiau laisvės renkantis neformaliojo švietimo veiklas, didinti galimybes patiems inicijuoti jas.* Vaikai turėtų galėti ne tik laisvai rinktis iš įvairiausių neformaliojo švietimo galimybių, bet ir patys jas kurti pagal savo interesus. Tuomet tikėtina didesnė mokinių motyvacija ir įsitraukimas.

- *Didinti neformaliojo švietimo patrauklumą stiprinant legitiminį pripažinimą.* Būtina diskusija apie neformaliojo švietimo legitimaciją, t. y. apie reglamentuotą neformaliojo švietimo pripažinimą ir įvertinimą, apie reglamentuotą ir daugiau ar mažiau privalomą mokinių dalyvavimą neformaliojo švietimo veiklose.

- *Suderinti kasdienį vaikų perėjimą iš formaliojo į neformaliojo švietimo sistemas.* Vaikai turi jaustis saugūs, todėl jiems turi būti užtikrinamos geros sąlygos saugiai funkcionuoti tarp dviejų, formaliojo ir neformaliojo, švietimo sistemų.

- *Kurti struktūruotą ir tikslią neformaliojo švietimo duomenų bazę.* Šios bazės tikslas būtų fiksuoti kiekvieno vaiko lankomumą neformaliojo švietimo sistemoje. Tokiu būdu informacija apie neformaliojo švietimo veiklą pasirinkimus būtų tikslesnė, taip pat būtų galima žinoti neformaliajame švietime nedalyvaujančius vaikus.

- *Tobulinti neformaliojo švietimo veiklų finansavimo tvarką.* Neformaliojo švietimo veiklų finansavimo tvarka turi būti tobulinama, kad mokinio krepšelyje numatytos lėšos neformaliajam švietimui netaptų manipuliacijos objektu ir iš tikro būtų skirtos neformaliajam švietimui.

- *Siekti visų vaikų dalyvavimo plėtojant tolerancijos ugdymo veikloje prioritetą.* Specialiųjų poreikių grupės mokiniams būtinas atskiras, individualizuotas, aiškiau reglamentuotas požiūris skatinant neformaliojo švietimo prieinamumą.

- *Ugdyti mokytojų bendrąsias kompetencijas.* Neformaliojo švietimo mokytojams reikėtų turėti gerų konfliktų sprendimo kompetencijų. Taip jie geriau gebėtų valdyti situacijas, kartu per veiklą ir konkrečiais sprendimais ugdyti pačių vaikų konfliktų sprendimų gebėjimus.

O. Petronienė ir M. Taljūnaitė (2011) teigia, kad norėdami pagerinti neformaliojo švietimo situaciją šalyje ir lengviau įgyvendinti šio švietimo misiją, būtina bendradarbiauti su kultūros, pilietinės visuomenės organizacijomis, vyriausybės institucijomis, verslo įmonėmis. Bendradarbiavimas gali sumažinti dvigubą neformaliojo ugdymo paslaugų teikimą, padeda išvengti konkurencijos naudojant išteklius, pagerinti paslaugų kokybę, taip pat leidžia suvienyti skirtingas jėgas ir išteklius, skatina veiksmingesnį prioritetų nustatymą, atsižvelgiant į įstaigų

galimybes ir poreikius. Partnerystės sutartys leidžia prasmingai ir taupiai panaudoti lėšas, skatina mokyklų geografinį išsidėstymą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programoje numatyta ypač daug dėmesio skirti mokinių užimtumui po pamokų, neformaliajam švietimui, taip pat numatoma remti neformaliojo švietimo įstaigas, išsaugoti meno, sporto, muzikos mokyklų tinklą, rūpintis jo plėtra, tobulinti neformaliojo švietimo finansavimo sistemą, didinti prieinamumą ir lygias galimybes. (NVŠ finansavimo tobulinimo veiksmų planas 2014-2016m., 2013).

Taigi, siekiant gerinti neformaliojo vaikų švietimo organizavimą mūsų šalyje, būtina atkreipti dėmesį į vaikus ir jų interesus. Taip pat reikia stengtis didinti paslaugų prieinamumą ir patrauklumą, tobulinti neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tvarką, bei stiprinti bendradarbiavimą su kitomis institucijomis.

1.9. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo modelis

Atlikus literatūros šaltinių analizę, išryškėjo keletas svarbių neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektų.

Remiantis O. Petronienės ir M. Taljūnaitės, bei L. Paurienės (2012) tyrimais, galima teigti, kad organizuojant neformalųjį vaikų švietimą labai svarbu atsižvelgti į prieinamumo faktorių. Visų pirma, užsiėmimo vieta turėtų būti patogiai pasiekiamą. Taip pat būrelis turėtų vykti vaikams patogiu laiku. Siekiant tinkamo neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo, reikėtų atsižvelgti į kiekvieno vaiko šeimos materialinę padėtį ir aiškiai, patraukliai pateikti informaciją apie siūlomus lankyti būrelius.

Kitas, taip pat svarbus neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektas yra galimybė pasirinkti. A. Lakštauskas (2011), J. Skirmantienė (2014), J. Ruškus ir kt. (2009) savo tyrimuose atskleidė tai, kad neformaliajame vaikų švietime vaikams yra svarbi laisvė rinktis ir pasirinkimo įvairovė. Remiantis autorių darbais, galima teigti, kad organizuojant neformalųjį vaikų švietimą reikia atkreipti dėmesį į pasiūlos įvairovę, sričių įvairovę, į tai, kad pasirinkimas atitiktų vaiko poreikius ir būtų aktualus, bei vaikui būtų suteikiama laisvė pasirinkti tokį užsiėmimą, kokį jis nori lankyti ir apie kokį svajoja.

Neformaliojo vaikų švietimo reikšmė vaikui yra neabejotina, todėl būtina šią švietimo formą organizuoti taip, kad vaikai gautų kuo daugiau teigiamų emocijų, įgytų naujų įgūdžių, kompetencijų. I. Žemaitaitytė (2007), Rauckienė ir kt. (2005), T. Ionannis ir P. Dimitrio (2014), I. Trinkūnienė (2010), J. Ruškus ir kt. (2009), J. Skirmantienė (2014) bei kiti mokslininkai kalbėjo apie neformaliojo vaikų švietimo teigiamą reikšmę vaikui. Išanalizavus jų tyrimus, galima teigti, kad dalyvaujant neformaliojo vaikų švietimo organizuojamose veiklose, padidėja

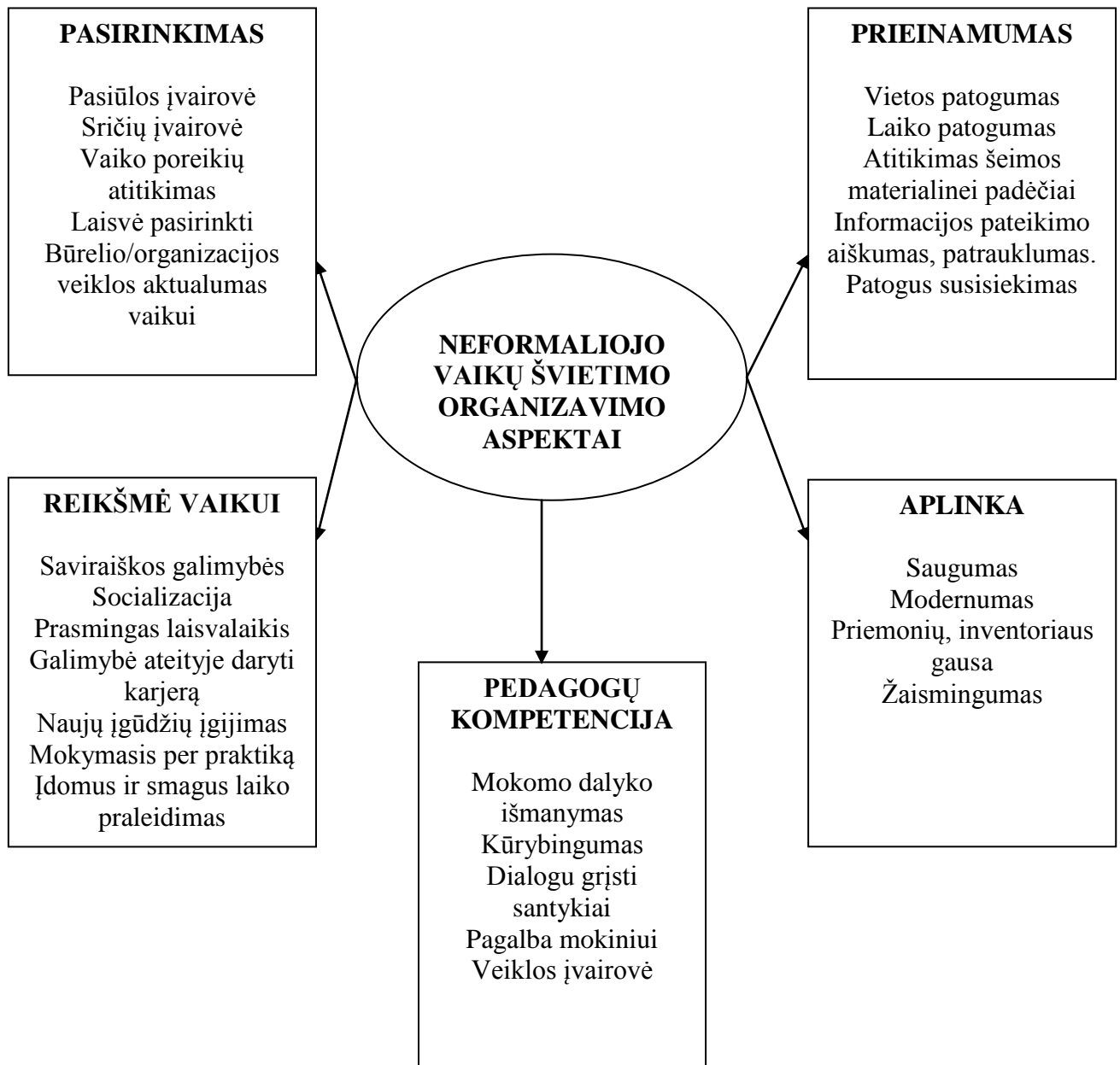
vaikų saviraiškos galimybės, vyksta socializacija, prasmingai leidžiamas laisvalaikis, įgyjama naujų įgūdžių, atsiranda galimybė ateityje daryti karjerą, susijusią su mėgstama veikla, ar tiesiog linksmai praleidžiamas laikas.

Organizuojant neformalųjį vaikų švietimą svarbu atsižvelgti į aplinką ir jos veiksnius. D. Šukytė (2007) ir A. Rauckienė ir kt. (2005) pažymi, kad aplinka yra labai svarbi neformaliajame vaikų švietime. Vaikai aplinkoje turėtų jaustis saugiai, patogiai. Taip pat svarbu, kad netrūktų inventoriaus ir priemonių, o aplinka būtų moderni, tvarkinga ir pritaikyta vaikams, t.y. žaisminga.

Svarbiu neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektu laikomas ir pedagogų kompetentingumas. R. Pečeliūnas (2013) bei V. C. Blandul (2014) teigia, kad neformaliajame vaikų švietime pedagogui svarbu gerai išmanyti atliekamą darbą, būti visada pasiruošusiam padėti vaikui ir įsiklausyti į mokinio norus bei nuomonę. Neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją galima įžvelgti tokiuose dalykuose: mokomo dalyko išmanymas, kūrybingumas, dialogu grįsti santykiai su mokiniais, pagarba mokiniui, bei organizuojamų veiklų įvairovė.

Apibendrinant neformaliojo vaikų švietimo organizavimo ypatumus, galima išskirti tokius pagrindinius aspektus: pasirinkimas, prieinamumas, reikšmė vaikui, aplinka ir pedagogų kompetencija.

Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo schema pateikiama 4 paveiksle.

4 pav. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektai (Sudaryta autorės).

2. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO STAMBAUS LYGINAMOJO TYRIMO METODIKOS IR IMTIES CHARAKTERISTIKA

2.1. Tyrimo konstravimo logika

Literatūros šaltinių analizė apie neformalųjį vaikų švietimą ir jo organizavimą rodo, kad tiriamasis konstruktas, t.y. neformaliojo vaikų švietimo organizavimas, dar nėra pakankamai tyrinėtas reiškinys. Reikalingi išsamesni tyrimai ir mokslinė diskusija šia tema. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo tyrimo instrumentas remiasi tokiomis teorinėmis nuostatomis:

- Konstruktyvizmo idėjomis, kurių esmė yra ta, kad išmokymas priklauso nuo aplinkos, kurioje mokomasi, informacijos pobūdžio ir mokinio ankstesnių žinių.
- Progresyvizmo idėjomis – toks veiklos organizavimas, kad vaikas išmokyti realizuoti save, svarbu mokymasis per patirtį (Bitinas, 2000).
- Humanizmo idėjomis – pabrėžiamas nuoširdus bendravimas su ugdytiniu, pagalba jam suvokiant save bei mokantis (Bitinas, 2000).
- Neformaliojo vaikų švietimo organizavimo principais (Kvieskienė, 2006; Ruškus ir kt., 2009; Taljūnaitė, Petronienė, 2011; Pečeliūnas, 2013).

Tyrimas vyko šiais etapais:

I etapas. Mokslinės literatūros analizė (2014 rugsėjo – 2015 vasario mėn.).

II etapas. Empirinis tyrimas (2015 vasario – kovo mėn.). Empiriniam neformaliojo vaikų švietimo organizavimo vertinimo tyrimui buvo pasitelkti kokybiniai (interviu su neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovais) ir kiekybiniai metodai. Kaip kiekybinio tyrimo metodas buvo panaudota anketinė apklausa. Ja buvo nustatoma neformaliojo vaikų švietimo organizavimo situacija, atsižvelgiant į mokinių požiūrį į įvairius neformaliojo vaikų švietimo organizavimo aspektus.

III etapas. Empirinio tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas (2015 balandžio mėn.).

IV etapas. Išvadų formulavimas, rekomendacijų rengimas (2015 balandžio mėn.).

Tyrimo organizavimo logika yra nuosekli ir atsiranda iš suformuluotų tyrimo uždavinių.

2.1.1. Kokybinio tyrimo metodika ir organizavimas

Interviu klausimai buvo sudaryti autorės, remiantis O. Petronienės ir M. Taljūnaitės, L. Paurienės (2012), J. Skirmantienės (2014), J. Ruškaus ir kt. (2009), I. Žemaitaitytės (2007), A. Rauckienės ir kt. (2005), R. Pečeliūno (2013) moksliniais darbais bei praktine patirtimi. Iš viso neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovams buvo pateikti 8 klausimai (2 priedas).

2.1.2. Kiekybinio tyrimo (anketinės apklausos) metodika ir organizavimas

Anketa buvo sudaryta autorės, remiantis O. Petronienės ir M. Taljūnaitės, L. Paurienės (2012), J. Skirmantienės (2014), J. Ruškaus ir kt. (2009), I. Žemaitaitytės (2007), A. Rauckienės ir kt. (2005), T. Ionannis ir P. Dimitrio (2014), R. Pečeliūno (2013) moksliniais darbais.

Klausimyną sudaro instrukcinė dalis, demografinė (socialinės respondentų charakteristikos) ir pagrindinė dalis.

- Instrukcinė dalis – nurodytas tyrimo tikslas, pateikiama anketos pildymo instrukcija, žymėjimo pavyzdys, bei garantuojamas respondentų anonimiškumas.

- Demografinis blokas – mokinių lytis, amžius (5 – 6 klasių mokiniai ar 9 -10 klasių mokiniai), gyvenamoji vietovė (miestas, rajonas, kaimas).

- Pagrindinė dalis – šią dalį sudarė 5 teiginių blokai ir vienas atvirų klausimų blokas (1 lentelė)

1 lentelė

Klausimyno pagrindinė dalis

Blokas	Teiginių skaičius	Probleminis klausimas
1	11	Neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimo įvairovė
2	17	Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas
3	10	Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų reikšmė vaikui
4	7	Neformaliojo vaikų švietimo aplinka
5	8	Neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetencija
6	6	Atviri klausimai apie neformaliojo vaikų švietimo organizavimo tobulinimą

Taikytas duomenų vertinimo kriterijus – pritarimo laipsnis. Respondentų atsakymams fiksuoti naudota keturių pakopų ranginė skalė (*Visiškai sutinku, Sutinku, Labiau nesutinku, Visiškai nesutinku*). Tyrimo duomenys buvo apdoroti statistine programa SPSS 19.0 (Statistical package for Social Science). Dviejų požymių ryšiui tirti taikyta procedūra χ^2 (chi square), nulinė hipotezė atmetama esant reikšmingumo lygmeniu $p < 0,05$.

Atliekant kiekybinį tyrimą buvo vadovautasi tokiais tyrimo etikos principais (Kursinių ir baigiamųjų darbų rengimo ir gynimo rekomendacijos, 2010):

Savanoriškumas. Tyrime dalyvavo tie mokiniai, kurie sutiko pildyti klausimyną. Respondentai tyrime dalyvavo savo noru.

Anonimiškumas. Apie anonimiškumo užtikrinimą mokiniai buvo informuoti instrukcinėje anketos dalyje.

Tikslus paaiškinimas. Respondentams buvo tiksliai paaiškinta tyrimo tema, tikslas, užduotis.

2015 m. kovo mėnesį dviejose X Šiaulių mokyklose buvo išdalinti 207 klausimynai. Mokiniai anketas pildė dvi dienas. Grįžo 207 (100 %) klausimynų, iš jų pripažinti tinkamais 204. Vertinant tinkamumą vadovautasi kriterijumi – pakankamai užpildyta.

2.2. Tyrimo imties charakteristika

Kokybinėje tyrime dalyvavo 5 būrelių vadovai: du muzikinės srities atstovai, 2 sporto būrelių vadovai ir 1 dailės būrelio vadovas.

Kiekybiniame tyrime tiriamąją imtį, tiriant dviejų amžiaus grupių mokinius generalinę visumą sudarė 204 mokiniai. 5 – 6 klasių mokiniai (n = 108) ir 9 -10 klasių mokiniai (n = 96). Tiek respondentų pildė demografinį klausimyno bloką. Pagrindinėje tyrime dalyje dalyvavo tik tie mokiniai, kurie lanko kokį nors neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimą, t.y. 177 mokiniai. 5 – 6 klasių mokiniai (n = 101) ir 9 -10 klasių mokiniai (n = 76).

Jaunesnių ir vyresnių klasių mokiniams buvo pateikti 3 socialiniai demografiniai kintamieji, pasirenkant po vieną tinkamą atsakymą, iš skirtingų kintamųjų variantų: lyties kintamieji buvo sudaryti iš 2 pasirinkimo variantų, mokymosi klasės – iš 2, o gyvenamosios vietovės iš 3 variantų.

Domėtasi mokinių amžiumi bei kelintoje klasėje mokosi mokiniai. Duomenys pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė

Mokinių amžius bei lytis (N = 204)

Demografinis kintamasis	Variantas	Skaičius
Mokymosi klasė	5 – 6	108
	9 – 10	96
Mokinių lytis	Merginos	107
	Vaikinai	97

2 lentelėje matome, kad jaunesnių klasių mokinių tyrime dalyvavo šiek tiek daugiau nei vyresnių. Taip pat merginų skaičius buvo nežymiai didesnis nei vaikų.

Tyrime domėtasi ir mokinių gyvenamąją vietovę. Mokiniai galėjo pasirinkti iš 3 variantų – mieste, rajone arba kaime. Mieste iš viso gyvena 170 apklaustųjų, rajone šis skaičius ženkliai mažesnis, t.y. 24 ir kaime gyvenančių respondentų buvo tik 10. Remiantis tuo, kad kaime gyvenančių apklaustųjų mokinių buvo žymiai mažiau nei mieste, manyta esant netikslinga toliau duomenis analizuoti pagal gyvenamąją vietą.

Tyrime taip pat teirautasi, kokius neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimus lanko mokiniai. Rezultatai pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė

**Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių pasirinktos neformaliojo švietimo kryptys
(N = 177)**

Neformaliojo vaikų švietimo kryptys	Skaičius (%)	
	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)	9 –10 klasių mokiniai (N = 76)
Muzika	26,7	23,7
Dailė	6,9	7,9
Choreografija, šokis	5,9	3,9
Teatras, drama	10,9	6,6
Sportas	73,3	47,3
Techninė kūryba	10,9	2,6
Informacinės technologijos	-	2,6
Medijos	-	1,3
Etnokultūra	-	9,2
Kalbos	-	1,3
Pilietiškumas	4,9	-

3 lentelėje matome, kad daugiausiai jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių lanko sporto ir muzikos sričių būrelius. Taip pat galima pastebėti, kad 9 – 10 klasių mokiniai lanko įvairesnių kategorijų neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimus.

Vis dėlto, tyrimo metu nustatyta, kad ne visi tiriamieji lanko kokį nors neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimą. 5 – 6 klasių mokinių jokio būrelio nelanko 7 vaikai, o 9 – 10 klasių mokinių – 20. Iš viso jokio būrelio nelanko 27 tirti mokiniai. Šių mokinių teirautasi, kodėl jie nelanko jokio būrelio. Atsakymų duomenys pateikiami 4 lentelėje.

Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų nelankymo priežastys

Subkategorija	5 – 6 klasių mokiniai (N = 7)		9 -10 klasių mokiniai (N = 20)	
	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Motyvacijos stoka	„Nežinau“, „nenoriu“, „tingiu“.	3	„Nedomina jokie būreliai“, „neturiu noro“, „tingiu“, „nenoriu“, „nes jau baigiau dailės mokyklą“.	4
Nėra patinkančio būrelio	„Nes nėra, kas patiktų lankyti“	1	„Nėra, kurie sudomintų“, „nėra tokių, kuriuos norėčiau lankyti“, „nerandu, kas labai patiktų“, „nerandu patinkančio“.	4
Neturi sąlygų	„Nes po būrelio nevažiuoja joks autobusas link mano namų“	1	-	-
Trūksta laiko	„Neturiu laiko“	1	„Neturiu laiko“	4
Baimė	„Bijau pradėti“	1	„Nedrįstu pradėti“	1
Trumpina laisvalaikį	-	-	„Nes laisvalaikį skiriu poilsiui“, „nes nebeliktų laisvalaikio“.	2
Trukdo mokslams	-	-	„Dėl būrelių lankymo kenčia mokslai“, „nes daug mokausi“, „neliktų laiko mokslams“, „trūksta laiko dėl didelio mokslų krūvio“.	4
Sveikatos problemos	-	-	„Dėl sveikatos problemų“	1

Daugiausiai jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių jokio būrelio nelanko dėl motyvacijos stokos. Daugiau 9 -10 klasių mokinių nurodė, kad neranda patinkančio lankyti būrelio, neturi tam laiko ir tai, kad būrelis vienaip ar kitaip trukdo mokslams mokykloje. Taip pat nustatyta, kad vaikai nelanko užsiėmimų dėl sąlygų nuvykti ir parvykti neturėjimo, baimės, trukdymo laisvalaikiui bei sveikatos problemų.

3. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO LYGINAMOJO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

Tiriant 5 – 6 ir 9 – 10 klasių mokinių požiūrį į neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų organizavimą, buvo prašoma išreikšti nuomonę apie 5 neformaliojo vaikų švietimo organizavimo etapus:

1. Neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimas
2. Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas
3. Neformaliojo vaikų švietimo reikšmė vaikui
4. Neformaliojo vaikų švietimo aplinka
5. Neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetencija

3.1. Bendri duomenys, apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo galimybes

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių bendri duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimo įvairovę ir laisvę rinktis pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė

Veiklų pasirinkimo įvairovė ir laisvė rinktis (%) (N = 177)

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Mano mieste/rajone yra didelis būrelių/organizacijų pasirinkimas.	37,3	46,9	10,7	5,1
2.	Būreliai/organizacijos yra labai įvairūs.	39,5	49,2	7,9	3,4
3.	Mano mieste/rajone yra tokie būreliai/organizacijos, kokius aš noriu lankyti.	36,7	41,8	16,4	5,1
4.	Būreliai/organizacijos, kuriuos lankau, man patinka.	62,7	33,3	3,4	0,6
5.	Norėčiau lankyti ir kitus būrelius/organizacijas, nes jie man atrodo įdomūs.	26,6	50,3	16,4	6,8
6.	Manau, kad būreliai/organizacijos yra svarbūs mano tobulėjimui.	58,2	36,2	4,5	1,1
7.	Galiu lankyti kokį noriu būrelį/organizaciją.	49,2	40,1	9,0	1,7
8.	Galiu lankyti ne vieną būrelį/organizaciją.	53,7	31,6	12,4	2,3
9.	Kokį būrelį/organizaciją lankyti nusprendžiu pats/pati.	58,2	34,5	6,2	1,1
10.	Kokį būrelį/organizaciją lankyti man pataria tėvai.	11,3	42,9	34,5	11,3
11.	Renkuosi tą būrelį/organizaciją, kurį lanko ir mano draugai.	7,3	36,2	44,1	12,4

Analizuojant gautus duomenis svarbu pastebėti, kad daugiau nei 60 % mokinių teigia, kad jiems patinka būrelis, kurį lanko. Taip pat daugiau nei pusė apklaustųjų nurodė, kad būreliai yra svarbūs jų tobulėjimui, vaikai gali lankyti kokį nori ir ne vieną užsiėmimą, bei dažniausiai patys nusprendžia kokias veiklas pasirinkti. Tiesa, apie 10 % mokinių teigė, kad būrelius jiems padeda išsirinkti tėvai, arba draugai. Daugiau nei trečdalis 5 – 6 ir 9 – 10 klasių mokinių nurodė, kad jų mieste būreliai yra įvairūs, pasirinkimas yra didelis ir vaikai gali rasti tokį būrelį, kokį jie nori lankyti. 26,6 % apklaustųjų teigė, kad norėtų lankyti ir kitus užsiėmimus.

Išanalizavus duomenis matome, kad, anot tirtų mokinių, būrelių pasirinkimas bei jų įvairovė yra didelė, taip pat vaikai pripažįsta būrelių svarbą, bei patys pasirenka mažai atsižvelgdami į tėvų ir draugų nuomonę, kokį užsiėmimą norėtų lankyti.

3.1.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo galimybes

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimo įvairovę ir laisvę rinktis pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė

Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo švietimo veiklų pasirinkimo įvairovę ir laisvę rinktis (%) (N = 177)

Klasės Teiginys		5 – 6 klasių mokiniai				9 – 10 klasių mokiniai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Mano mieste/rajone yra tokie būreliai/organizacijos, kokius aš noriu lankyti.	45,5*	32,7*	15,8	5,9	25,0*	53,9*	17,1	3,9
2.	Kokį būrelį/organizaciją lankyti man pataria tėvai.	14,9	49,5	26,7*	8,9	6,6	34,2	44,7*	14,5

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Statistiškai reikšmingas skirtumas išryškėjo teiginyje – „Mano mieste/rajone yra tokie būreliai/organizacijos, kokius aš noriu lankyti“ ($\chi^2 = 10,06$, $df = 3$, $p < 0,01$). Daugiau jaunesnių nei vyresnių klasių mokinių visiškai pritaria šiam teiginiui. Tačiau net 53,9 % 9 – 10 klasių mokinių sutinka su teiginiu, kai tuo tarpu 5 – 6 klasių sutinkančių mokinių buvo 32,7 %. Taip pat statistiškai reikšmingas skirtumas pastebėtas teiginyje – „Kokį būrelį/organizaciją lankyti man pataria tėvai“ ($\chi^2 = 10,25$, $df = 3$, $p < 0,01$). Su šiuo teiginiu labiau nesutinka 44,7 % jaunesnių klasių mokinių, kai tuo tarpu vyresnių klasių mokinių taip teigė 26,7 %. Kitais atvejais analizuojant duomenis amžiaus aspektu statistiškai reikšmingų ryšių nebuvo, tad galima konstatuoti, kad iš esmės tiriamųjų amžius menkai įtakojo atsakymus apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimo įvairovę.

3.1.2. Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo galimybes

Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimo įvairovę ir laisvę rinktis pateikiama 7 lentelėje.

7 lentelė

Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimo įvairovę ir laisvę rinktis (%) (N = 177)

Klasės Teiginys		Merginos				Vaikinai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Norėčiau lankyti ir kitus būrelius/organizacijas, nes jie man atrodo įdomūs.	34,8*	47,8	13,0	4,3	17,6*	52,9	20,0	9,4

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Analizuojant vaikinų ir merginų nuomonę apie neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo įvairovę ir laisvę rinktis, nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas teiginyje – „Norėčiau lankyti kitus būrelius/organizacijas, nes jie man atrodo įdomūs“ ($\chi^2 = 8,09$, $df = 3$, $p < 0,04$). 34,8 % merginų visiškai sutiko su šiuo teiginiu, tuo tarpu taip teigusią vaikinų buvo tik 17,6 %. Kitais nagrinėtais atvejais statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta, todėl galima teigti, kad mokinių lytis turi labai nedaug įtakos jų nuomonei apie būrelių pasirinkimo įvairovę.

Taigi, apibendrinant mokinių atsakymus apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimo galimybes, galima teigti, kad būrelių pasirinkimas yra gana didelis ir dažniausiai vaikai patys nusprendžia kokius būrelius lankyti.

V. Gudžinskienė ir J. Laucevičienė (2001) teigia, kad jaunesnieji mokiniai apskritai yra labiau savimi patenkinti. Tuo tarpu A. Medišauskaitė ir R. Markšaitytė (2013), bei L. Broom, Ch. Bonjean ir D. Broom (1992) pažymi, kad paauglystėje vaikai ypatingai siekia nepriklausomybės nuo tėvų, todėl dažnai priešinasi tėvų nuomonei, pradeda maištauti. Mūsų tyrimas taip pat parodė, kad daugiau jaunesnių klasių mokinių nepaiso tėvų požiūrio būrelio pasirinkimo klausimu.

Mūsų tyrime nustatyta, kad daugiau merginų nei vaikinų norėtų lankyti ir kitus būrelius. Įvairūs autoriai (Vaitkevičius ir kt., 2008; Fletcher ir kt., 2000; Pilkauskaitė – Velickienė, Žukauskienė, 2012) nurodo, kad merginos aktyviau nei vaikinai dalyvauja neformalioje veikloje, taip pat jos dažniau įsitraukia į įvairias veiklas bendruomenėje, bei daugiau dalyvauja mokyklos veiklose.

Mūsų tyrime taip pat vaikų buvo teirautasi, kokius būrelius/organizacijas jie norėtų lankyti. Išnagrinėjus mokinių atsakymus, gauti tokie rezultatai (8 lentelė).

8 lentelė

Būreliai, kuriuos mokiniai norėtų lankyti (N = 177)

Neformaliojo vaikų švietimo kryptys	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)		9 –10 klasių mokiniai (N = 76)	
	Būreliai	Skaičius (%)	Būreliai	Skaičius (%)
Muzika	Dainavimo studija, choras, muzikos mokykla, pianino pamokos	4,9	Dainavimo studija, gitara	6,6
Dailė	Dailės mokykla	2,9	Digitali dailė ir animatorika, dailės mokykla, grafikos dizainas	5,3
Choreografija, šokis	Šokiai	1,9	Šokiai	6,6
Teatras, drama	Modelių pamokos, drama, vaidyba	3,9	Drama, teatras	3,9
Sportas	Tinklinis, futbolas, regbis, boksas, baseinas, jojimas, krepšinis, kvadratas, tenisas, motokrosas.	29,7	Lengvoji atletika, boksas, futbolas, krepšinis, tinklinis, lauko tenisas, dailusis čiuožimas.	22,4
Informacinės technologijos	Informatika	3,9	-	-
Medijos	Fotografija	1,9	Fotografija, filmų kūrimas	3,9
Kalbos	-	-	Ispanų kalbos kursai	1,3
Pilietiškumas	Skautai	17,8	Skautai, šauliai,	18,4
Gamta	Miškininkai, stovyklos	1,9	-	-
Jokio	-	38,6	-	43,4

Rezultatai parodė, kad jaunesnių ir vyresnių klasių mokiniai dažniausiai norėtų lankyti sporto, muzikos, dailės ir šokių būrelius bei skautų organizaciją. Taip pat vaikus domina informacinės technologijos, medijos, gamta, drama ir teatras, bei kalbos. Vis dėlto, apie 40 % abiejų amžiaus grupių mokinių nenorėtų lankyti dar vieno būrelio.

Švietimo raidos Lietuvoje įžvalgose (2013) bei Pasirenkamojo vaikų ugdymo prieinamumo (2013) ir J. Ruškaus ir kt. (2009) tyrimuose nustatyta, kad mokinių tarpe, populiariausi yra sporto ir meniniai būreliai.

3.2. Bendri mokinių atsakymų duomenys, apie neformaliojo vaikų švietimo veiklą prieinamumą

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių bendri duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo veiklą prieinamumą pateikiami 9 lentelėje.

Neformaliojo vaikų švietimo veiklų prieinamumas (%) (N = 177)

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Būrelis(-iai)/organizacijos, kurį(-iuos) lankau yra netoli mano namų.	19,2	28,8	33,3	18,6
2.	Į būrelio/organizacijos vietą galiu nueiti pėsčiomis.	22,0	23,7	22,6	31,6
3.	Į būrelio/organizacijos vietą galiu nuvažiuoti autobusu.	57,1	31,1	6,8	5,1
4.	Būrelio/organizacijos vietą pasiekti yra patogiu.	37,3	50,3	11,3	1,1
5.	Būrelis/organizacijos veikla vyksta man patogiu laiku.	36,2	50,3	12,4	1,1
6.	Grįžęs(-usi) po būrelio/organizacijos veiklų spėju paruošti namų darbus.	37,3	40,1	19,2	3,4
7.	Dėl būrelio/organizacijos organizuojamų renginių ar išvykų, kartais, man tenka praleisti pamokas mokykloje.	27,7	30,5	18,1	23,7
8.	Būrelis(-iai)/organizacijos, kurį(-iuos) lankau yra mokamas(-i).	61,0	26,6	5,6	6,8
9.	Už būrelį/organizaciją sumoka mano tėvai.	74,6	15,8	1,7	7,9
10.	Dėl šeimos finansinės padėties, esu atleistas nuo mokesčio už būrelį/organizaciją.	4,0	5,6	6,2	84,2
11.	Negaliu lankyti tų būrelių/organizacijų, kurie yra mokami.	2,8	4,0	10,7	82,5
12.	Manau, kad yra daug informacijos apie siūlomus lankyti būrelius/organizacijas.	32,2	48,6	13,0	6,2
13.	Informaciją apie būrelius/organizacijas sužinau iš savo draugų.	11,3	48,6	35,0	5,1
14.	Informacijos apie būrelius/organizacijas ieškau internete.	11,3	47,5	28,8	12,4
15.	Informaciją apie būrelius/organizacijas sužinau mokykloje.	11,3	48,6	28,2	11,9
16.	Informacija apie būrelius/organizacijas dažniausiai yra aiški.	29,4	60,5	9,6	0,6
17.	Daug mano pažįstamų lanko kokį nors būrelį/organizaciją.	51,4	37,9	9,6	1,1

Nagrinėjant neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą, visų pirma išsiskyrė atsakymai apie būrelio mokestį. Net 61 % mokinių teigia, kad jų būrelis yra mokamas, o 74,6 % nurodė, kad reikiamą mokestį sumoka jų tėvai. Taip pat 51,4 % teigė, kad daug vaikų pažįstamų lanko kokį nors būrelį. Daugiau nei trečdalis vaikų mano, kad būrelio vietą pasiekti yra patogiu, o 51,7 % apklaustųjų į užsiėmimą gali nuvažiuoti autobusu. Vis dėlto, tik apie 20 % apklaustųjų nurodė, kad būrelis yra netoli jų namų ir į tą vietą vaikai gali nueiti pėsčiomis. Šiek tiek daugiau

nei trečdalis mokinių pažymėjo, kad būrelis vyksta jiems patogiu laiku, o grįžę namo vaikai spėja paruošti namų darbus. Tuo tarpu beveik 30 % vaikų tenka praleisti pamokas mokykloje, dėl būrelio organizuojamų renginių ar išvykų. Nagrinėjant mokinių atsakymus nustatyta, kad tik apie 30 % mokinių teigia, kad informacijos apie būrelius yra daug, ir ši informacija yra aiški. 11,3 % apklaustųjų informaciją apie užsiėmimus sužino iš draugų, mokykloje, arba ieško internete. Mažiau nei 5 % tirtų mokinių yra atleisti nuo mokesčio už būrelį ir negali lankyti tų būrelių, kurie yra mokami.

Remiantis gautais duomenimis galime teigti, kad daugelis neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų yra mokami ir šį mokesį sumoka vaikų tėvai. Vietos yra patogiausiai pasiekiamos, būreliai ne visiems vaikams vyksta patogiu laiku, taip pat ne visi mokiniai po užsiėmimo spėja paruošti namų darbus ar nueiti į pamokas. Taip pat tik trečdalis mokinių pripažįsta, kad yra daug informacijos apie būrelius ir jos vaikai ieško internete, mokykloje, klausia draugų.

Vadinasi, galima konstatuoti, kad nors neformaliojo švietimo užsiėmimų laikas ir vieta yra gana patogi tiriamiesiems, daugumai vaikų jie yra finansiškai prienami, jie gauna informaciją iš įvairių šaltinių (tėvų, draugų, mokyklos, interneto), tačiau bene didžiausia problema prieinamumo aspektu yra laiko pamokų ruošai trūkumas, jeigu vaikas lanko būrelį.

3.2.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų prieinamumą pateikiami 10 lentelėje.

10 lentelė

Neformaliojo vaikų švietimo veiklų prieinamumo vertinimas (%) (N = 177)

Klasės Teiginys		5 – 6 klasių mokiniai				9 – 10 klasių mokiniai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Už būrelį/organizaciją sumoka mano tėvai.	82,2*	14,9	1,0	2,0	64,5*	17,1	2,6	15,8
2.	Informaciją apie būrelius/organizacijas sužinau iš savo draugų.	11,9	36,6*	43,6	7,9	10,5	64,5*	23,7	1,3
3.	Informacijos apie būrelius/organizacijas ieškau internete.	8,9	42,6	30,7	17,8*	14,5	53,9	26,3	5,3*
4.	Daug mano pažįstamų lanko kokį nors būrelį/organizaciją.	61,4*	28,7	7,9	2,0	38,2	50,0*	11,8	0

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Teiginyje, kad už būrelį sumoka mokinių tėvai, buvo pastebėtas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2 = 13,10$, $df = 3$, $p < 0,004$). Daugiau jaunesnių klasių mokinių visiškai sutinka su teiginiu, kad už būrelį sumoka jų tėvai (82,2 %), kai tuo tarpu vyresnių klasių mokinių

taip teigė 64,5 %. Taip pat statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas teiginyje, kad informaciją apie neformaliojo švietimo užsiėmimus mokiniai sužino iš savo draugų ($\chi^2 = 15,60$, $df = 3$, $p < 0,001$). Daugiau vyresnių klasių mokinių informaciją sužino iš draugų. Dar vienas statistiškai reikšmingas skirtumas pastebėtas ir teiginyje – „Informacijos apie būrelius/organizacijas ieškau internete“ ($\chi^2 = 8,16$, $df = 3$, $p < 0,04$). 17,8 % jaunesnių klasių mokinių nesutinka su šiuo teiginiu, o vyresnių klasių mokinių taip atsakusių buvo 5,3 %. Nuomonės išsiskyrė teiginyje apie tai, kad dauguma mokinių pažįstamų lanko kokį nors būrelį. Čia nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2 = 11,94$, $df = 3$, $p < 0,008$). Jaunesnių klasių mokiniai dažniau visiškai sutiko su šiuo teiginiu, nei vyresnių klasių mokiniai. Kituose teiginiuose statistikai reikšmingų skirtumų nebuvo aptikta, taigi galima teigti, kad tiriamųjų amžius beveik neįtakoja nuomonės apie neformaliojo vaikų švietimo veiklą prieinamumą.

3.2.2. Merginų ir vaikų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą

Merginų ir vaikų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklą prieinamumą pateikiama 11 lentelėje.

11 lentelė

Neformaliojo vaikų švietimo veiklą prieinamumo vertinimas lyties aspektu (%) (N = 177)

Klasės Teiginys		Merginos				Vaikiniai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Manau, kad yra daug informacijos apie siūlomus lankyti būrelius/organizacijas.	23,9*	54,3	17,4	4,3	41,2*	42,4	8,2	8,2

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Šiame teiginių bloke nustatytas vienas statistiškai reikšmingas skirtumas. Vaikinų ir merginų nuomonės išsiskyrė kalbant apie tai, kad yra daug informacijos apie siūlomus lankyti būrelius. Daugiau vaikų (41,2 %) nei merginų (23,9 %) visiškai sutinka su šiuo teiginiu $\chi^2 = 9,32$, $df = 3$, $p < 0,02$). Kituose teiginiuose statistiškai reikšmingų skirtumų nebuvo aptikta, todėl galima konstatuoti, kad lytis beveik neturi įtakos neformaliojo vaikų švietimo veiklą prieinamumo vertinimui.

Išanalizavus visus duomenis apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo galimybes, galima teigti, kad neformaliojo švietimo užsiėmimų laikas ir vieta yra gana patogi tiriamiesiems, daugumai vaikų jie yra finansiškai prienami, o informaciją mokiniai gauna iš įvairių šaltinių (tėvų, draugų, mokyklos, interneto). Tačiau kai kuriems vaikams pritrūksta laiko paruošti namų darbus ar nueiti į pamokas.

Lyginant neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo ir prieinamumo galimybių rezultatus, matome, kad mokiniai abu aspektus vertina neblogai, tačiau jaunesnių ir vyresnių

klasių mokinių nuomonės dažniau išsiskyrė teiginiuose apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo galimybes.

Bendraamžių nuomonė ir bendravimas su jais yra svarbūs paaugliams. A. Virbaliene (2003) teigia, kad bendraamžių grupėms yra būdingas pasirinkimo dėsningumas. Vaikai renkasi panašius būrelius, treniruotes, grupes. Mūsų tyrimas taip pat parodė, kad daugiau jaunesnių klasių mokinių pažįstamų lanko kokį nors būrelį. Tuo tarpu A. Suslavičius (2006) nurodo, kad svarbu yra tai, iš kur gauname įvairią informaciją. Informacija bus priimta ir geriau įsisavinta, jeigu žmogus pasitikės ir jaus simpatiją informacijos šaltiniui. Mūsų tyrimas patvirtina šį faktą, kadangi vyresnių klasių mokiniai dažniau informaciją sužino iš savo draugų, kurie jiems ir kelia pasitikėjimą, bei simpatiją. Galime daryti prielaidą, kad jaunesnių klasių mokiniams internetas neatrodo patikimas ir pasitikėjimą keliantis informacijos šaltinis, kadangi jie internete informacijos ieško rečiau. Taip pat mūsų tyrime nustatyta, kad daugiau jaunesnių klasių mokinių tėvų sumoka už būrelį. R. M. Berns (2009) teigia, kad šeima vaikams perduoda socioekonominę padėtį, pajėgdami arba nepajėgdami išleisti savo vaikus į įvairius mokslus – mokyklą, universitetą, neformaliojo švietimo užsiėmimus, todėl svarbu tėvams suteikti galimybę dirbti.

3.3. Bendri duomenys, apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų reikšmę vaikui

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių bendri duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų reikšmę vaikui pateikiami 12 lentelėje.

12 lentelė

Neformaliojo vaikų švietimo veiklų reikšmė vaikui (%) (N = 177)

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Manau, kad lankydamas(-a) būrelį/organizaciją galiu išreikšti save.	53,7	42,9	3,4	0
2.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją susiradau naujų draugų.	61,0	31,6	6,8	0,6
3.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją pradėjau daugiau bendrauti su kitais.	42,9	44,6	12,4	0
4.	Manau, kad būrelis/organizacija yra geras laisvalaikio praleidimo būdas.	61,0	33,9	4,5	0,6
5.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją pradėjau labiau pasitikėti savimi.	40,1	45,8	11,9	2,3
6.	Manau, kad būrelio/organizacijos lankymas ateityje man padės siekti karjeros.	49,2	34,5	12,4	4,0
7.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją aš stiprinu savo sveikatą.	48,0	28,2	20,3	3,4
8.	Būrelyje/organizacijoje mokausi įvairių dalykų veikdamas(-a), t.y. per praktiką.	36,2	48,6	12,4	2,8

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
9.	Būrelio/organizacijos veiklos padeda gilinti mokykloje įgytas žinias.	18,6	29,9	37,3	14,1
10.	Manau, kad būrelio/organizacijos lankymas man neturi didelės teigiamos reikšmės.	8,5	14,1	32,8	44,6

Daugiau nei pusė tirtų mokinių teigia, kad lankydamiesi būrelį jie gali išreikšti save, susirasti naujų draugų ir, kad būrelio lankymas jiems yra geras laisvalaikio praleidimo būdas. Virš 40 % vaikų pažymi, kad būrelio lankymo dėka, pradėjo daugiau bendrauti su kitais bei labiau pasitikėti savimi. 49,2 % mokinių mano, kad būrelio lankymas ateityje jiems padės siekti karjeros, o daugiau nei 48 % nurodė, kad taip stiprina savo sveikatą. Daugiau nei trečdalis apklaustųjų teigė, kad būrelyje mokosi įvairių dalykų per praktiką, o beveik 20 % tirtų mokinių teigia, kad būrelio veiklos padeda gilinti mokykloje įgytas žinias. Tik 8,5 % vaikų nurodė, kad būrelio lankymas jiems didelės teigiamos reikšmės neturi.

Taigi, matome, kad būrelių lankymas vaikams padeda išreikšti save, susirasti naujų draugų, išmokti daugiau bendrauti ir gerai praleisti laisvalaikį. Taip pat mokiniai užsiėmimų lankymą sieja su karjera ateityje, bei sveikatos stiprinimu. Praktinė veikla būreliuose yra mažokai išplėtotą, taip pat nedaugeliui mokinių lankomi būreliai padeda gilinti mokykloje įgytas žinias. Maža dalis apklaustųjų, teigiamos neformaliojo švietimo užsiėmimų reikšmės apskritai neįžvelgia.

Apibendrinant galima teigti, kad neformaliojo švietimo veiklos yra reikšmingos vaikams. Mokiniai išreiškia save, susiranda naujų draugų, išmoksta bendrauti, gerai praleidžia laisvalaikį. Vis dėlto, būreliuose trūksta praktinės veiklos, bei užsiėmimai dažnai nepadedą gilinti mokykloje įgytų žinių. Vertėtų atkreipti dėmesį ir į tai, kad kai kuriems vaikams būreliai teigiamos reikšmės apskritai neturi.

3.3.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui pateikiama 13 lentelėje.

**Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklą
reikšmę vaikui (%) (N = 177)**

Klasės Teiginys		5 – 6 klasių mokiniai				9 – 10 klasių mokiniai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutin ku	Visiškai nesutin ku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutin ku	Visiškai nesutin ku
1.	Manau, kad būrelio/organizacijos lankymas ateityje man padės siekti karjeros.	63,4*	24,8	8,9	3,0	30,3*	47,4	17,1	5,3
2.	Būrelio/organizacijos veiklos padeda gilinti mokykloje įgytas žinias.	24,8	29,7	28,7*	16,8	10,5	30,3	48,7*	10,5
3.	Manau, kad būrelio/organizacijos lankymas man neturi didelės teigiamos reikšmės.	9,9	17,8	24,8*	47,5	6,6	9,2	43,4*	40,8

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Statistiškai reikšmingas skirtumas pastebėtas teiginyje, kad būrelio lankymas ateityje padės siekti karjeros ($\chi^2 = 19,02$, $df = 3$, $p < 0,000$). Daugiau nei pusė 5 – 6 klasių mokinių su šiuo teiginiu visiškai sutinka, tuo tarpu 9 -10 klasių taip manančių mokinių buvo 30,3 %. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonės išsiskyrė teiginiuose apie tai, kad būrelis padeda gilinti žinias mokykloje ($\chi^2 = 10,57$, $df = 3$, $p < 0,01$) ir apie tai, kad užsiėmimai neturi teigiamos reikšmės vaikui ($\chi^2 = 7,89$, $df = 3$, $p < 0,04$). Abejais atvejais daugiau vyresnių nei jaunesnių klasių mokinių labiau nesutinka su šiais teiginiais. Šiame teiginių bloke daugiau statistikai reikšmingų skirtumų nebuvo rasta, taigi, matome, kad mokinių amžius turi nedaug įtakos tiriamųjų nuomonei apie neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų reikšmę vaikui.

3.3.2. Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui

Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklą reikšmę vaikui pateikiama 14 lentelėje.

**Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo veiklą reikšmę vaikui (%)
(N = 177)**

Klasės Teiginys		Merginos				Vaikinai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutin ku	Visiškai nesutin ku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutin ku	Visiškai nesutin ku
1.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją aš stiprinu savo sveikatą.	38,0*	31,5	26,1	4,3	58,8*	24,7	14,1	2,4
2.	Būrelio/organizacijos veiklos padeda gilinti mokykloje įgytas žinias.	15,2	28,3	46,7*	9,8	22,4	31,8	27,1*	18,8

3.	Manau, kad būrelį/organizacijos lankymas man neturi didelės teigiamos reikšmės.	5,4	8,7*	38,0	47,8	11,8	20,0*	27,1	41,2

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Nagrinėjant tyrimo duomenis nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas teiginyje – „Lankydamas būrelį/organizaciją aš stiprinu savo sveikatą“ ($\chi^2 = 8,33$, $df = 3$, $p < 0,04$). Su šiuo teiginiu visiškai sutiko 58,8 % vaikų ir 38,0 % merginų. Taip pat nuomonės lyties aspektu išsiskyrė teiginyje apie tai, kad būrelio veiklos padeda gilinti mokykloje įgytas žinias ($\chi^2 = 8,53$, $df = 3$, $p < 0,03$). Šiam teiginiui labiau nepritaria daugiau merginų (46,7 %) nei vaikų (27,1 %). Teiginių dalyje apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui išryškėjo dar vienas statistiškai reikšmingas skirtumas. 20 % vaikų ir tik 8,7 % merginų nurodo, kad būrelio lankymas jiems neturi didelės reikšmės ($\chi^2 = 8,15$, $df = 3$, $p < 0,04$). Kitais atvejais, analizuojant duomenis lyties aspektu, statistiškai reikšmingų ryšių nenustatyta, taigi galima konstatuoti, kad lytis neturi didelės įtakos mokinių nuomonei apie būrelių reikšmę vaikui.

Apibendrinant visus rezultatus apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui, galima konstatuoti, kad neformaliojo vaikų švietimo veiklos yra reikšmingos vaikams.

Lyginant neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimo, prieinamumo ir reikšmės vaikui rezultatus galime matyti, kad kaip ir pasirinkimo bei prieinamumo teiginių blokuose, taip ir daugumą teiginių, apie neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui, mokiniai vertina teigiamai.

Išanalizavus įvairių autorių (Žemaitaitytė, 2007; Rauckienė ir kt., 2005; Ionannis ir Dimitrio, 2014; Trinkūnienė, 2010; Ruškus ir kt., 2009; Skirmantienė, 2014) tyrimus, galima teigti, kad dalyvaujant neformaliojo vaikų švietimo organizuojamose veiklose, padidėja vaikų saviraiškos galimybės, vyksta socializacija, prasmingai leidžiamas laisvalaikis, įgyjama naujų įgūdžių, atsiranda galimybė ateityje daryti karjerą, susijusią su mėgstama veikla, ar tiesiog linksmai praleidžiamas laikas. Mūsų tyrimas taip pat parodė, kad jaunesnių klasių mokiniai tikisi, kad būrelio lankymas padės jiems ateityje siekti karjeros, o vaikinai užsiėmimus sieja su sveikatos stiprinimu.

3.4. Bendri tirtų mokinių duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų aplinką

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių bendri duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų aplinką pateikiami 15 lentelėje.

Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų aplinka (%) (N = 177)

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Vieta, kurioje vyksta būrelis/organizacijos veiklos yra tvarkinga ir jauki.	47,5	46,3	2,8	3,4
2.	Būrelio/organizacijos aplinkoje jaučiuosi saugiai.	55,4	38,4	4,5	1,7
3.	Būrelio/organizacijos patalpose būna šilta ir šviesu.	49,2	42,4	7,3	1,1
4.	Manau, kad būrelio/organizacijos aplinka yra žaisminga.	27,1	43,5	24,9	4,5
5.	Būrelyje/organizacijoje turime pakankamai priemonių ir inventoriaus, kurio gali prireikti.	48,6	38,4	8,5	4,5
6.	Reikalingas priemonės, inventorių ar aprangas turiu įsigyti pats/pati.	24,3	36,2	23,2	16,3
7.	Visas reikiamas priemonės duoda būrelis/organizacija.	22,0	36,7	29,9	11,3

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirti mokiniai nurodė, kad vietoje, kurioje vyksta būrelio veiklos jie jaučiasi saugiai (55,4 %). Kad užsiėmimų vieta yra tvarkinga ir jauki, bei joje šilta ir šviesu, teigė apie 50 % apklaustųjų. Tačiau, kad būrelio aplinka yra žaisminga, pasisakė tik 27,1 % vaikų. 48,6 % apklaustųjų nurodė, kad būrelyje yra pakankamai priemonių ir inventoriaus, tačiau 24,3 % mokinių šį inventorių turi įsigyti patys. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad tik 22 % vaikų pažymėjo, kad visas reikiamas priemonės ir inventorių duoda būrelis.

Remiantis tirtų mokinių nuomone, galime matyti, kad daugelyje būrelių aplinka yra tvarkinga, jauki, saugi ir šilta. Beveik pusė mokinių teigia, kad inventoriaus ir priemonių pakanka, tačiau dažnai priemonės ir inventorių tenka įsigyti patiems. Taip pat būrelio aplinkoje dažnai trūksta žaismingumo.

Taigi, nors neformaliojo švietimo užsiėmimų aplinka dažniausiai yra jauki, šilta, tvarkinga ir saugi, o inventoriaus stoka vaikai negali skūstis, vis dėlto, aplinka dažnu atveju nėra žaisminga ir inventorių dažniausiai tenka įsigyti patiems mokiniams.

Vertinant neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų aplinką amžiaus ir lyties aspektu statistiškai reikšmingų skirtumų nerasta, taigi galime daryti prielaidą, kad mokinių amžius ir lytis neįtakoja jų nuomonės apie vietą, kurioje vyksta būrelis.

Išanalizavus visus rezultatus apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų aplinką, galima teigti, kad ir jaunesnių ir vyresnių klasių mokiniai, bei merginos ir vaikinai panašiai atsakė į šio bloko teiginius ir matome, kad dažniausiai būrelių aplinka yra jauki, šilta, tvarkinga, taip pat joje netrūksta inventoriaus. Vertėtų atkreipti dėmesį į tai, kad inventorių dažniausiai tenka įsigyti

patiems vaikams. R. Kaupaitė ir kt. (2012) taip pat pabrėžia, kad neformaliajame ugdyme trūksta lėšų materialinei bazei atnaujinti bei modernioms mokymo priemonėms įsigyti.

3.5. Bendri duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių bendri duomenys apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją pateikiami 16 lentelėje.

16 lentelė

Neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetencija (%) (N = 177)

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Man patinka mano būrelio/organizacijos vadovas(-ė).	59,9	34,5	3,4	2,3
2.	Manau, kad mano būrelio/organizacijos vadovas(-ė) gerai išmano mokomą dalyką.	76,3	18,6	3,4	1,7
3.	Būrelio/organizacijos vadovas(-ė) yra kūrybingas(-a) ir pilnas(-a) idėjų.	57,1	35,6	6,8	0,6
4.	Būrelio/organizacijos vadovas(-ė) organizuoja įvairias išvykas, renginius.	37,3	32,2	22,6	7,9
5.	Vadovas(-ė) pasitaria su manimi ką ir kaip mokysimės.	42,9	36,2	17,5	3,4
6.	Manau, kad vadovui(ei) svarbi mano nuomonė apie būrelį/organizaciją.	46,9	38,4	12,4	2,3
7.	Dažniausiai vadovas(ė) pats/pati nusprendžia ko mokys ir kokias veiklas ves.	32,2	43,5	16,9	7,3
8.	Prireikus, visada sulaukiu vadovo(-ės) pagalbos.	69,9	22,7	5,7	1,7

Tirtųjų mokyklų mokiniai teigia, kad jų būrelio vadovas gerai išmano savo mokomą dalyką (76,3 %), o prireikus, vaikai gali sulaukti iš jo pagalbos (69,9 %). Daugiau nei pusė apklaustųjų nurodė, kad jiems patinka užsiėmimų vadovas ir jis yra kūrybingas, bei pilnas idėjų. Tačiau tik 37,3 % vaikų pažymėjo, kad vadovas organizuoja įvairias išvykas ir renginius. Šiek tiek mažiau nei pusė jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių teigė, kad būrelio vadovas pasitaria ką ir kaip mokysis ir vaikų nuomonė jam yra svarbi, tačiau trečdalis apklaustųjų pripažįsta, kad dažniausiai vadovas pats nusprendžia ko mokys ir kokias veiklas ves.

Išanalizavus gautus duomenis matome, kad mokinių nuomone, būrelių vadovai gerai išmano mokomą dalyką, yra kūrybingi, pilni idėjų, bei stengiasi padėti savo mokiniams. Vis dėlto, nedaugelis vadovų organizuoja įvairias išvykas, renginius. Nors beveik pusė respondentų

pažymėjo, kad vadovams yra svarbi vaikų nuomonė ir jie pasitaria ką ir kaip mokys, neretai vadovai patys nusprendžia ko ir kaip mokys savo mokinius.

Taigi, galima konstatuoti, kad nors būrelių vadovai yra kūrybingi, pilni idėjų, gerai išmano savo darbą bei prireikus teikia pagalbą savo mokiniams, tačiau nedaugelis organizuoja įvairias išvykas bei renginius. Taip pat nors mokiniams sudaromas įspūdis, kad jų nuomonė yra svarbi, dažnai vadovai patys sprendžia ko ir kaip mokyti.

3.5.1. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją

Jaunesnių ir vyresnių klasių tirtų mokinių nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją pateikiami 17 lentelėje.

17 lentelė

Neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetencija (%) (N = 177)

Klasės Teiginys		5 – 6 klasių mokiniai				9 – 10 klasių mokiniai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Manau, kad mano būrelio/organizacijos vadovas(-ė) gerai išmano mokomą dalyką.	85,1*	11,9	3,0	0	64,5*	27,6	3,9	3,9
2.	Būrelio/organizacijos vadovas(-ė) yra kūrybingas(-a) ir pilnas(-a) idėjų.	67,3*	28,7	4,0	0	43,4*	44,7	10,5	1,3
3.	Būrelio/organizacijos vadovas(-ė) organizuoja įvairias išvykas, renginius.	41,6	36,6	16,8*	5,0	31,6	26,3	30,3*	11,8

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Šiame teiginių bloke, keliuose teiginiuose pastebėti statistiškai reikšmingi skirtumai. Daugiau jaunesnių klasių mokinių (85,1 %) nei vyresnių klasių mokinių (64,5 %) visiškai sutinka su teiginiu, kad jų vadovas gerai išmano mokomą dalyką ($\chi^2 = 12,31$, $df = 3$, $p < 0,006$). Būrelio vadovo kūrybingumu taip pat neabejoja daugiau jaunesnių klasių mokinių ($\chi^2 = 11,55$, $df = 3$, $p < 0,009$). Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad 30,3 % vyresnių klasių mokinių ir tik 16,8 % jaunesnių klasių mokinių labiau nesutinka su teiginiu, kad užsiėmimų vadovas organizuoja įvairius renginius ir išvykas ($\chi^2 = 8,66$, $df = 3$, $p < 0,03$). Kitais atvejais, statistikai reikšmingų skirtumų apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją nebuvo aptikta, taigi galime teigti, kad tiriamųjų amžius menkai įtakoja jų nuomonę apie būrelių vadovus.

3.5.2. Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją

Merginų ir vaikinų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją pateikiama 18 lentelėje.

18 lentelė

Neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetencija lyties aspektu (%) (N = 177)

Klasės Teiginys		Merginos				Vaikinai			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Man patinka mano būrelio/organizacijos vadovas(-ė).	64,1*	35,9	0	0	55,3*	32,9	7,1	4,7

* statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,05$

Šioje dalyje nustatytas vienas statistiškai reikšmingas skirtumas. Merginų ir vaikinų nuomonės išsiskyrė teiginyje – „Man patinka mano būrelio/organizacijos vadovas(-ė)“ ($\chi^2 = 11,50$, $df = 3$, $p < 0,01$). 64,1 % merginų ir 55,3 % visiškai sutiko su šiuo teiginiu. Analizuojant duomenis daugiau statistiškai reikšmingų skirtumų nebuvo, todėl galima teigti, kad lytis beveik neturi įtakos mokinių nuomonei apie jų būrelio vadovą.

Apibendrinant visus rezultatus apie neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kompetenciją, galima teigti, kad būrelių vadovai yra kūrybingi, pilni idėjų, gerai išmano savo darbą bei prireikus teikia pagalbą savo mokiniams. Vis dėlto, nedaugelis vadovų organizuoja įvairias išvykas bei renginius.

Lyginant šį teiginių bloką su prieš tai buvusiais, matome, kad pedagogų kompetenciją, kaip ir pasirinkimo, prieinamumo galimybes bei būrelio aplinką, mokiniai linkę vertinti teigiamai.

R. Kaupaitė ir kt. (2012) teigia, kad neformaliojo vaikų švietimo pedagogai dažniausiai atsižvelgia į mokinių poreikius bei nuomonę, tačiau lieka ugdytinių, kurių reikmės nėra iki galo patenkinamos.

3.6. Neformaliojo vaikų švietimo vadovų nuomonė apie veiklų pasirinkimo galimybes

Atliekant kokybinį tyrimą, buvo tiriami neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovai. Vadovų buvo teirautasi apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų pasirinkimą ir kas jį įtakoja. Pilni interviu duomenys pateikiami 4 priede, o sukategorizuoti atsakymai nurodyti 19 lentelėje.

**Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovų nuomonė, apie veiklų pasirinkimą ir kas jį
įtakoja (N = 5)**

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Mažas finansavimas	<i>Vadovai neina dirbti dėl kelių duodamų valandų, o reikalavimai keliami ypač dideli. Dėl to mažėja pasirinkimas.</i>	1
Vieta	<i>Miestuose pasirinkimas yra pakankamas, nemaža būrelių įvairovė, tačiau rajonuose pasirinkimas mažesnis, būrelių pagrindas – mokykloje. Manau, kad mieste yra didelis pasirinkimas, bet rajonuose situacija sudėtingesnė. Ten mažiau ugdymo įstaigų, būrelių organizatorių.</i>	2
Vaikų amžius	<i>Pasirinkimas yra nepakankamas ypač jaunesnio amžiaus vaikams. Dauguma būrelių koncentruoti vyresnio amžiaus vaikams.</i>	1
Būrelio populiarumas	<i>Pasirinkimas yra nemažas, tačiau jis labai priklauso nuo to, kas šiuo metu yra populiaru. Tarkim, tėvai prestižu laiko savo vaiką leisti į pramoginius šokius, ar gatvės šokius, tačiau nepopuliaru lankyti folkloro ansamblių.</i>	1

Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovai teigia, kad veiklų pasirinkimas miestuose yra pakankamas, o rajonuose per mažas. Pasirinkimą jų nuomone įtakoja per mažas darbo valandų skaičius, skiriamas vadovams, o dėl to nemaža dalis vadovų apskritai atsisako dirbti. Taip pat pastebima, kad jaunesnio ir vyresnio amžiaus mokiniams yra patogus skirtingas būrelio laikas, todėl sunku rasti visiems tinkamą variantą. Vadovai teigia, kad būrelio pasirinkimą įtakoja ir populiarumo standartai. Vaikai renkasi tuos būrelius, kurie yra naujoviški, patrauklūs.

Taigi, apibendrinant vadovų nuomonę apie tai, kas įtakoja neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų pasirinkimo galimybes, galima teigti, kad įtaką daro nepakankamas finansavimas, vietovė, kurioje organizuojami būreliai, vaikų amžius ir būrelio populiarumas. Ruškus ir kt. (2009) taip pat pabrėžia, kad siekiant neformaliojo vaikų švietimo kokybės, būtina tobulinti šios srities finansavimo tvarką. Tuo tarpu O. Petronienė ir M. Taljūnaitė (2011) neformaliojo vaikų švietimo organizavime išvelgia regioniško problemą.

3.6.1. Vadovų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą

Tyrimė taip pat domėtasi vadovų nuomone, apie neformaliojo vaikų švietimo veiklų prieinamumą (4 priedas). Atsakymai pateikiami 20 lentelėje.

Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovų nuomonė, apie veiklų prieinamumą (N = 5)

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Finansai	<i>Prieinamumą ypač įtakoja finansai. Ne visi tėvai gali leisti vaiką į mokamą būrelį. Kai kurie tėvai neišgali sumokėti už vaiko būrelį, arba už kelis būrelius, todėl vaikui tenka rinktis lankyti nemokamą būrelį, arba tik vieną mokamą būrelį. Labai įtakoja šeimos finansai. Daugelis būrelių ne tik mokami, bet dar reikia ir papildomų išlaidų rūbams, priemonėms, kelionėms, todėl ne visi gali sau tai leisti.</i>	3

Laikas	<i>Mažesni vaikai į būrelį gali ateiti tik tada, kai juos gali atvesti tėvai. Tuo tarpu vyresniems vaikams patogus laikas yra iškart po pamokų, todėl sunku padaryti visiems patogų laiką, o dėl to kai kurie vaikai ir nebelanko. Laikas dažnai būna nepatogus, nes reikia dirbti pagal grafiką, kuris nepatogus ir vaikams. Dažniausiai būrelis vyksta per vėlai, o tada jaudinasi tėvai. Ypač žiemos metu kai kurie vaikai daro pertrauką būrelio lankyme. Prieinamumą labai įtakoja laikas. Vaikams būna nepatogu ilgai laukti būrelio po pamokų, todėl dažnai vaikai ir nebeateina į užsiėmimą.</i>	2
Gyvenamoji vietovė	<i>Vaikams, gyvenantiems rajonuose būna sunku atvažiuoti, dažnai išvis nėra vežančio transporto, todėl tie vaikai ir nelanko būrelio.</i>	1
Būrelio vieta	<i>Didelė prieinamumo problema yra salių užimtumas. Sunku gauti salę repeticijoms ar renginiams, o jeigu pavyksta gauti, dažnai ji būna nepritaikyta tokioms veikloms.</i>	1

Vadovų nuomone, neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą labiausiai įtakoja finansai ir laikas. Informantai teigia, kad ne visi tėvai turi tiek lėšų, kad galėtų leisti savo vaiką į mokamą būrelį, tuo tarpu kiti vadovai pabrėžė, kad dažnai vaikams būna nepatogus būrelio laikas. Taip pat prieinamumas yra įtakojamas gyvenamosios vietovės ir patalpos, kurioje vyksta būrelis. Vaikams, gyvenantiems rajonuose būna sunku pasiekti būrelio vietą, o vadovams sunku gauti kokybiškas patalpas užsiėmimo vedimui.

Taigi, vadovų nuomone, neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą įtakoja finansai, būrelio laikas, gyvenamoji vietovė ir būrelio vieta. Ruškus ir kt. (2009) teigia, kad būtina tobulinti šios srities finansavimo tvarką, kad būreliai būtų prieinami kuo daugiau vaikų. Taip pat Švietimo raidos Lietuvoje įžvalgose (2013) teigiama, kad tarp formaliojo ir neformaliojo švietimo nėra darnos: nesuderintas pamokų ir būrelių laikas, laiko tarpu tarp veiklų išskyla vaikų priežiūros, užimtumo problemas

3.6.2. Neformaliojo vaikų švietimo vadovų nuomonė apie būrelių reikšmę vaikui

Tyrimo vadovų klausta, kokia yra neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų reikšmė vaikui. Pilni interviu duomenys pateikiami 4 priede, o sukategorizuoti atsakymai nurodyti 21 lentelėje.

21 lentelė

Vadovų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų reikšmę vaikui (N = 5)

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Fizinis vystymasis	<i>Vaikai tobulėja fiziškai, išmoksta sportuoti, judėti. Vaikams suteikiama galimybė pajudėti, pasportuoti, taip stiprinama jų fizinė ir dvasinė sveikata.</i>	2
Bendravimas	<i>Vaikai išmoksta bendrauti su žmonėmis. Išmokstama bendrauti ir bendradarbiauti. Vaikai susiranda naujų draugų. Vaikai gerina savo bendravimo įgūdžius. Ypač svarbu tai, kad vaikai daug bendrauja vieni su kitais, yra mokomi būti komanda, draugais.</i>	5
Sceninė patirtis	<i>Išmokstama sceninės laikysenos, kaip reikia elgtis renginiuose, scenoje. Vaikai išmoksta būti scenoje ir nebijoti pasirodymų.</i>	2
Savęs vertinimas	<i>Padidėja vaiko savivertė. Visapusiškas tobulėjimas.</i>	2
Žinios	<i>Vaikai sužino daug naujų dalykų.</i>	2

Vadovai vienbalsiai teigia, kad lankydamas kokį nors būrelį, vaikas visapusiškai tobulėja. Taip pat jie atkreipia dėmesį, kad vaikai turi galimybę tobulėti fiziškai, išmoksta bendrauti, susiranda naujų draugų, taip pat įgyja sceninės patirties ir sužino daug naujų dalykų. Svarbu ir tai, kad lankant būrelį, padidėja vaikų savivertė.

Taigi, anot vadovų, būrelių reikšmė yra visapusiška. Vaikai tobulėja fiziškai, išmoksta bendrauti, įgyja sceninės patirties, naujų žinių ir geriau save vertina. Įvairūs autoriai (Paurienė, 2012; Šarkauskienė, 2012; Rauckienė ir kt., 2005; V. Indrašienė ir O. Merfeldaitė (2012)) taip pat nurodo, kad neformaliojo vaikų švietimo reikšmė vaikui yra įvairiapusiška. Vaikai socializuojasi, įgyja naujų įgūdžių ir žinių, realizuoja save linksmostose veiklose.

3.6.3. Vadovų požiūris į neformaliojo vaikų švietimo aplinką

Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovų nuomonė apie būrelių aplinkos trūkumus pateikiama 22 lentelėje.

22 lentelė

Vadovų nuomonė apie neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų aplinkos trūkumus (N = 5)

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Patalpos	<i>Trūksta kokybiškų patalpų, kuriose galėtų vykti būrelis. Trūksta salių, kurios būtų pritaikytos būtent tam būreliui. Šio metu būreliai vyksta vos ne bet kur. Reikia patalpos, kurioje būtų užtektinai vietos, o dabar būrelį tenka vesti tik lauke, arba koridoriuj, kur vietos yra tikrai per mažai.</i>	3
Priemonės ir inventoriaus	<i>Trūksta finansavimo aprangoms, priemonėms įsigyti, instrumentams pirkti. Neskiriama lėšų sceniniams rūbams pirkti. Nepakankamas inventoriaus. Nesudarytos sąlygos vaikams persirengti šiltoje ir tvarkingoje vietoje, nėra kur nusiprausti po varžybų. Neįrengtos persirengimo patalpos.</i>	5

Vadovai įvardijo, kad organizuojant būrelius trūksta kokybiškų patalpų, kurios būtų visapusiškai pritaikytos tam būreliui, taip pat trūksta įvairių priemonių ir inventoriaus. Teigiama, kad skiriama nepakankamai lėšų inventoriaus įsigijimui ir įvairioms kitoms reikalingoms priemonėms.

Taigi pagrindiniai neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų aplinkos trūkumai, anot vadovų, yra nekokybiškos patalpos ir priemonių bei inventoriaus stygius. D. Šukytė (2007) ir A. Rauckienė ir kt. (2005) pažymi, kad aplinka yra labai svarbi neformaliajame vaikų švietime. Vaikai aplinkoje turėtų jaustis saugiai, patogiai. Taip pat svarbu, kad netrūktų inventoriaus ir priemonių, o aplinka būtų moderni ir tvarkinga.

3.6.4. Būrelių vadovų nuomonė apie vadovo kompetenciją

Tyrimė vadovų buvo prašoma išsakyti nuomonę, kas yra svarbu neformaliojo vaikų švietimo vadovo darbe (4 priedas). Atsakymai pateikiami 23 lentelėje.

23 lentelė

Vadovų nuomonė, kas yra svarbu neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovo darbe

(N = 5)

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Kompetencija	<i>Vadovas turi mėgti savo darbą. Svarbu išmanyti savo darbą ir turėti pedagoginį išmanymą, kad sugebėtum susikalbėti su vaikais. Reikia domėtis savo srities naujovėmis. Išmanyti savo darbą, nuolat tobulėti. Reikia gerai išmanyti savo mokomą dalyką, stengtis nuolat tobulėti.</i>	5
Dėmesys vaikams	<i>Būtina mylėti vaikus, tada viskas savaime klostosi gerai. Reikia mokėti bendrauti su vaikais. Svarbu nuolat stengtis kuo daugiau bendrauti su vaikais ir įsiklausyti į tai, kas jiems aktualu.</i>	3

Šiame klausime vadovų atsakymai pasiskirstė į dvi dalis. Visi vadovai teigė, kad darbe yra labai svarbu tai, kad vadovas gerai išmanytų savo darbą, domėtusi naujovėmis. Taip pat informantai pažymėjo, kad dirbant tokį darbą, būtina mylėti vaikus, mokėti su jais bendrauti ir stengtis įsiklausyti į jų nuomonę.

Taigi vadovų nuomone, neformaliojo vaikų švietimo vadovui yra svarbu būti kompetentingu ir dėmesingu vaikams. R. Pečeliūnas (2013) bei V. C. Blandul (2014) taip pat teigia, kad neformaliajame vaikų švietime pedagogui svarbu gerai išmanyti atliekamą darbą, būti visada pasiruošusiam padėti vaikui ir įsiklausyti į mokinio norus bei nuomonę.

Apibendrinant šio skyriaus rezultatus galime teigti, kad ir mokinių ir vadovų nuomone, būrelių pasirinkimas yra pakankamas, tačiau keblumų kyla prieinamumo aspektu. Vadovai labiau akcentuoja aplinkos trūkumus, tuo tarpu mokiniai didelio dėmesio aplinkai neskyrė. Vaikams svarbu, kad būrelio vadovas būtų kompetentingas, gerai išmanytų savo darbą ir skirtų daugiau dėmesio jų poreikiams ir nuomonei, tuo tarpu patys vadovai santykių su vaikais neakcentavo, jiems svarbiau yra jų kompetencija. Neformaliojo vaikų švietimo reikšmę vaikui įžvelgia ir mokiniai ir vadovai.

4. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO TOBULINIMO GALIMYBĖS

Siekiant sužinoti, kaip tirti vaikai norėtų tobulinti neformalų švietimą, jų buvo prašyta nurodyti, ką patartų savo būrelio vadovui. Gauti mokinių atsakymai pateikiami 3 priede. Sukategorizavus juos, duomenys pateikiami 24 lentelėje.

24 lentelė

Mokinių patarimai būrelio vadovui

Kategorija	Subkategorija	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)		9 -10 klasių mokiniai (N = 76)	
		Pagrindžiantis teiginys	Sk.	Pagrindžiantis teiginys	Sk.
Vadovo kompetencija	Bendravimas	<i>Būti linksmesnei; nešaukti, jei kas nepavyksta.</i>	8	<i>Nebūti piktam; būti griežtesnei.</i>	6
	Dėmesys	<i>Daugiau bendrauti su vaikais; labiau atsižvelgti į vaikų pageidavimus.</i>	5	<i>Daugiau laiko skirti individualiai kiekvienam; daugiau atsižvelgti į mokinių norus.</i>	8
	Siaurinti veiklos turinį	<i>Duoti lengvesnes užduotis; leisti pailsėti.</i>	8	-	-
	Įdomesnės veiklos	<i>Daugiau veiklos, išvykų; daugiau varžybų.</i>	8	<i>Sugalvoti įdomesnės veiklos.</i>	3
Prieinamumas	Informacijos pateikimo aiškumas	<i>Aiškiau dėstyti informaciją.</i>	1	<i>Svarbią informaciją skelbti matomoje vietoje.</i>	1
Aplinka	Gerinti materialinę bazę	-		<i>Nupirkti kokybiškesnių priemonių.</i>	1
	Nieko nekeisti	<i>Išlikti toks, koks yra.</i>	30	<i>Būti tokiai, kokia yra dabar.</i>	24
	Nepataria	<i>Nieko</i>	40	<i>Nieko</i>	35

Daugiausiai mokinių teigė, kad nieko nepatartų savo vadovui arba viską daryti taip, kaip buvo daroma iki šiol. Kiti vaikai norėtų, kad būrelio vadovas bendrautų šilčiau – būtų geresnės nuotaikos, nesibartų, nebūtų piktas. Taip pat ir jaunesnių ir vyresnių klasių mokiniai rašė, kad norėtų didesnio būrelio vadovo dėmesio – atsižvelgti į vaikų nuomonę, dažnesnio bendravimo. Jaunesnių klasių mokiniai norėtų gauti mažiau darbo užsiėmimų metu, tuo tarpu vyresnių klasių mokinių taip teigiančių nebuvo. Daugiau jaunesnių nei vyresnių klasių mokinių patartų savo vadovui dažniau organizuoti išvykas ir renginius, rengti varžybas, t.y. sugalvoti įdomesnės veiklos. Taip pat mokiniai teigė, kad vadovas galėtų aiškiai dėstyti informaciją ir nupirkti naujesnio inventoriaus.

Apibendrinant rezultatus matome, kad iš esmės priekaištų neformaliojo švietimo vadovui mokiniai neturi, tačiau kai kurie tiriamieji norėtų šiltesnių tarpusavio santykių, daugiau dėmesio. Čia išryškėja neformaliojo vaikų švietimo vadovų spraga. Neformaliajame švietime turėtų dominuoti dialogo principu pagrįsti santykiai tarp mokinių ir jų aplinkos, bei suteikiama

vadovų pagalba (Socialinė aprėptis, 2003). Kaip mūsų tyrimas parodė, vaikai būtent šių dalykų pasigenda.

Tirti mokiniai turėjo galimybę išsakyti nuomonę, ką darytų, jeigu patys būtų neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimo vadovais. Gauti mokinių atsakymai pateikiami 3 priede. Sukategorizavus juos, duomenys pateikiami 25 lentelėje.

25 lentelė

Ką darytų mokiniai, jeigu patys būtų būrelio vadovais

Kategorija	Subkategorija	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)		9 -10 klasių mokiniai (N = 76)	
		Pagrindžiantis teiginys	Sk.	Pagrindžiantis teiginys	Sk.
Vadovo kompetencija	Bendravimas	<i>Būčiau griežtesnis; nešaukčiau.</i>	3	<i>Daugiau pokštaučiau; būčiau griežtesnis.</i>	5
	Dėmesys	<i>Skirčiau daugiau laiko vaikam; duočiau paskatinimą.</i>	6	<i>Skirčiau daugiau dėmesio vaikams; atsižvelgčiau į vaikų nuomonę.</i>	8
	Siaurinti veiklos turinį	<i>Duočiau lengvesnes užduotis.</i>	8	<i>Duočiau daugiau poilsio.</i>	2
	Įdomesnės veiklos	<i>Sugalvočiau įvairesnių užduočių; daryčiau daugiau varžybų ir žaidimų; organizuočiau daugiau išvykų.</i>	8	<i>Pajvairinčiau mokymo metodus; skirčiau daugiau dėmesio naujovėms; organizuočiau daugiau išvykų.</i>	6
Prieinamumas	Mokesčio mažinimas	<i>Padaryčiau žemesnes kainas už būrelį.</i>	1	<i>Sumažinčiau mokestį.</i>	1
	Laikas	-	-	<i>Stengčiausi būrelį rengti vaikams patogiu laiku.</i>	3
Aplinka	Aplinka	<i>Padaryčiau įdomią aplinką.-</i>	2	<i>Skirčiau daugiau pinigų būrelio aplinkai.</i>	2
Nieko nekeisti	Nieko nekeistų	<i>Manau nieko nekeisčiau.</i>	79		49

Lentelėje matome, kad daugiausiai jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių teigia, kad elgtųsi taip pat, kaip elgiasi dabartiniai jų vadovai. Vis dėlto, nemaža dalis tirtų vaikų nurodo, kad būdami vadovais jie sugalvotų įvairesnių veiklų ir skirtų daugiau dėmesio vaikams. Daugiau jaunesnių klasių mokinių skirtų lengvesnes užduotis, o daugiau vyresnių klasių mokinių būrelį vestų vaikams patogiu laiku. Abiejų amžiaus grupių mokiniai teigia, kad būtų linksmesni vadovai, nešauktų ant vaikų, padarytų įdomią aplinką ir sumažintų mokestį už būrelį.

Apibendrinant šios lentelės duomenis matome, kad iš esmės vaikai yra patenkinti savo vadovo darbu, todėl ir patys dirbtų panašiai. Tačiau kai kurie vaikai stengtųsi organizuoti įvairesnes ir įdomesnes veiklas, daugiau dėmesių skirtų ugdytiniams, bei skirtų lengvesnes užduotis. Čia išryškėja problema, kadangi įvairūs autoriai (Ruškus ir kt., 2009; Petrescu, 2011; Socialinė aprėptis, 2003) teigia, kad neformalusis švietimas yra įvairiapusiškas, jis pasižymi

ugdymo metodų ir veiklų įvairovę, suteikia vaikams laisvę pasirinkti bei jame vyksta dialogu grindžiamas bendravimas, o mūsų tyrimo dalyviai būtent to pasigenda.

Atliekant kiekybinį tyrimą, vaikams buvo užduotas klausimas – „Kaip manai, kaip reikia organizuoti būrelį, kad jis būtų įdomus ir patiktų vaikams?“. Gauti mokinių atsakymai pateikiami 3 priede. Sukategorizavus juos, duomenys pateikiami 26 lentelėje.

26 lentelė

Kaip organizuoti būrelį, kad jis būtų įdomus

Kategorija	Subkategorija	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)		9 -10 klasių mokiniai (N = 76)	
		Pagrindžiantis teiginys	Sk.	Pagrindžiantis teiginys	Sk.
Vadovo kompetencija	Bendravimas	<i>Turi būti smagu; nerėkti ant vaikų; turėti humoro jausmą ir idėjų.</i>	14	<i>Organizuoti taip, kad jaustųsi maloniai; draugiškai bendrauti su vaikais; daugiau humoro.</i>	9
	Dėmesys	<i>Leisti dažniau patiems pasirinkti; daugiau klausti vaikų, kas jiems patinka.</i>	13	<i>Atsižvelgti į tai, ko tikisi vaikai, kas lemia jų lankymą; domėtis kas patinka vaikams, bendrauti su jais.</i>	14
	Veiklos turinio siaurinimas	<i>Daugiau laisvo laiko.</i>	2	<i>Organizuoti taip, kad nereikalautų per didelio pasiruošimo namie.</i>	1
	Įdomesnės veiklos	<i>Reikia žaidimų, linksmybių; daug išvykų; daugiau varžybų.</i>	38	<i>Pritraukti dėmesį žaidimais; kaskart įvesti kažką naujo ir neįprasta; būrelis turi turėti didelę užduočių įvairovę.</i>	19
	Mokytojo kompetencija	<i>Išmanyti dalyką, kurio mokai.</i>	7	<i>Svarbiausia yra savo darbą išmanantis būrelio vadovas.</i>	2
Prieinamumas	Informacijos pateikimo aiškumas	<i>Reikia sugalvoti įdomų būrelio pavadinimą; įdomiai pateikti.</i>	3	<i>Gerai išreklamuoti būrelį; įdomiai pateikti, reklamuoti.</i>	6
Aplinka	Būrelio aplinka	<i>Suteikti puikias sąlygas mokymuisi; kad aplinka būtų ir žaisminga ir graži.</i>	4	<i>Turi būti jauki ir tvarkinga aplinka; turėti tinkamas patalpas.</i>	9
Nieko nekeisti	Nieko nekeistų	<i>Nieko, lygiai taip pat; Nieko</i>	2	-	-
	Nežino	<i>Nežinau</i>	24	<i>Nežinau</i>	22

Rezultatai rodo, kad didžiausiai daliai mokinių būrelis būtų įdomus, jeigu jame būtų organizuojamos įvairesnės veiklos. Vaikai nori daugiau renginių, išvykų, varžybų ir linksmybių. Taip pat, nemaža dalis abiejų amžiaus grupių mokinių teigė nežinantys kaip atsakyti į šį klausimą. Mokinių nuomonės sutapo ir kitose kategorijose. Vaikai teigia, kad organizuojant būrelį reikia skirti daug dėmesio ugdytiniams, gražiai su jais bendrauti. Taip pat svarbus informacijos pateikimas. Ji turėtų būti įdomiai pateikta, būrelis gerai išreklamuotas ir jam sugalvotas įdomus pavadinimas. Daugiau vyresnių klasių mokinių nei jaunesnių klasių mokinių, atkreipė dėmesį į būrelio aplinką. Mokiniai pastebi, kad aplinka turėtų būti tvarkinga, jauki,

žaisminga ir graži. Daugiau 5 – 6 klasių mokinių nei 9 – 10 klasių mokinių nurodė, kad būrelyje yra svarbu savo darbą puikiai išmanantis pedagogas. Tik 2 jaunesnių klasių mokiniai teigia, kad organizuojant būrelį reikėtų suteikti vaikams daugiau laisvo laiko, o kiti du respondentai nurodė, kad organizuoti būrelius reikia taip pat, kaip jie yra organizuojami dabar.

Taigi, anot mokinių, organizuojant neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimus reikia atkreipti dėmesį į bendravimą su vaiku, skirti jam daug dėmesio, taip pat sugalvoti įdomesnių veiklų, patraukliai pateikti informaciją, atsižvelgti į mokytojų kompetenciją bei aplinką, kurioje vyksta būrelis, o kartais leisti vaikams tiesiog daugiau pailsėti. Šiame klausime vėlgi išryškėjo bendravimo ir dėmesio stokos problema. Neformalusis švietimas tuo ir skiriasi nuo formaliojo, kad bendravimas su vadovu yra betarpiškas bei remiasi dialogo principu, o mūsų tyrimo dalyviai šių savybių pasigenda. R. Pečeliūnas (2013) bei V. C. Blandul (2014) teigia, kad neformaliajame vaikų švietime yra svarbu pedagogo kompetentingumas. Vadovų kompetenciją galima išžvelgti tokiuose dalykuose: mokomo dalyko išmanymas, kūrybingumas, dialogu grįsti santykiai su mokiniais, pagarba mokiniui, bei organizuojamų veiklų įvairovė. Tuo tarpu apie neformaliojo vaikų švietimo aplinką kalbėjo D. Šukytė (2007). Ji teigė, kad vaikams yra svarbi žaisminga, skatinanti tobulėti aplinka.

Apibendrinant visų trijų klausimų, apie neformaliojo vaikų švietimo vadovą, mokinių atsakymus, galima teigti, kad nors iš esmės būrelio vadovai jiems patinka, vaikai pasigenda gražaus ir šilto bendravimo, bei vadovo dėmesio. Vaikai norėtų, kad vadovas labiau įsiklausytų į jų nuomonę bei lūkesčius.

Tyrimo siekta išsiaiškinti ir būrelių vadovų požiūrį į neformaliojo vaikų švietimo tobulinimo galimybes. Interviu metu teirautasi vadovų nuomonės, kokia yra dabartinė neformaliojo vaikų švietimo situacija (4 priedas). Atsakymai pateikiami 27 lentelėje.

27 lentelė

Vadovų nuomonė apie dabartinę neformaliojo vaikų švietimo situaciją (N = 5)

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Būrelių kokybė	<i>Miestuose situacija yra nebloga, tačiau daug kur vadovams tiesiog tenka suktis iš padėties ir taikytis prie suteikiamų darbo sąlygų. Situacija prasta, nes siekiama kuo daugiau būrelių perkelti į mokyklas, bet tada vaikai neišeina iš mokyklos erdvės, nepajunta kitokios aplinkos. Dažnai būreliai nekokybiški, nes vadovams skiriama mažai darbo valandų, per kurias jie turi išmokyti vaikus ir paruošti įvairiems renginiams, konkursams.</i>	3
Būrelių vertinimo sistema	<i>Bloga yra situacija būrelių vertinime. Skiriama mažai darbo valandų, o reikalaujama didelių rezultatų. Trūkumas tas, kad įvairiuose renginiuose, konkursuose laimėtojai yra tik keli, o likusiems vaikams dažnai tenka nusivilti. Šią sistemą reikėtų keisti. Sporto būreliuose situaciją komplikuoja tai, kad veikla turi būti orientuota į rezultatus, nes nuo to priklauso būrelio prestižas, vadovo alga ir t.t. Dėl to nukenčia vaikai – mažiau gąbesni rečiau dalyvauja varžybose.</i>	3

Matome, kad vadovai iš esmės vadovai mato prastą neformaliojo vaikų švietimo situaciją. Informantai įvardijo, kad būrelių kokybė yra prasta, nes vadovams skiriama per mažai darbo valandų, dauguma būrelių sutelkti mokyklose, o vaikams iš rajonų sunku pasiekti užsiėmimų vietas. Taip pat vadovai nurodo, kad vyrauja bloga būrelių vertinimo sistema – geras būrelis, ar ne, nulemia tik tam tikrų konkursų ar varžybų rezultatai.

Taigi, anot vadovų, iš esmės neformaliojo vaikų švietimo sistema yra prasta. Būreliai yra nekokybiški ir vyrauja ydinga būrelių vertinimo sistema. Tyrimais (Šukytė, 2007; Vaitkevičius ir kt., 2008; Skirmantienė, 2014) nustatyta, kad būrelių pasiūla šalyje yra pakankama, tačiau ši pasiūla neatitinka vaikų interesų.

Vadovų siūlymai, ką reikėtų pakeisti neformaliojo vaikų švietimo organizavime (4 priedas), pateikiami 28 lentelėje.

28 lentelė

Ką vadovai siūlytų pakeisti neformaliojo vaikų švietimo organizavime (N = 5)

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Finansavimas	<i>Didinti finansavimą visoms neformaliojo vaikų švietimo sritims. Suteikti bent būtiniausias priemones ir inventorių, kad tėvams nereikėtų pirkti už savo pinigus. Vis dėlto, labai nemalonu nuolat praryti ir aiškinti, kad kažko tikrai vėl reikia. Reikėtų skirti daugiau lėšų išvykų į turnyrus apmokėjimui, nes šiuo metu dažniausiai moka tėvai, o tai tikrai ne visi gali sau leisti.</i>	3
Darbo vertinimas	<i>Reikia siekti, kad vadovų algos tiesiogiai nepriklausytų nuo pasiektų rezultatų. Reikia atsižvelgti į visų metų darbą. Būtina keisti požiūrį į renginių organizavimą – ne konkursai turi nulemti vaikų ir vadovo įdėto darbo rezultatus, o kitokia vertinimo sistema. Reikia įvesti paskatinimo sistemas ir vadovui ir vaikams.</i>	3
Tikslų vienovė	<i>Neformaliojo vaikų švietimo tikslai turėtų sutapti su atskirų užsiėmimų organizatorių tikslais. Šiuo metu yra kitaip, todėl neįmanoma teigiamas darbo rezultatas.</i>	1

Neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovai teigia, kad būtina didinti finansavimą šiai sričiai. Informantai pastebi, kad bent būtiniausias priemonės ir inventorius turėtų būti suteikiami nemokamai bei skiriamas didesnis finansinis dėmesys išvykoms. Taip pat vadovai įvardijo, kad reikia keisti būrelių ir būrelio vadovo darbo vertinimo sistemą – ne konkursų ar varžybų rezultatai turėtų nulemti šiuos dalykus. Pastebėta, kad reikėtų susitarimo tarp institucijų, nusistatyti bendrus tikslus ir kartu jų siekti.

Taigi, vadovų teigimu, neformaliojo vaikų švietimo organizavime reikia didinti finansavimą, keisti darbo įvertinimą ir derinti neformaliojo vaikų švietimo tikslus. L. Paurienė (2012) neformaliojo švietimo finansavimo klausimą įvardija kaip bene didžiausią pastarojo meto aktualiją. Autorė teigia, kad labai svarbu sukurti šios srities finansavimo modelį, kurį vėliau išbandyti bei pritaikyti neformaliajame švietime.

Neformaliojo vaikų švietimo vadovų teirautais, ką jie patys galėtų pakeisti savo darbe. Pilni interviu duomenys pateikiami 4 priede, o sukategorizuoti atsakymai nurodyti 29 lentelėje.

29 lentelė

Ką patys vadovai galėtų pakeisti savo darbe (N = 5)

Subkategorija	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Projektų rašymas	<i>Galėčiau rašyti daugiau projektų, siekiant gauti finansavimą reikiamų priemonių įsigijimui.</i>	1
Bendravimas	<i>Kartais norėčiau daugiau atsipalaiduoti ir linksmiau vesti užsiėmimą. Manau, tai ir galėčiau padaryti. Galėčiau pasistengti skirti dar daugiau individualaus dėmesio vaikams.</i>	2
Veiklų įvairovė	<i>Galėčiau organizuoti daugiau išvykų, tik aišku jeigu būtų finansavimas.</i>	1
Nieko nekeistų	<i>Manau, kad pagal turimas sąlygas ir taip labai stengiuosi padaryti geriausių rezultatų, o už savo pinigus pirkti inventorių ar gerinti sąlygas nenorėčiau.</i>	1

Vadovai teigia, kad galėtų skirti daugiau dėmesio vaikams ir linksmiau pravesti būrelį, bei pasistengti organizuoti daugiau išvykų. Tuo tarpu kiti vadovai stengtųsi gauti finansinę paramą, rašydami projektus. Vienas vadovas teigė, kad savo darbe nieko negalėtų pakeisti, kadangi ir taip daug stengiasi.

Taigi, savo veikloje vadovai keistų bendravimą su vaikais, vestų įvairesnes veiklas, siektų finansinės paramos, arba nieko nekeistų.

Apibendrinant viso šio skyriaus rezultatus matome, kad vaikų ir vadovų nuomonės dėl neformaliojo vaikų švietimo gerinimo skiriasi. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokiniai teigia, kad nors iš esmės užsiėmimų vadovų darbas juos tenkina, kai kurie vaikai pasigenda šiltesnių santykių su vadovu, atviro bendravimo ir dėmesio. Mokiniai pabrėžia, kad siekiant neformaliojo vaikų švietimo veiklas padaryti įdomias ir patrauklias, visų pirma reikia daugiau dėmesio skirti bendravimui su vaikais, siekti kuo didesnio jų supratimo. Taip pat mokiniai rekomenduotų organizuoti daugiau įvairesnių veiklų ir išvykų. Tuo tarpu patys vadovai savo darbe išvelgia labiau finansinius trūkumus. Jie dažniau įvardijo inventoriaus stygių, aplinkos trūkumus. Siekdami pagerinti neformaliojo vaikų švietimo organizavimą, vadovai siūlo atsižvelgti į materialinės bazės gerinimą, jų darbo įvertinimą. Vadovai neįvelgia santykių su vaikais problemų, todėl šiuo klausimu atsiranda skirtumai tarp vadovų ir mokinių. Matome, kad vaikams neformaliajame vaikų švietime yra svarbu santykiai ir bendravimas, o vadovams svarbiau jų darbo sąlygos ir materialiniai dalykai.

IŠVADOS

1. Analizuojant literatūros šaltinius nustatyta, kad neformaliojo vaikų švietimo organizavime vis dar yra spragų. Būrelių pasirinkimas yra nepakankamas, dauguma jų yra sutelkti miestuose, tuo tarpu rajonuose veiklų trūksta. Taip pat mokslininkai kelia prieinamumo problemą. Ne visi vaikai gali dalyvauti neformaliajame švietime dėl mokamų būrelių, prasto susisiekimo ar nepatogaus užsiėmimo laiko. Neformaliojo vaikų švietimo aplinka dažnai yra nepritaikyta veikloms, joje trūksta įvairaus inventoriaus ar priemonių. Įvairūs autoriai įžvelgia didelę teigiamą būrelių reikšmę vaikui ir nurodo, kad ypač svarbu neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovo kompetentingumas. Deja, dažnu atveju, vadovams trūksta lėšų profesiniam tobulėjimui.
2. Išanalizavus literatūros šaltinius, parengtas neformaliojo vaikų švietimo organizavimo modelis. Šio reiškinio organizavimą įtakoja: *pasirinkimas* – sričių, veiklų įvairovė, pasiūlos įvairovė, vaiko poreikių atitikimas, laisvė pasirinkti, būrelio veiklos aktualumas vaikui; *prieinamumas* – vietos patogumas, laiko patogumas, atitikimas šeimos materialinei padėčiai, informacijos pateikimo aiškumas, patrauklumas, patogus susisiekimas; *reikšmė vaikui* – saviraiškos galimybės, socializacija, prasmingas laisvalaikis, galimybė ateityje daryti karjerą, naujų įgūdžių įgijimas, mokymasis per praktiką, įdomus ir smagus laiko praleidimas; *aplinka* – saugumas, modernumas, priemonių, inventoriaus gausa, žaismingumas; *pedagogų kompetencija* – mokomo dalyko išmanymas, kūrybingumas, dialogu grįsti santykiai, pagalba mokiniui, veiklos įvairovė.
3. Kiekybiniu tyrimu nustatyta, kad jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių nuomone, būrelių pasirinkimas ir prieinamumas yra gana dideli. Užsiėmimų laikas ir vieta yra gana patogi tiriamiesiems, daugumai vaikų jie yra finansiškai prienami, jie gauna informaciją iš įvairių šaltinių (tėvų, draugų, mokyklos, interneto). Jaunesnių ir vyresnių klasių mokiniai neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų metu išreiškia save, susiranda naujų draugų, išmoksta bendrauti, gerai praleidžia laisvalaikį. Būrelių aplinka yra jauki, šilta, tvarkinga, taip pat joje netrūksta inventoriaus. Jaunesnių ir vyresnių klasių mokinių požiūris į būrelio vadovą yra teigiamas. Anot vaikų, vadovai yra kūrybingi, pilni idėjų, gerai išmano savo darbą, bei, prireikus, teikia pagalbą savo mokiniams.
4. Kokybiniu tyrimu atskleista, kad neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovai įžvelgia kelias veiklų organizavimo problemas. Pasirinkimą ypač įtakoja nepakankamas neformaliojo vaikų švietimo finansavimas, o taip pat būrelių koncentracija miestuose ir menkas jų pasirinkimas rajonuose, taip pat vaikų amžius – jaunesnio amžiaus mokiniams būrelių pasiūla yra mažesnė. Be to, anot pedagogų, prieinamumas yra ribojamas mokinių tėvų finansinių galimybių, nepatogaus užsiėmimo laiko, vaikų gyvenamosios vietovės ir

vietos, kurioje vyksta būrelis. Visi vadovai sutaria, kad neformaliojo vaikų švietimo reikšmė vaikui yra visapusiška, dalyvaudami joje vaikai tobulėja fiziškai, išmoksta bendrauti, įgyja naujų žinių ir pradeda geriau save vertinti. Būrelių vadovai pabrėžia neformalaus vaikų švietimo aplinkos trūkumus sąlygojamus prastos finansinės situacijos. Vadovai pripažįsta, kad yra svarbu gerai išmanyti savo darbą, domėtis naujovėmis ir mylėti vaikus, bei mokėti su jais bendrauti, tačiau problemų šiose srityse neįžvelgė.

5. Palyginus vadovų ir moksleivių nuomones paaiškėjo, kad neformaliajame vaikų švietime mokiniai rekomenduoja daugiau dėmesio skirti bendravimui, siekti kuo didesnio vaikų supratimo, įvairesnių veiklų ir išvykų organizavimui. Tuo tarpu vadovai savo darbe įžvelgdami labiau finansinius trūkumus siekia labiausiai pagerinti neformaliojo vaikų švietimo organizavime materialinę bazę bei tikisi savo darbo įvertinimo. Kadangi vadovai neįžvelgia santykių su vaikais problemų, todėl šiuo klausimu atsiranda nuomonių tarp vadovų ir mokinių skirtumas.
6. Tyrime kelta hipotezė, kad neformaliojo vaikų švietimo organizavime kyla daug problemų prieinamumo, pasirinkimo ir finansavimo srityse, nes skiriasi mokinių ir vadovų požiūriai į neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir tobulinimo galimybes pasitvirtino iš dalies. Neformalusis vaikų švietimas yra gana prieinamas, teikiamos gana plačios jo paslaugos, tačiau šiai sričiai vis dar trūksta finansavimo. Mokiniai neformaliajame vaikų švietime rekomenduoju tobulinti mokinių santykius su vadovu, labiau atsižvelgti į bendravimą, tuo tarpu vadovai pabrėžė darbo sąlygų gerinimą, aplinkos ir finansines problemas.

Rekomendacijos

Išanalizavus teorinę medžiagą ir atlikus tyrimą apie neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir tobulinimo galimybes, galima būtų formuoti tokias *rekomendacijas būrelių vadovams*:

1. Vadovai galėtų užsiėmimų veiklas organizuoti taip, kad jose būtų kuo daugiau praktinės veiklos.

2. Siekiant būrelį padaryti įdomesniu ir patrauklesniu vaikams, vadovai galėtų dažniau organizuoti įvairias išvykas, bei renginius.

3. Priimant sprendimus, susijusius su būrelio veiklomis, vadovai turėtų visada išklausyti ugdytinių nuomonę, pasitarti su jais.

4. Reikėtų skirti daugiau laiko bendravimui su vaikais, siekti didesnio tarpusavio supratimo.

5. Siekiant, kad vaikai turėtų daugiau laiko namų darbų ruošai, reikėtų būrelį organizuoti vaikams patogesniu laiku arba sudaryti kelias grupes skirtingu laiku.

6. Vadovai galėtų patys ieškoti įvairių alternatyvių neformalaus švietimo finansavimo šaltinių – rašyti projektus, dalyvauti konkursuose, ieškoti rėmėjų ir pan.

LITERATŪRA

1. Adewale J. G. (2009). Effectiveness of non – formal education programs in Nigeria: how competent are the learners in life skills? *Australian Journal of Adult Learning*, 49, 190 – 207 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ864438.pdf>>
2. Ališauskas R. (2010). Švietimo ir visuomenės sinergijos prielaidos. *Pedagogika*, 100, 37 – 41 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2010/100/alis37-41.pdf>>
3. Ališauskas R. (2009). Lietuvos švietimas: sėkmės įrodymų paieškos. *Pedagogika*, 95, 13 – 23 p.
4. Barkauskaitė M. (2004). Moksleivių dorinis ugdymas popamokinėje veikloje. *Pedagogika*, 72, 20 – 25 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB_0001:J.04~2004~1367156623983/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/>
5. Beresnevičienė D. (1995). *Nuolatinis mokymasis Lietuvoje*. Vilnius: Monografija.
6. Berns R. M. (2008). *Vaiko socializacija*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
7. Bitinas B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
8. Birietienė A. (2014). *Neformalusis vaikų švietimas Lietuvoje*. Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius.
9. Blandul V. C. (2010). Analyzing the need for using didactic strategies specific to non – formal education in the continued Professional training of teachers: a case study from bihor country, Romania. *Problems of Education in the 21st century*, 56, 8 – 15 p.
10. Broom. L., Bonjean Ch., Broom D. (1992). *Sociologija. Esminiai tekstai ir pavyzdžiai*. Kaunas: Litera.
11. Butvilienė J. (2013). Neformalusis suaugusiųjų švietimas: valstybinis ir privatus mokymo sektoriai. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 30, 126 – 136 p.
12. Clarijs R. (2008). *Unlimited talents and non – formal education*. Neitherlands: Hilvarenbeek.
13. COMM (2001). Communication for the Commission „Making a European Area of Lifelong Learning o Reality. 678. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/vat/key_documents/communications/index_en.htm>
14. Enache R. (2010). A New Approach to Non – Formal Education. *Buletinul*, 2, 85 – 91 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=5b0f0b51-c426-4a03-a620-7fdb0762463a%40sessionmgr111&vid=100&hid=110>>
15. Festeu D., Humberstone B. (2006). *Non – formal Education through Outdoor Activities Guide*. Design and Print.

16. Fletcher A. C., Mekos D. (2000). Parental influences on adolescents involvement in community activities. *Journal of Research on Adolescence*, 1, 27 – 48 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/a_fletcher_parental_2000.pdf>
17. Gimbuta A. (2011). Non – formal education – a logical analysis of the term. *Journal Plus Education*, 2, 266 – 286 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <http://www.academia.edu/1047498/Non_Formal_Education-A_Logical_Analysis_of_the_Term>
18. Gudžinskienė V., Laucevičienė J. (2001). Paauglių emocinė savijauta ir jų požiūris į santykius su tėvais. *Pedagogika*, 53, 40 – 45 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2001~1367156834256/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>>
19. Indrašienė V., Merfeldaitė O. (2012). Neformaliojo ugdymo organizavimas vaikų socializacijos centruose. *Pedagogika*, 108, 104 – 110 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2012/108/indrmerf104-110.pdf>>
20. Ioannis T., Dimitrio P. (2014). Non – formal education in free time: leisure – or work – orientated activity. *International Journal of Lifelong Education*, 33, 657 – 673 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=92&sid=5b0f0b51-c426-4a03-a620-7fdb0762463a%40sessionmgr111&hid=110&bdata=JnNpdGU9ZW9vc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=98562702>>
21. Įsakymas „Dėl neformaliojo vaikų švietimo kryptų klasifikatoriaus patvirtinimo“. Nr. V – 1240. (2012). [Ž. 2014 10 15]. Prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.itc.smm.lt%2Fwp-content%2Fuploads%2F2009%2F11%2Fneformaliojo_vaiku_svietimo_mokyklu_ugdymo_krypciu.doc&ei=fzoyVZu-I-aHygP3ioDABg&usg>
22. Įsakymas „Dėl neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo pakeitimo“. Nr. ISAK – 2695. (2012). [Ž. 2014 10 15]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/neformalus%20ugdymas/KONCEPCIJA%202012%2003%2029%20isak%20Nr.%20V-554.pdf>>
23. Įsakymas „Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tobulinimo planas 2014 – 2016 metams“. Nr. V-972. (2013). [Ž. 2014 10 15]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/583_fdf976e8b4689f5cad7e6e43a9ebfed5.pdf>
24. Jumani N. B. ir kt. (2011). Potential of non formal basic education in promoting women education in pakistan. *International Journal of Instruction*, 4, 17 – 32 p. http://www.e-iji.net/dosyalar/iji_2011_1_contents.pdf

25. Kalvaitis A. (2013). *Igytų kompetencijų įvertinimo ir pripažinimo sąlygos bei galimybės pasirenkamojo vaikų ugdymo organizacijose*. Tyrimo ataskaita. Vilnius.
26. Kaupaitė R., Širiakovienė A., Donielienė I. (2012). Technologinio ugdymo organizavimas Šiaulių miesto neformaliojo ugdymo įstaigose: atvejo analizė. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 3, 25 – 31 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2012~ISSN_1648-8776.N_3_36.PG_25-31/DS.002.0.01.ARTIC>
27. Kursinių ir baigiamųjų (bakalauro, laipsnio nesuteikiančių studijų, magistro) darbų rengimo ir gynimo metodinės rekomendacijos (2010).
28. Kveskienė G. (2006). *Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudos ir prieinamumas*. Tyrimo ataskaita. Vilnius.
29. Kveskienė G., Petronienė O. (2007). Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas. *Socialinis ugdymas*, 3, 60 – 78 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/ugdymas/neformalusis/failai/neformalus5/Kveskiene_tyrimas_NVS_prieinamumas.pdf>
30. Lakštauskas A. (2011). *Neformalusis ugdymas visiems: krepšelio sistema. Konferencija „Liberalų atsakas XXI a. iššūkiams europietiškoje Lietuvoje“*. Vilnius. [Ž. 2014 11 12]. Prieiga per internetą: <http://www.atviravisuomene.lt/upload-files/Albertas_NU_krepAelis.pdf>
31. Lazarevičienė V., Rašytinienė A. (2005). Neformalaus gamtamokslinio ugdymo plėtra taikant Anglijos Kareliškosios gyvūnų globos draugijos patirtį. *Gamtamokslinis ugdymas*, 1, 44 – 50 p.
32. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011). Vilnius. [Ž. 2014 10 15]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279441&p_query=&p_tr2>
33. Medišauskaitė A., Markšaitytė R. (2013). Ausraro veido srityje reikšmė bendraamžio mokinio asmenybės ir elgesio charakteristikų suvokimui: 11 – 13 metų mokinių vertinimas. *International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach*, 12, 9 – 28 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <http://www.psyjournal.vdu.lt/wp-content/uploads/2013/07/IJPBPSA_2013_12_1.pdf>
34. Moll A., Renault L. (2014). Rebirth, empowerment and youth bading social change: non – formal education in Hondūras. *Gendre and Development*, 22, 31 – 47 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=97&sid=5b0f0b51-c426-4a03-a620-7fdb0762463a%40sessionmgr111&hid=110&bdata=JnNpdGU9ZWZwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=95004537>
35. Morkūnienė A. (2013). *Naujo pasirenkamojo vaikų ugdymo finansavimo modelio sukūrimo ir išbandymo 4 savivaldybėse rezultatai*. Ugdymo plėtotės centras.
36. Morkūnienė A. (2012). *Neformaliojo vaikų švietimo kaitos nuostatos*. Ugdymo plėtotės centras.

37. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2012). [Ž. 2014 10 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/neformalus%20ugdymas/KONCEPCIJA%202012%2003%2029%20isak%20Nr.%20V-554.pdf>>
38. Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tobulinimo veiksmų planas 2014 – 2016 m. (2013). [Ž. 2014 10 20]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/583_fdf976e8b4689f5cad7e6e43a9ebfed5.pdf>
39. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra Lietuvoje: finansavimo alternatyvų analizė, (2008). Tyrimo ataskaita. Vilnius: Danielius. [Ž. 2014 12 05]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menui2/ES_parama/VPVI%20studija%20Neformalusis%20svietimas.pdf>
40. Neformaliojo ugdymo aktualijos (2012). *Švietimo problemos analizė*, 20, 1 – 8 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/201212_Nr_20_Neformaliojo%20ugdymo%20aktualijos.pdf>
41. Nives L. ir kt. (2012). The non – formal education and migration of the Aeta, an indigenous tribe in the Philippines. *Anthropological Notebooks*, 18, 25 – 40 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=5b0f0b51-c426-4a03-a620-7fdb0762463a%40sessionmgr111&vid=91&hid=110>>
42. *Non – formal Education through outdoor activities Guide* (2006).
43. Pasirenkamojo vaikų ugdymo prieinamumo tyrimai (2013). Ugdymo plėtotės centas: Lyderio grupė.
44. Paurienė L. (2012). *Neformaliojo ugdymo aktualijos*. *Švietimo problemos analizė*, 20, 1 – 8 p.
45. Pečeliūnas R. (2013). Neformali meninė veikla kaip dvasingumo ugdymo forma. *Jaunujų mokslininkų darbai*, 39, 44 – 48 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2013~1371454105273/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>>
46. Perulli E. (2009). Recognising non – formal and informal learning: an open challenge. *The quality of higher education*, 6, 94 – 115 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ870191.pdf>>
47. Petrescu L. ir kt. (2011). Non formal education and its empowering role. *Lucrari stiintifice*, 54, 441 – 444 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=5b0f0b51-c426-4a03-a620-7fdb0762463a%40sessionmgr111&vid=95&hid=110>>

48. Petronienė O., Taljūnaitė M. (2011). Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo geografinis veiksnys. *Filosofija. Sociologija*, 22, 455 – 465 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://www.lmaleidykla.lt/filosofijasociologija/2011/4/6497>>
49. Pilkauskaitė – Velickienė R., Žukauskienė R. (2012). Dalyvavimo mokyklos veikloje raidos trajektorijos vėlyvojoje paauglystėje. *Socialinis darbas*, 11, 197 – 208 p. [Ž. 2015 02 20]. Prieiga per internetą: <https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.mruni.eu%2FIt%2Fmokslo_darbai%2Fsd%2Farchyvas%2Fdwn.php%3Fid%3D313873&ei>
50. Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4445&p_d=143570&p_k=1>
51. Radovan M. (2011). Validation of non – formal and informal learning – research results. *Andragoska Spoznanja*, 1, 24 – 31 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://revije.ff.uni-lj.si/AndragoskaSpoznanja/article/viewFile/557/433>>
52. Rauckienė A., Brazauskienė E., Barzdžiukienė E. (2005). Neformaliojo ugdymo organizavimas Lietuvoje: teorinės ir prakseologinės dimensijos. *Tiltai*, 28, 99 – 106 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://www.ku.lt/pf/struktura/katedros/edukologijos-katedra/publikacijos/>>
53. Romi S., Schmida M. (2009). Non – formal education: a major educational force in the postmodern era. *Cambridge Journal of Education*, 2, 257 – 273 p. [ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=5b0f0b51-c426-4a03-a620-7fdb0762463a%40sessionmgr111&vid=15&hid=110>>
54. Ruškus J. ir kt. (2009). Suvokiami ir patiriami neformaliojo švietimo tikslai. *Tiltai*, 4, 185 – 205 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367168681315/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>>
55. Ruškus J. ir kt. (2009). *Neformalusis švietimas Lietuvoje. Faktai, interesai, vertinimai*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
56. Skirmantienė J. (2014). Neformaliojo ugdymo svarba pozityviajai socializacijai. *Socialinis ugdymas*, 108 – 118 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://www.zurnalai.vu.lt/socialine-teorija-empirija-politika-ir-praktika/article/view/1400/787>>
57. *Socialinė aprėptis „T – KIT“*. (2003).
58. Sokolowska M. A. (2011). Intercultural Non – Formal Educations Issues on the Agenda of Polish Non – governmental Organizations – a research report. *The New Educational Review*, 106 – 116 p.
59. Suslavičius A. (2006). *Socialinė psichologija*. Vilnius: VU leidykla.

60. Šarkauskienė A. (2012). Jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo mokykloje paskirtis: teorijos ir praktikos sankirta. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 5, 51 – 56 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2012~ISSN_1648-8776.N_5_38.PG_51-56/DS.002.0.01.ARTIC>
61. Šarkauskienė A., Kontautienė V. (2011). Non-formal physical education influence on development of young adolescents' general competencies. *Tiltai*, 3, 297 – 307 p. [Ž. 2014 11 12]. <http://www.ku.lt/leidykla/files/2012/09/tiltai_2011_356.pdf>
62. Šukytė D. (2007). Neformalusis ugdymas ir jo realizavimui įtaką darantys veiksniai. *Socialinis ugdymas*, 3, 79 – 87 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367164204927/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>>
63. *Švietimo tyrimų būklės apžvalga* (2008). Vilnius. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/687_f89dfff4630acf58d6ed82be2963fa05.pdf>
64. Švietimo raidos Lietuvoje išvalgos (2013). Medžiaga diskusijoms. Švietimo aprūpinimo centras. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://www.lyderiulaikas.smm.lt/lt/biblioteka/leidiniai/knygos/145-kitos-knygos/2714-vietimo-raidos-lietuvoje-valgos>>
65. Taylor E. W., Caldarelli M. (2004). Teaching beliefs of non – formal environmental educators: a perspective from state and local parks in the United States. *Environment Education Research*, 10, 451 – 469p.
66. Targamadžė V. (2009). Ateities mokyklos eskizo brėžtis: metodologinė įžvalga. *Pedagogika*, 95, 36 – 42 p. [Ž. 2014 10 15]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2009/95/targ36-42.pdf>>
67. Trakšelys K. (2013). Švietimo kaip socialinio instituto transformacija modernioje Lietuvoje. *Pedagogika*, 110, 12 – 19 p. [Ž. 2015 02 10]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2013/110/traks12-19.pdf>>
68. Trinkūnienė I. (2010). Etninė kultūra ir neformalusis ugdymas: mokytojų patirties tyrimas. *Liaudies kultūra*, 6, 46 – 53 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2232&p_k=1>
69. Vaitkevičius J. V. ir kt. (2008). Neformalaus ugdymo organizavimas mokykloje ir už jos ribų: mokinių požiūrio analizė. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 4, 252 – 257 p. [Ž. 2014 10 10]. Prieiga per internetą: <http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/08_04_20/44_vaitkevicius_miliuniene_bakanoviene.pdf>
70. Virbalinė A. (2003). Paauglių bendraamžių grupės – asmenybės ugdymo veiksnys. *SOTER*, 11, 161 – 176 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2003~1367181843623/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>>

71. Zaleskienė I. (1994). *Moksleivių papildomas ugdymas*. Vilnius: Esinija.
72. Želvys R. (2002). „Švietimo reforma decentralizacijos (centralizacijos požiūriu)“ in Tarp dviejų pradžių: bandymas kurti regiono švietimo politiką. Sudarė: Bruzgelevičienė, R. ir kt. Vilnius: Knygiai.
73. Želvys R. (2009). Visuomenės požiūris į švietimo reforma: kas pasikeitė per 20 metų. *Pedagogika*, 95, 24 – 27 p. [Ž. 2014 11 21]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2009/95/95.pdf>>
74. Žemaitaitytė I. (2007). *Neformalusis suaugusiųjų švietimas: plėtros tendencijos dabartinėje Europoje*. Vilnius. Monografija.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

Gerbiami mokiniai,

Šia anketa siekiame išsiaiškinti neformaliojo vaikų švietimo organizavimo problemas ir Jūsų nuomonę apie lankomus būrelius/organizacijas. Anketa yra anonimiška, todėl konfidencialumas garantuotas. Kviečiame atsakyti į žemiau pateiktus klausimus, bei pažymėti Jums tinkantį variantą. Atsakymus žymėkite taip:

1. Aš esu:

Mergina   Vaikinas

2. Kelintoje klasėje mokaisi?

.....

3. Kokioje vietovėje gyveni?

Mieste   Rajone   Kaime

4. Ar lankai kokį nors būrelį mokykloje?

Taip   Ne

5. Ar lankai kokį nors būrelį už mokyklos ribų?

Taip   Ne

6. Kokį(-ius) būrelį(-ius) lankai?

.....
.....
.....

7. Ar esi kokios nors organizacijos narys(-ė) (skautai, ateitininkai)?

Taip   Ne

8. Kokius būrelius/organizacijas norėtum lankyti?

.....
.....
..

9. Jei nelankai jokio būrelio, tai kodėl?

.....
.....
.....
...

Šioje anketos dalyje teiginiai pateikiami apie tai, ar būreliai bei organizacijos yra įvairūs, įdomūs vaikams.

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Mano mieste/rajone yra didelis būrelių/organizacijų pasirinkimas.				
2.	Būreliai/organizacijos yra labai įvairūs.				
3.	Mano mieste/rajone yra tokie būreliai/organizacijos, kokius aš noriu lankyti.				
4.	Būreliai/organizacijos, kuriuos lankau, man patinka.				
5.	Norėčiau lankyti ir kitus būrelius/organizacijas, nes jie man atrodo įdomūs.				
6.	Manau, kad būreliai/organizacijos yra svarbūs mano tobulėjimui.				
7.	Galiu lankyti kokį noriu būrelį/organizaciją.				
8.	Galiu lankyti ne vieną būrelį/organizaciją.				
9.	Kokį būrelį/organizaciją lankyti nusprendžiu pats/pati.				
10.	Kokį būrelį/organizaciją lankyti man pataria tėvai.				
11.	Renkuosi tą būrelį/organizaciją, kurį lanko ir mano draugai.				

Toliau anketoje pateikiami teiginiai apie tai, ar patogų pasiekti būrelio/organizacijos vietą, ar pakankama informacijos apie įvairius būrelius/organizacijas.

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
12.	Būrelis(-iai)/organizacijos, kurį(-iuos) lankau yra netoli mano namų.				
13.	Į būrelio/organizacijos vietą galiu nueiti pėsčiomis.				
14.	Į būrelio/organizacijos vietą galiu nuvažiuoti autobusu.				
15.	Būrelio/organizacijos vietą pasiekti yra patogų.				

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
16.	Būrelis/organizacijos veikla vyksta man patogiu laiku.				
17.	Grįžęs(-usi) po būrelio/organizacijos veiklų spėju paruošti namų darbus.				
18.	Dėl būrelio/organizacijos organizuojamų renginių ar išvykų, kartais, man tenka praleisti pamokas mokykloje.				
19.	Būrelis(-iai)/organizacijos, kuri(-iuos) lankau yra mokamas(-i).				
20.	Už būrelį/organizaciją sumoka mano tėvai.				
21.	Dėl šeimos finansinės padėties, esu atleistas nuo mokesčio už būrelį/organizaciją.				
22.	Negaliu lankyti tų būrelių/organizacijų, kurie yra mokami.				
23.	Manau, kad yra daug informacijos apie siūlomus lankyti būrelius/organizacijas.				
24.	Informaciją apie būrelius/organizacijas sužinau iš savo draugų.				
25.	Informacijos apie būrelius/organizacijas ieškau internete.				
26.	Informaciją apie būrelius/organizacijas sužinau mokykloje.				
27.	Informacija apie būrelius/organizacijas dažniausiai yra aiški.				
28.	Daug mano pažįstamų lanko kokį nors būrelį/organizaciją.				

Šioje anketos dalyje pateikiami teiginiai apie būrelių/organizacijų naudingumą vaikui.

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
29.	Manau, kad lankydamas(-a) būrelį/organizaciją galiu išreikšti save.				
30.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją susiradau naujų draugų.				
31.	Lankydamas(-a)				

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
	būrelį/organizaciją pradėjau daugiau bendrauti su kitais.				
32.	Manau, kad būrelis/organizacija yra geras laisvalaikio praleidimo būdas.				
33.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją pradėjau labiau pasitikėti savimi.				
34.	Manau, kad būrelio/organizacijos lankymas ateityje man padės siekti karjeros.				
35.	Lankydamas(-a) būrelį/organizaciją aš stiprinu savo sveikatą.				
36.	Būrelyje/organizacijoje mokausi įvairių dalykų veikdamas(-a), t.y. per praktiką.				
37.	Būrelio/organizacijos veiklos padeda gilinti mokykloje įgytas žinias.				
38.	Manau, kad būrelio/organizacijos lankymas man neturi didelės teigiamos reikšmės.				

Toliau anketoje pateikiami teiginiai apie aplinką, kurioje vyksta būrelio/organizacijos veiklos.

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
39.	Vieta, kurioje vyksta būrelis/organizacijos veiklos yra tvarkinga ir jauki.				
40.	Būrelio/organizacijos aplinkoje jaučiuosi saugiai.				
41.	Būrelio/organizacijos patalpose būna šilta ir šviesu.				
42.	Manau, kad būrelio/organizacijos aplinka yra žaisminga.				
43.	Būrelyje/organizacijoje turime pakankamai priemonių ir inventoriaus, kurio gali prireikti.				
44.	Reikalingas priemonės, inventorių ar aprangas turiu įsigyti pats/pati.				

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
45.	Visas reikiamas priemones duoda būrelis/organizacija.				

O dabar pakalbėkime apie Jūsų būrelio vadovą.

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
46.	Man patinka mano būrelio/organizacijos vadovas(-ė).				
47.	Manau, kad mano būrelio/organizacijos vadovas(-ė) gerai išmano mokomą dalyką.				
48.	Būrelio/organizacijos vadovas(-ė) yra kūrybingas(-a) ir pilnas(-a) idėjų.				
49.	Būrelio/organizacijos vadovas(-ė) organizuoja įvairias išvykas, renginius.				
50.	Vadovas(-ė) pasitaria su manimi ką ir kaip mokysimės.				
51.	Manau, kad vadovui(ei) svarbi mano nuomonė apie būrelį/organizaciją.				
Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Labiau nesutinku	Visiškai nesutinku
52.	Dažniausiai vadovas(ė) pats/pati nusprendžia ko mokys ir kokias veiklas ves.				
53.	Prireikus, visada sulaukiu vadovo(-ės) pagalbos.				

54. Ką patartum savo būrelio/organizacijos vadovui(-ei)?

.....

.....

.....

55. Jeigu pats/pati būtum būrelio/organizacijos vadovas(-ė), ką darytum kitaip?

.....
.....
.....

56. Kaip manai, kaip reikia organizuoti būrelį, kad jis būtų įdomus ir patiktų vaikams?

.....
.....
.....
.....
.....

Ačiū už nuoširdžius atsakymus.

1. Kaip manote, ar Lietuvoje yra pakankamas neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimas?
Kas jį įtakoja?
2. Kas įtakoja NVŠ prieinamumą?
3. Kaip manote, kokia yra NVŠ reikšmė vaikui?
4. Kokius išvelgiate NVŠ aplinkos trūkumus?
5. Kaip manote, kas yra svarbu NVŠ būrelio vadovo darbe?
6. Kaip apibūdintumėt dabartinę NVŠ situaciją?
7. Ką siūlytumėt pakeisti NVŠ organizavime?
8. Ką patys galėtumėte pakeisti savo veikloje?

Mokinių patarimai būrelio vadovui

Subkategorija	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)		9 -10 klasių mokiniai (N = 76)	
	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Bendravimas	<i>Būti linksmesnei; kad būtų linksmesnė kai kada; visada mokytis smagiai; nešaukti, jei kas nepavyksta; būti prikolna; kad mažiau nervuotųsi; daugiau pasitikėti savimi; būti įdomesniu.</i>	8	<i>Būti žaismingiems; nebūti piktam; turėti humoro jausmą; būti griežtesnei; mažiau nervintis; būti linksmesniam ir supratingesniam.</i>	6
Dėmesys	<i>Daugiau bendrauti su vaikais; labiau bendrauti su vaikais; labiau atsižvelgti į vaikų pageidavimus; daugiau dėmesio atkreipti į mano nuomonę; išklaudyti mano nuomonės.</i>	5	<i>Pagelekti tiems, kuriems sunkiai sekasi; labiau atsižvelgti į mokinių; daugiau laiko skirti individualiai kiekvienam; išklaudyti, ko nori mokiniai; labiau atkreipti dėmesį į kiekvieną asmenį; daugiau tartis su mokiniais; daugiau atsižvelgti į mokinių norus; daugiau dėmesio skirti sportininkams ir jų sveikatai.</i>	8
Mažiau darbo	<i>Neduoti man tiek daug darbo; duoti lengvesnes užduotis; duoti lengvesnių kūrinių; kad darytų ilgesnes pertraukas; ilgesnių pertraukų; leisti ilgiau pailsėti; leisti daugiau</i>	8	-	-

	<i>pailsėti; kad būtų dažniau laisvo laiko.</i>			
Įdomesnės veiklos	<i>Kad būtų įdomesnės pamokos; daugiau veiklos, išvykų; daugiau būrelių; važiuot dažniau į varžybas; daugiau, įvairesnių plaukimo būdų; daugiau žaidimų; daugiau varžybų; daugiau išvykų.</i>	8	<i>Sugalvoti įdomesnės veiklos; pakeliauti po kitas mokymo įstaigas; nebijoti duoti sudėtingų užduočių.</i>	3
Informacijos pateikimas	<i>Aiškiau dėstyti informaciją.</i>	1	<i>Svarbią informaciją skelbti matomoje vietoje.</i>	1
Mokymo priemonės	-		<i>Nupirkti kokybiškesnių priemonių.</i>	1
Išlikti tokiam, koks yra	<i>Išlikti toks, koks yra; viskas yra puiku; kad išliktų toks geras, koks yra dabar ir pan.</i>	30	<i>Būti tokiai, kokia yra dabar; išlikti tokiem patiem; nieko nekeisti; išlikti kaip dabar; ir pan.</i>	24
Nepataria nieko	<i>Nieko</i>	40	<i>Nieko</i>	35

Kaip elgtųsi mokiniai, jeigu patys būtų būrelio vadovai

Subkategorija	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)		9 -10 klasių mokiniai (N = 76)	
	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Bendravimas	<i>Būčiau griežtesnis; nešaukčiau; mažiau rėkčiau ant visų.</i>	3	<i>Daugiau pokštaučiau; pajuokaučiau; būčiau draugiška ir linksma; stengčiausi sutarti su vaikais.</i>	5
Dėmesys	<i>Mažiau praleisčiau laiko sau; skirčiau daugiau</i>	6	<i>Skirčiau daugiau dėmesio vaikams; stengčiausi pažinti</i>	8

	<i>laiko vaikam; skatinčiau vaikus labiau save išreikšti; duočiau paskatinimą; paklausčiau vaikų, ar viską suprato; daugiau patarčiau vaikams.</i>		<i>kiekvieną vaiką, jį vertinti; daugiau bendraučiau su vaikais; klausčiau mokinių kas gerai, o kas ne; „skirčiau daugiau individualaus dėmesio; labiau atsižvelgčiau į vaikų pageidavimus; suteikčiau daugiau informacijos; atsižvelgčiau į vaikų nuomonę.</i>	
Mažiau darbo	<i>Daryčiau mažiau egzaminų; leisčiau bėgti mažiau kroso; nedaryčiau renginių; pailginčiau pertraukas; duočiau lengvesnes užduotis; duočiau mažiau krūvio mokiniui.</i>	8	<i>Duočiau daugiau poilsio; daugiau poilsio.</i>	2
Įdomesnės veiklos	<i>Įdomiau pateikčiau medžiagą; sugalvočiau įvairesnių užduočių; daryčiau daugiau varžybų ir žaidimų; organizuočiau daugiau išvykų; sugalvočiau įdomesnių veiklų; rengčiau daugiau varžybų; daryčiau išvykas į paplūdimį vasarą; daryčiau įvairesnes veiklas.</i>	8	<i>Stengčiausi sudominti vaikus veikla; stengčiausi labiau sudominti; pajavairinčiau mokymo metodus; skirčiau daugiau dėmesio naujovėms; organizuočiau daugiau išvykų; organizuočiau daugiau išvykų, renginių.</i>	6
Mokesčio mažinimas	<i>Padaryčiau žemesnes kainas už būrelį.</i>	1	<i>Sumažinčiau mokestį.</i>	1
Aplinka	<i>Papuoščiau kabinetą;</i>	2	<i>Skirčiau daugiau pinigų</i>	2

	<i>padaryčiau įdomią aplinką.</i>		<i>būrelio aplinkai; gražiai įrengčiau būrelio patalpas.</i>	
Laikas	-	-	<i>Stengčiausi būrelį rengti vaikams patogiu laiku; pakeisčiau būrelio laiką; užsiėmimus daryčiau dažniau.</i>	3
Viską darytų taip pat	<i>„Nieko kitaip nedaryčiau, viskas idealu“, „nieko“, „gerai kaip yra“, „manau nieko nekeisčiau“.</i>	79		49

Mokinių nuomonė, kaip organizuoti būrelį, kad jis būtų įdomus vaikams

Subkategorij a	5 – 6 klasių mokiniai (N = 101)		9 -10 klasių mokiniai (N = 76)	
	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius	Pagrindžiantis teiginys	Skaičius
Bendravimas	<i>Turi būti nuoširdumas; taip, kad įtrauktų vaikus; labai gerai bendrauti su vaikais; būti linksmos nuotaikos; kad būtų linksmas; turi būti smagu; su vaikais elgtis griežtai, bet ir linksmi; gerai vadovauti; kad vaikai būtų geri; kad mokytojos nebūtų griežtos; iš pradžių pasikalbėti, tada vesti pamokas; nerėkti ant vaikų; turėti humoro jausmą ir idėjų; turėti humoro jausmą.</i>	14	<i>Patys organizatoriai turėtų būti draugiški, malonūs; viską daryti nuoširdžiai; organizuoti taip, kad vaikai jaustųsi suprantami ir priimti; organizuoti taip, kad jaustųsi maloniai; būti atviram su vaikais, palaikyti ryšį su jais; draugiškai bendrauti su vaikais; stengtis palaikyti šiltus ryšius su vaikais; daugiau humoro; reikia stengtis sutarti su mokiniais.</i>	9
Dėmesys	<i>Reikia daugiau užsiimti, padėti; reikia daryti</i>	13	<i>Atsižvelgti į tai, ko tikisi vaikai, kas lemia jų lankymą; duoti</i>	14

	<i>didesnę įtaką; reikia klausti pačių vaikų, ką jie nori daryti; leisti dažniau patiems pasirinkti; leisti pasireikšti vaikui; sudominti ir išmokinti; žiūrėti į vaiko nuomonę; paklausti pačių vaikų, ar jiems patinka; linksmi bendrauti; kad būtų linksmi ir įdomu; atsižvelgti į kitų norus; daugiau klausti vaikų, kas jiems patinka; atsižvelgti į vaikų nuomones.</i>		<i>vaikams tai, ko jie nori; pasitarti su vaikais ir jų tėvais, kokia veikla būtų įdomi; reikia daug tartis su vaikais; domėtis kas patinka vaikams, bendrauti su jais; klausyti vaikų nuomonės, kad jiems patiktų; leisti visiems pasireikšti; išklausyti vaikų nuomonę; išklausyti vaikų nuomonės ir idėjų; atsiklausti pačių vaikų ko jie nori; reikia klausti vaikų nuomonės; išklausyti vaikų nuomonės ir tada derinti viską pagal galimybes; turi būtinai atsižvelgti į vaikų nuomonę; atsižvelgti į vaikų norus ir interesus.</i>	
Mažiau darbo	<i>Daugiau laisvo laiko; duoti daug laisvo laiko.</i>	2	<i>Organizuoti taip, kad nereikalautų per didelio pasiruošimo namie.</i>	
Įdomesnės veiklos	<i>Reikia žaidimų, linksmybių; žaismingų, įdomių veiklų; turi būti įdomios veiklos; daugiau išvykų organizuoto; pasirūpinti linksmesne veikla, kad visiems patiktų; kad būtų daugiau išmaniųjų pamokų; leisti pažaisti; įvesti naujesnių veiklų; daug išvykų; daug veiklos, išvykų; sugalvoti įdomias temas; kuo daugiau žaidimų;</i>	38	<i>Pritraukti dėmesį žaidimais; turėtų sudominti savo veikla; turi būti aktuali, įdomi renginio tema; kaskart įvesti kažką naujo ir neįprasta; daug įdomios veiklos; turi būti vis kažkas naujo, kad neatsibostų; duoti įdomias veiklas; užimti vaikus jiems patinkančia veikla; sudominti jiems įdomiais dalykais; reikia įdomių veiklų; reikia užsiimti aktuali, šiuo metu populiaria veikla; vesti būrelį linksmi;</i>	19

	<i>linksmybių; žaidimų būrelyje; kad būtų daugiau žaidimų; daugiau varžybų; daug patinkančių dalykų vaikams; varžybų, žaidimų; varžybos; daugiau nuotykių; kad būtų daugiau žaidimų; žaisti daug žaidimų; kad būtų žaidimų ir pramogų; važiuoti į išvykas, renginius; kad būrelyje būtų ir žaidimų; važiuoti į varžybas; įdomi veikla, išvykos, renginiai, koncertai, žaidimai; kad būtų judrus; kad būtų daug veiklos; duoti daugiau pažaisiti; organizuoti išvykas; reikia daryti linksmų žaidimų; daugiau linksmybių; reikia daugiau žaidimų; organizuoti išvykas, atsižvelgiant į vaikų norus; daugiau veiklos ir išvykų; duoti daug žaidimų; duoti įdomias užduotis.</i>		<i>daryti išvykas; būrelis turi būti nevienodas, nepastovus, kad neatsibostų; būrelis turi turėti didelę užduočių įvairovę; reikia atrasti įdomių veiklų, daugiau išvykų; turėti įvairios veiklos kiekvieną savaitę; pajavairinti kasdienius užsiėmimus; reikia duoti įvairias užduotis, išeiti į lauką.</i>	
Informacijos pateikimas	<i>Reikia sugalvoti įdomų būrelio pavadinimą; įdomiai pateikti; įdomiai supažindinti su būreliu.</i>	3	<i>Surasti įdomios informacijos; gerai išreklamuoti būrelį; įdomiai pateikti, reklamuoti; tiesiog kviesti dalyvauti; gerai ir įdomiai pateikti informaciją apie būrelį; gerai papasakoti apie būrelį.</i>	6
Būrelio	<i>Įsigyti daugiau patalpų</i>	4	<i>Turi būti jauki ir tvarkinga</i>	9

aplinka	<i>mokymuisi; suteikti puikias sąlygas mokymuisi; kad aplinka būtų ir žaisminga ir graži; daugiau įdomesnių dekoracijų.</i>		<i>aplinka; turi būti jauki aplinka; turi būti jauki aplinka; tvarkinga aplinka, jaukumas; skirti daugiau lėšų inventoriui; turi būti jauki aplinka ir atmosfera; sukurti ramią, jaukią vietą, kur vyks būrelis; turėti tinkamas patalpas; būrelyje turėtų vyrauti jauki atmosfera ir žaisminga aplinka.</i>	
Mokytojo kompetencija	<i>Reikia turėti planą; išmanyti dalyką, kurio mokai; gerai išmanyti dalyką; būti kupinam idėjų; viską daryti vaikiškai; sugalvoti naujų idėjų; reikia išmanyti apie savo dalyką.</i>	7	<i>Reikia turėti naujų idėjų; svarbiausia yra savo darbą išmanantis būrelio vadovas.</i>	2
Organizuotų taip pat	<i>Nieko, lygiai taip pat; Nieko.</i>	2	-	-
Nežino	<i>Nežinau</i>	24	<i>Nežinau</i>	22

Interviu su neformaliojo vaikų švietimo užsiėmimų vadovais

1. Kaip manote, ar Lietuvoje yra pakankamas neformaliojo vaikų švietimo pasirinkimas? Kas jį įtakoja?

- *Pasirinkimą įtakoja tai, kad vadovams nesudaromos normalios sąlygos dirbti. Vadovai neina dirbti dėl kelių duodamų valandų, o reikalavimai keliami ypač dideli – visur dalyvauti, garsinti miestą. Dėl to mažėja pasirinkimas.*
- *Manau, kad miestuose pasirinkimas yra pakankamas, nemaža būrelių įvairovė, tačiau rajonuose pasirinkimas mažesnis, būrelių pagrindas – mokykloje.*
- *Manau, kad mieste yra didelis pasirinkimas būrelių pasirinkimas, bet rajonuose situacija sudėtingesnė. Ten mažiau ugdymo įstaigų, būrelių organizatorių, todėl ir pasirinkimas automatiškai mažesnis.*
- *Pasirinkimas yra nepakankamas ypač jaunesnio amžiaus vaikams. Dauguma būrelių koncentruoti vyresnio amžiaus vaikams, o mažiukai lieka tarsai nuskriausti.*
- *Pasirinkimas yra nemažas, tačiau jis labai priklauso nuo to, kas šiuo metu yra populiaru. Tarkim, tėvai prestižu laiko savo vaiką leisti į pramoginius šokius, ar gatvės šokius, tačiau nepopuliaru lankyti folkloro ansamblių. Taip ir įtakojamas būrelių pasirinkimas.*

2. Kas įtakoja NVŠ prieinamumą?

- *Prieinamumą ypač įtakoja finansai. Ne visi tėvai gali leisti vaiką į mokamą būrelį, dėl to automatiškai prieinamumas mažėja.*
- *Ne visi būreliai yra prieinami vaikams. Kai kurie tėvai neišgali sumokėti už vaiko būrelį, arba už kelis būrelius, todėl vaikui tenka rinktis lankyti nemokamą būrelį, arba tik vieną mokamą būrelį. Taip pat dažnai nepatogus būna būrelio laikas. Mažesni vaikai į būrelį gali ateiti tik tada, kai juos gali atvesti tėvai. Tuo tarpu vyresniems vaikams patogus laikas yra iškart po pamokų, todėl sunku padaryti visiems patogų laiką, o dėl to kai kurie vaikai ir nebelanko.*
- *Labai įtakoja šeimos finansai. Daugelis būrelių ne tik mokami, bet dar reikia ir papildomų išlaidų rūbams, priemonėms, kelionėms, todėl ne visi gali sau tai leisti. Dar vaikams dažnai būna nepatogus laikas, nes reikia dirbti pagal grafiką, kuris nepatogus ir vaikams. Dažniausiai būrelis vyksta per vėlai, o tada jaudinasi tėvai. Ypač žiemos metu kai kurie vaikai daro pertrauką būrelio lankyme dėl nepatogaus laiko.*
- *Būrelio prieinamumą labai įtakoja laikas, t.y. kurią valandą vyksta būrelis. Vaikams būna nepatogu ilgai laukti būrelio po pamokų, todėl dažnai vaikai ir nebeateina į*

užsiėmimą. Taip pat, mano patirtyje ,vaikams, gyvenantiems rajonuose būna sunku atvažiuoti, dažnai išvis nėra vežančio transporto, todėl tie vaikai ir nelanko būrelio, nors ir labai norėtų

- Didelė prieinamumo problema yra salių užimtumas. Sunku gauti salę repeticijoms ar renginiams, o jeigu pavyksta gauti, dažnai ji būna nepritaikyta tokioms veikloms, kokias reikia vesti.

3. Kaip manote, kokia yra NVŠ reikšmė vaikui?

- Reikėtų pasakyti, kad reikšmė yra visapusiška. Vaikai tobulėja fiziškai, išmoksta sportuoti, judėti. Taip pat vaikai gerina savo bendravimo įgūdžius, tampa atviresni.
- Svarbu tai, kad vaikams suteikiama galimybė pajudėti, pasportuoti, taip stiprinama jų fizinė ir dvasinė sveikata. Taip pat ypač svarbu tai, kad vaikai daug bendrauja vieni su kitais, yra mokomi būti komanda, draugais, o to ne visur išmoksi.
- Vaikai išmoksta bendrauti su žmonėmis, susiranda naujų draugų. Tai labai svarbu jauname amžiuje.
- Lankant būrelį išmokstama bendrauti ir bendradarbiauti, padidėja vaiko savivertė. Dar vaikai sužino daug naujų dalykų susijusių ne tik su būreliu, bet ir gyvenimiškom situacijom.
- Būrelyje išmokstama sceninės laikysenos, kaip reikia elgtis renginiuose, scenoje. Vaikai išmoksta būti scenoje ir nebijoti pasirodymų. Apskritai, vaikai tobulėja visapusiškai, daug išmoksta, sužino, vaikas tobulėja.

4. Kokius įžvelgiate NVŠ aplinkos trūkumus?

- Visų pirma, trūksta kokybiškų patalpų, kuriose galėtų vykti būrelis. Taip pat yra nepakankamas inventorių, todėl neišeina kokybiškai dirbti.
- Trūksta salių, kurios būtų pritaikytos būtent tam būreliui. Šiuo metu būreliai vyksta vos ne bet kur. Taip pat nesudarytos sąlygos vaikams persirengti šiltoje ir tvarkingoje vietoje, nėra kur nusiprausti po varžybų.
- Reikia patalpos, kurioje būtų užtekinai vietos, o dabar būrelį tenka vesti tik lauke, arba koridoriuj, kur vietos yra tikrai per mažai. Taip pat vaikams neįrengtos persirengimo patalpos, todėl kyla daug nepatogumų.
- Labai trūksta finansavimo aprangoms, priemonėms įsigyti, instrumentams pirkti.
- Pagrindinę problemą įvardinčiau tą, kad neskiriama lėšų sceniniams rūbams pirkti.

5. Kaip manote, kas yra svarbu NVŠ būrelio vadovo darbe?

- *Visų pirma manau, kad vadovas turi mėgti savo darbą. Taip pat labai svarbu domėtis savo srities naujovėmis, kad nuolat tobulėtų.*
- *Man atrodo, kad svarbiausia yra išmanyti savo darbą ir turėti pedagoginį išmanymą, kad sugebėtų susikalbėti su vaikais.*
- *Vadovui yra svarbu Išmanyti savo darbą, nuolat tobulėti. Taip pat reikia nuolat stengtis kuo daugiau bendrauti su vaikais ir įsiklausyti į tai, kas jiems aktualu, nes tik taip rasi bendrą kalbą ir viskas seksis darbe.*
- *Reikia gerai išmanyti savo mokomą dalyką, stengtis nuolat tobulėti. Taip pat reikia mokėti bendrauti su vaikais.*
- *Tiesiog būtina mylėti vaikus, tada viskas savaime klostosi gerai.*

6. Kaip apibūdintumėt dabartinę NVŠ situaciją?

- *Šiuo metu miestuose situacija yra nebloga, tačiau daug kur vadovams tiesiog tenka suktis iš padėties ir taikytis prie suteikiamų darbo sąlygų.*
- *Manau, kad situacija yra prasta, nes siekiama kuo daugiau būrelių perkelti į mokyklas, bet tada vaikai neišeina iš mokyklos erdvės, nepajunta kitokios aplinkos ir apskritai toks požiūris yra ydingas.*
- *Dažnai būreliai nekokybiški, nes vadovams skiriama mažai darbo valandų, per kurias jie turi išmokyti vaikus ir paruošti įvairiems renginiams, konkursams. Taip pat bloga yra situacija būrelių vertinime. Skiriama mažai darbo valandų, o reikalaujama didelių rezultatų.*
- *Pagrindinis būrelių organizavimo trūkumas tas, kad įvairiuose renginiuose, konkursuose laimėtojai yra tik keli, o likusiems vaikams dažnai tenka nusivilti. Šią sistemą reikėtų keisti.*
- *Sporto būreliuose situaciją komplikuoja tai, kad veikla turi būti orientuota į rezultatus, nes nuo to priklauso būrelio prestižas, vadovo alga ir t.t. Dėl to nukenčia vaikai – mažiau gabetesni rečiau dalyvauja varžybose.*

7. Ką siūlytumėt pakeisti NVŠ organizavime?

- *Manau, kad šiuo metu svarbiausia būtų didinti finansavimą visoms neformaliojo vaikų švietimo sritims.*
- *Reikėtų būreliams suteikti bent būtiniausias priemones ir inventorių, kad tėvams nereikėtų pirkti už savo pinigus. Vis dėlto, labai nemalonu nuolat prašyti ir aiškinti, kad kažko tikrai vėl reikia.*

- *Reikėtų skirti daugiau lėšų išvykų į turnyrus apmokėjimui, nes šiuo metu dažniausiai moka tėvai, o tai tikrai ne visi gali sau leisti. Taip pat manau, kad reikia įvesti paskatinimo sistemas ir vadovui ir vaikams, kad būtų didesnis noras dirbti, o vaikams lankyti būrelį.*
- *Reikia siekti, kad vadovų algos tiesiogiai nepriklausytų nuo pasiektų rezultatų. Reikia atsižvelgti į visų metų darbą. Būtina keisti požiūrį į renginių organizavimą – ne konkursai turi nulemti vaikų ir vadovo įdėto darbo rezultatus, o kitokia vertinimo sistema.*
- *Neformaliojo vaikų švietimo tikslai turėtų sutapti su atskirų užsiėmimų organizatorių tikslais. Šiuo metu yra kitaip, todėl neįvertinamas teigiamas darbo rezultatas.*

8. Ką patys galėtumėte pakeisti savo veikloje?

- *Na, sunku pasakyti. Galbūt galėčiau rašyti daugiau projektų, siekiant gauti finansavimą reikiamų priemonių įsigijimui.*
- *Kartais norėčiau daugiau atsipalaiduoti ir linksmiau vesti užsiėmimą. Manau, tai ir galėčiau padaryti.*
- *Šiaip labai stengiuosi ir šiuo metu, bet gal galėčiau pasistengti skirti dar daugiau individualaus dėmesio vaikams.*
- *Galėčiau organizuoti daugiau išvykų, tik aišku jeigu būtų finansavimas.*
- *Manau, kad pagal turimas sąlygas ir taip labai stengiuosi padaryti geriausią rezultatą, o už savo pinigus pirkti inventorių ar gerinti sąlygas nenorėčiau.*